પ્રસ્તાવના.

હાલના સમયમાં ચોપડીઓ બનાવી છપાવવાનો રીવાજ મશુર થઇ પડેલ છે તેમાં કેટલાએક તો તે ઉપર પોતાનો નીભાવ ચલાવે છે, ને કેટલાકતો પરમાર્થ તરીકે તે કામની અંદર મચ્યા રહેછે. આ પુસ્તક ફક્ત પર્માર્થ અર્થે બનાવેલ છે તેની અંદર કાંઇ પણ લોભ સંજ્ઞા છે નહીં. દરેક પુસ્તકની કીંમત વાંચનાર ગુણ પુરૂષોના લક્ષ બહાર જતી નથી. આ પુસ્તકનાં વિશેષ ભાગમાં ધર્મ ઉપર જૈન બંધુઓની લાગણી ખેંચાવવાને માટે ગ્રંથ કરતાની યોજના હશે પણ બનાવટ જોવાથી શાર્વજનિક હિતને અર્થે રચાએલ છે એમ વાંચવાથી જણાઇ આવશે વળી તેની અંદરના જે જે વિષયો છે તે જૈન ધર્મને 'સાહ્ય કરતા તેમજ શાર્વજનીક બાબતમાં પુરી રીતે લક્ષ ઉપર રાખવા જેવા છે અને તે પ્રમાણે લક્ષમાં રહેવાથી મનુષ્યોની વૃત્તિમાં કુદરતી રીતે ધર્મ ઉપર તેમજ નીતિ ઉપર લાગણી થશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે.

આ પુસ્તક બનાવનાર જૈનસ્થાનક વાસી ધર્મના માહાત્મા છે જેમની ઉમર લગભગ ૨૮ વરસની છે તેઓએ વૈરાગ ધારણ કર્યાને શુમાર ૧૭ વરસ થયાં છે વૈરાગ લીધા પછી તેઓએ ધર્મ સંબંધીના સુત્ર સિદ્ધાંતો અવલોકન કરેલ છે એટલુંજ નહીં પણ બીજા ધર્મના પુસ્તકો તેમના વાંચવા બહાર ગએલ હોય એવું જણાતું નથી કેમકે બીજા ધર્મના લોકો અવાર નવાર પ્રશ્ન પુછવા આવે આવી જ્ઞાન ચર્ચા ચલાવી સંતોષકારક ઉત્તર સાંભળી ખુશી થાય છે; અને તેને લીધે તેમની પ્રખ્યાતી વિશેષે કરી કચ્છ અને કાઠીયાવાડમાં ફેલાઇ રહેલી છે આ સુચના જો કે વખાણ કરવાને માટે લખાએલી નથી પણ જૈન ધર્મના મહાત્માઓને કીશોર વયમાં પર્ કર્મ કરી વિદ્યાભ્યાસ ઉપર મચ્યા રહી પંડિત પદવીનું નામ ધારણ કરી દેશ વીદેશમાં ખ્યાતી મેળવી પોતાના આત્માના કલ્યાણ અર્થે તેમજ શ્રોતા જનોના મન ઉપર ધર્મ શું ચીજ છે તે લાવવાની મહેનત કરી

ધર્મના રસ્તા ઉપર ચડાવવાની જે ફરજ તેઓના શીર ઉપર કાયમ લટકેલી છે તે ફરજ અદા કરવામાં જ્ઞાનની વીશેષ જરૂર છે અને તેવું જ્ઞાન ધારણ કર્યા સીવાય બની શકતું નથી જેના દાખલા તરીકે કહેવું એ વ્યર્થ છે પણ આ ધર્મમાં તીમરનો ભાગ વીશેષ વધવાથી અંધકાર કાયમ રહેછે ને ઉદ્યોત કરવા માટે જૈન બંધુઓ બીલકુલ લક્ષ આપતા નથી તેથી પંડિત પદવી ધારણ કરવાને લાયક માહાત્માની ખામી જોવામાં આવેછે અને જ્યારે તેમ છે ત્યારે ધર્મના પુસ્તકો કોઇ પણ માહાત્મા બનાવવાને શક્તીવાન થતા નથી તે તો ખુલ્લું દેખાડી આપેછે (જુઓ આગળના આ ધર્મના ગ્રંથકારો) આ લખવાથી જો કે મારા ધારવા પ્રમાણે માહાત્માને વિદ્યાભ્યાસ કરવામાં જૈન બંધુઓ સાહ્યતા કરસે એવું તો સર્વત્ર બનવું મુશ્કેલ છે પણ ઉદય કાળે સુજ્ઞો લક્ષ ઉપર આ હકીકત ધારણ કરસે એમ લાગેછે વળી માહાત્માઓને પણ આ દાખલો લેવા યોગ્ય છે કેમકે પોતે વૈરાગ્ય પદ લીધા પછી ધર્મ કેળવણી શીખી શ્રોતા-ઓને ધર્મને રસ્તે ચડાવી દેશ વીદેશ ફરી ધર્મનો ફેલાવો કરી મોક્ષમાર્ગ દીપાવવો એ કાર્ય કરવાને ઉલટભેર રહેવાની જરૂર છે.

આ પુસ્તકનો મૂલ ઉદ્દેશ નીતી, ધર્મ વૈરાગ્ય, જ્ઞાન, નિ-સ્પૃહતા, વિવેક, મનોનિગ્રહ નિવૃત્તી, નિષ્પક્ષતા વીગેરે આત્મીક ગુણની વૃદ્ધી કરવાનો છે માટે એ વિષયોગર્ભિત અધ્યાત્મ મંજરી, દાનાદીપ્રબંધ, જીભગીતાર, ચોવિસી સ્વરોદય અષ્ટકો, પાંચમા આરાનું પ્રબંધ, રત્નસતશાઇ વીગેરે સંયુક્તિક રચનાથી બનાવેલ છે માટે વાંચક વર્ગના હૃદયમાં સચોટ લાગણી લાગશે એવું મારૂં માનવું થાયછે. સુજ્ઞેષુ કિં બહુના

લી. પ્રસિદ્ધ કર્તા.

अनुक्रमाणिका .

ધર્મના રસ્તા ઉપર ચડાવવાની જે ફરજ તેઓના શીર ઉપર કાયમ લટકેલી છે તે ફરજ અદા કરવામાં જ્ઞાનની વીશેષ જરૂર છે અને તેવું જ્ઞાન ધારણ કર્યા સીવાય બની શકતું નથી જેના દાખલા તરીકે કહેવું એ વ્યર્થ છે પણ આ ધર્મમાં તીમરનો ભાગ વીશેષ વધવાથી અંધકાર કાયમ રહેછે ને ઉદ્દયોત કરવા માટે જૈન બંધુઓ બીલકુલ લક્ષ આપતા નથી તેથી પંડિત પદવી ધારણ કરવાને લાયક માહાત્માની ખામી જોવામાં આવેછે અને જયારે તેમ છે ત્યારે ધર્મના પુસ્તકો કોઇ પણ માહાત્મા બનાવવાને શક્તીવાન થતા નથી તે તો ખુલ્લું દેખાડી આપેછે (જુઓ આગળના આ ધર્મના ગ્રંથકારો) આ લખવાથી જો કે મારા ધારવા પ્રમાણે માહાત્માને વિદ્યાભ્યાસ કરવામાં જૈન બંધુઓ સાહ્યતા કરસે એવું તો સર્વત્ર બનવું મુસ્કેલ છે પણ ઉદય કાળે સુજ્ઞો લક્ષ ઉપર આ હકીકત ધારણ કરસે એમ લાગેછે વળી માહાત્માઓને પણ આ દાખલો લેવા યોગ્ય છે કેમકે પોતે વૈરાગ્ય પદ લીધા પછી ધર્મ કેળવણી શીખી શ્રોતાઓને ધર્મને રસ્તે ચડાવી દેશ વીદેશ ફરી ધર્મનો ફેલાવો કરી મોક્ષમાર્ગ દીપાવવો એ કાર્ય કરવાને ઉલટભેર રહેવાની જરૂર છે.

આ પુસ્તકનો મુખ્ય ઉદ્દેશ નીતી, ધર્મ વૈરાગ્ય, જ્ઞાન, નિસ્પૃહતા, વિવેક, મનોનિગ્રહ નિવૃત્તી, નિષ્પક્ષતા વીગેરે આત્મીક ગુણની વૃદ્ધી કરવાનો છે માટે એ વિષયોગર્ભિત અધ્યાત્મ મંજરી, દાનાદીપ્રબંધ, ઉપસરૂપીતાર, ચોવિસી સ્વરોદય અષ્ટકો, પાંચમા આરાનું પ્રબંધ, રત્નસતસાઇ વીગેરે સંયુક્તિક રચનાથી બનાવેલ છે માટે વાંચક વર્ગના હૃદયમાં સચોટ લાગણી લાગશે એવું મારૂં માનવું થાયછે. સુજ્ઞેષુ કિં બહુના

લી. પ્રસિદ્ધ કર્તા.

"कौमुदीसूत्रगर्भितश्लोकानि" तथा न्यानि

आर्या.

विडालयुगलविरोधे। कीशः कुमतीश आप्यते लाभं।
निर्णय वाक्यं प्रोक्तं "विप्रतिषेधपरंकार्यं" सूत्रम्॥ १
गतभव दुष्कृतपटलं। जडकृतकार्यं गुरु विनापठनं।
मुनिदृष्टं वुधयोगे। हिस्याच "पूर्वत्रासिद्धं"।२। अनुष्टुभ्
सत्यंरेद्यामिराजेंद्र। "दयायासश्च" भूतले।
विद्यायासः कृत्योयेन।तेन शक्रोवशीकृतः ३
विद्याध्यान कलावृद्धिः। धर्मोः संस्कार योगतः।
"अभ्यासाच्चा" प्रवर्धते। शिष्याः शिक्षापतंजलेः ४
दीप्तवे यौवनेचैव।कुरु स्वात्महितं सदा।
श्रूयते "वावशाने" च। दाक्षीपुत्रगुरोर्वचः। ५
विवक्रांतस्यमूर्खस्य। कुलक्षात्यादिद्वेषिणः
"संयोगांतस्यलोपो" हि। तस्यस्याद्भुविपार्थिव ६
योऽधर्माद्धिपरासुया। करोतिनचलज्जते।
"आटः परस्य" प्राप्नोति। भीतिर्दृष्टनरः स्वयं ७
पारंयात्यध्वनांखस्य। कोप्यद्धिगिरिसाखिनां।
नचंगोपिसुरायुष्कः। सूत्र "पत्वचनस्यच" ८

मंदाक्रांता.

"सर्वस्याद्धे" नयनदिभवेषणानिनांनुपङ्गानि।
"इन्धोगूना" सदनतुपर्कैर्गुप्यनेमाप्रभशान्।

" गफ़ांगांत्र " न्यूर्पानिमहम्यः कुत्राकोंमेंकन्त ।
" श्रांगुवन्त " प्रिंदिकगाईपेंगाजने वैक्टेयो । २

तथा न्यानि.

अनुष्टुप् । नाहंकारवदन्नेति । प्राणाकिल्विपर्नोरधिम्
नाहंकारवदन्नेति । प्राणोपीयूपर्नोरधिम् ।
ममेतिक्न्यडमंत्रण । प्रयातिसरीरंगरं ।
नममेत्याप्तमंत्रेणा । पयाति सरीरं गरं
अजस्त्वंशमनाथीना ः स्थावरेनरजंतवः
किंकिशोच्यंयतः सर्वे । सान्निपाक्षिसमागम ः

દુહા સતક

તિમિર નિકર પરિહરજતું, ભવ્ય ભવાટવી શાથ.
નાદ જોહ મદ અહંનો, જયકારી જગનાથ. १
કારી કારી કહે સુખે, ફકે ન સમજે અર્થ.
જુઓ જગતમાં પામશે, લહે નહી પરમાર્થ. २
ચીવર ધોવે ચીવરે, મર નારી દરરોજ.
મલીનમન ધોવે નહિ, નડયો અનાદિ ઓજ. ३
ઊદર નિમિતે આદરી, ઊગમ કરે અપાર.
મુક્તિ નિમિતે માનવી, એહીનાં શરદાર. ४
જોડા પહેરે ચરણમાં, કંટક રક્ષા હેત.
પણ કપાલે લાગશે, જેનહિ કરૂણા સેત. ५
નર બાંધે શિર પાઘડી, બંધ બેસતી બેશ.
નહિ ભરોંશો પાઘડી, આયુનો લવલેશ. ६
ચંદનચોક કરે સદા, તેહ ઠોકરો જાણ.
દિવસ કરે રળીયામણા, તેજ દીકરો માન. ७
બે અક્ષર મને આવડે, એમ કહે સહુ લોક.
તેનું અર્થ લહે ખરૂં, તેવા વિરલા કોક. ८
ભણ્યા ભણ્યા ભાંખે સહુ, ભણીન જાને આપ.
ભણુતર ભણવી એહવી, ટલે શકલ સંતાપ. ९
વાણી પાણી બે શદા, પવિત્રતા કરનાર.
લલના લાલચ બે શદા, આપદનાં કરનાર. १०
જનમન રંજન ધર્મથી, ઘટશે નવિ ભવરાશ.
જિનમન રંજન ધર્મથી, ઘટશે નવિ ભવરાશ. ११
છે ગણગોર માટી તણી, રાખો નિશ્ચલ તોર.
વિણુ ઊધમનો માનવી, તે પંડે ગણગોર. १२
હુતાશણી ઊલ્લાશથી, શું જોવાને જાય.
ઉદ્યમ બારના હૃદયમાં, હુતાશણીની લ્હાય. १३

કરે નહી અન્યાયને પાંસી પિતાની જેમ,
સુવિવેક નૃપના રહે લોકોને કરી ખેમ. ૨૯
રાજનીતિનો જાણકા નૃપછો ગાલ દાતાર,
હારિ રાખો દીનને વાહાર તણા કરનાર. ૩૦
ગૌ બ્રાહ્મણ પ્રતિપાલિકા નીતિ વરતે આજ,
કુસકનાનાં રાજવી લોકોનાં શિરતાજ. ૩૧
એગ કરો દુનિયાં તણું દુસ્મનના તમે શાપ,
આદલ ચલાવો રાજમાં કૃપાનાથ ઇનસાફ. ૩૨
પરધન લેવા સાધનો નિંદ્ય કરમ મન જાપ,
નાસ્તિક દિલે લાગો રહે એ ત્રણ માનસિક પાપ. ૩૩
જુઠાં વાક્ય વદે સદા જુઠું કરે પ્રલાપ,
ચુગલી ચોરી જે કરે એ ત્રણ વાચીક પાપ. ૩૪
પરધન ચોરી આદી છે, પરે પ્રાણી સંતાપ,
પર અબલાની સંગતી એ ત્રણ કાયિક પાપ. ૩૫
સાધન શિલના મનુષ્યને અધીવિના હરનાર,
નિશ્ચયતાપણું આપશે સંપદની દાતાર. ૩૬
કાર્યારંભે જ્યાં લગે મનન વિણથી જાય,
અવશ્ય જોખમ લાગશે સ્વાભાવિક એ થાય. ૩૭
કામશિરનાં માનથી એક અનિરા થાય,
માટે તેવું કરી શકે સ્વાભાવિક એ ન્યાય. ૩૮
મધ વિદ્યા પછી વિશ્વમાં આજ મહાન જણાય,
સાર સાર મહી માનવી દુ:ખ દૂરી ન થાય. ૩૯
કેવલી જગમાં વસ્તુઓ જ્ઞાનીને તે જ્ઞાન,
અજ્ઞાનીને તે રહી ભાસે સહુ અજ્ઞાન. ૪૦
ઉત્તમી સામુદ્રિક ગ્રન્થ શોધી કરે વખાણ,
કદિ કયારે નિંદા કરે લોક લોક એ જાણ. ૪૧
[illegible]
[illegible] ૪૨
[illegible]
[illegible] ૪૩

માતી પત્લીનાં વિશે કાલ પ્રભાવ અપાર,
શુભ શુભ ચરણ તહું કાયમ છે અખત્યાર.
સાતાનાં ઉપયોગને વધારવાની હોંશ,
તો શાતા સુખે સદા જે રાખો અહેશ.
આશ્ચર્ય શક્તિ ઉપજે જો બુદ્ધિમંત હોય,
શું કર્મીએ ભ્રમ ભોગનાં ગાગર ભરીએ શેય.
મુનિને આશીષથી દાતાની લક્ષ જાય,
હરે વસ્તુ એ થકી નીતિ અજર ગવાય.
તન ઉત્સવથી રાખતાં અને કેળવણી સાથ,
માનસિક શક્તિ વધે એવી એવ ઉપાય.
નિયમિત નિવૃત્તિ વખતે છે આવશ્યકતા હોય,
એને તરહ્યું ભણ ઘણાં સારૂ સહિત આય.
આત્મ શક્તિ ભણવે આદ્ભુતનાં વિસ્તાર,
ઉન્નત ભૂમિ તણાં ઉત્તમ નરનાર,
ઉત્તમ જ્ઞાન થકી હતાં સુખે આનંદમગ્ન,
તેમાં હતી વખતે દેશભૂમિ રત્ન,
આદિ જિનાનંદજી વીરેન્દ્ર આનંદાનંદ
મોહિત ચિદાનંદજી એવા બ્રહ્માનંદ,
વળી શ્રીમંત વિશાળ છે એવાં કેં, કવિ વિરામ,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

સુખરૂપી આનંદથી શોભિત ગુરૂ સુરૂપ,
આપે કેવળ જ્ઞાની શ્રીમત કરે અનુરૂપ. ૫૯
પુંજી પ્રદક્ષિણા કરી અંતરથી આંખું આપ,
પ્રદક્ષિણા ચિત્તની કરતાં ટળે ત્રિવિધ તાપ. ૬૦
અંતરે નિત્ય પુજોમાં સિંહાસને જિન પ્રભુ,
દિલમાં દઈ નિર્મળતા તો પૂજે પ્રવીણ. ૬૧
સુખ આવે હર્ષિત નહિ નહિ દુઃખમાં દિલગીર,
જ્ઞાન કહે અહિ અંતરે તે નિર્મળ નરવીર. ૬૨
સંપદમાં અહંકાર નહીં નહીં આપદમાં શોક,
જ્ઞાન કહે અહિ અંતરે તે સંત નિર્વિકાર. ૬૩
સુકાળમાં સુખીયો નહીં દુઃકાળમાં નહિ દુઃખ,
સોભાગ્યે માચે નહીં નહિ ઉનાળે સુખ. ૬૪
વસ્તિમાં મસ્તિ નહીં નહિ જંગલમાં જંગ,
સંત દિવસ રાતે રહે અહિ સદગુરૂનો સંગ. ૬૫
ભાગ્યવંતને ભુતલે નડશે નહીં કંઈ બીક,
સાંભળનારથી નિશ્ચયે રૂપ નાર નિજદિક. ૬૬
મહદ થઈ હાથે ભલું કાર્ય નિપજશે સાહેલ,
શીઘ્ર પથરા કોટમેં જે પાછળ છે કેલ ૬૭
કોટ વાકયનું સાંભળ્યું કોટ તીર્થનું પુન્ય,
કોટ ગુરૂની ચાકરી કોટ શાસ્ત્રની ધુન્ય. ૬૮
કોટ ભવાંતર પાતિક શાથી ક્ષય થઈ જાય,
કોટ કંઠથી ગુણી કવન કોટ શાયનું શાય. ૬૯
એટલા પ્રશ્ન તણું કહો ઉત્તર એકજ વાકય,
સાંભળ પ્રત્યુત્તર કહું થાશે હર્ષ અથાગ. ૭૦
હાયમાન વર્ધમાન ત્યમ અવસ્થિત પરિણામ,
અવસ્થિત એ જાણવું આનું ઉત્તર આમ. ૭૧
કરપદ રેખા વ્યર્થ છે હરપદ રેખા સત્ય,
આપદ હરનારી કહી દુર કરે દુર ગત્ય. ૭૨
નારી ત્યાગન જે કરે ધરશે નવીભવ રાશ,
બ્રહ્મચારીને શાસનથી આદિ મોક્ષઉ તાશ. ૭૩

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

દારૂ પીઠામાં કહી હવે કેફ-પયપાન,
સુરાખાના પડશે તદા સોબત નોબત માન.
ટેવ સુધારો આપણી તાજ છોડશો ટેવ,
ટેવવિના માને નહી શા માનવની સેવ.
એક ટેકથી એકલે જીત્યો સર્વ જગત,
નામ અનામત રાખીયો નિરખો નરશી ભગત.
કુપક છાયા કુપમાં રહે અભિંતર જેમ,
પુન્યહીનનાં ચિંતવ્યા રહે આવયાં તેમ.
ઉદકદાનથી ઝાડવા તને સુંદરતા જાય,
ખાન પાનથી સર્વદા તેમ સુધરશે કાય.
મુળતણી મજબુતીથી જ્યમ ઉપરે તરૂરાય
કેળવણીનાં જોગથી સુધરે માનવકાય.
દુનિયા દુખણી દેખીને જે થાશો દીલગીર,
પાંચ પલકમાં પ્રાણીઓ તેતો રે ભલવીર.
લક્ષ્મી કે વિદ્યાવિશે થોડો એ અંતર છેજ,
અન્યોઅન્ય વિવાહમાં લક્ષ્મી હારી સહેજ.

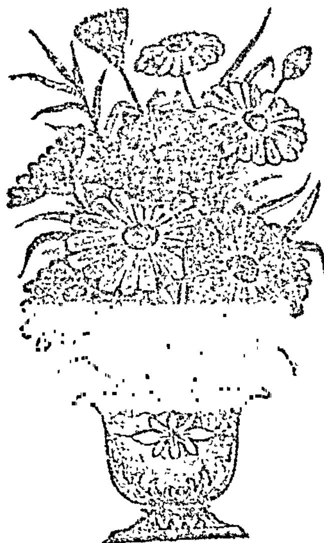
જેવી ઇચ્છા જેહને તેવું દેવું દાન,
ભુખે મરતાં આપણને શું કરશે જલપાન. ૮૯
મદદ પડે હાથે સદા કાંઇ નીપજે સહેલ,
દીવો બળશે જો રહેશે વાટ કોડીયું તેલ. ૯૦
રૂપવિના કેસકેશો વિના સુગંધ ફુલ,
વેગવગર ને ઉત્તમ ધર્મ વગર સાધુ ધુલ. ૯૧
શીલવિનો લીલા વૃથા વિનોનિરખી રૂપ,
વિનય વિના અંગજ કરો ત્રિણ એકલથી રૂપ. ૯૨
ચંદ્ર વિના રજની વૃથા માન વિનાનું દાન,
ઉજર વગરં કાયા વૃથા જ્ઞાન વગરનું ધ્યાન. ૯૩
પ્રતિદિનના અભ્યાસથી દરેક સુધરશે ધાર,
પ્રથમ કાર્યથી પાછલે અધિક થશે ગલકાર. ૯૪
માનવ પુછે પરસ્પરે એમ કુશલની વાત,
સુખ શાંતિ હોય ક્યાં થકી જીવિત પલપલ જાત. ૯૫
જમ દુરદમ ધમધમ કરે ધમધમ દમ લઇ જાય,
ખમખમ કહેતાં નવિ ખમે કમકમ પીડા થાય. ૯૬
શ્રવણ દ્વારથી સાંભળી મનમાં મનન કરાય,
કવલ થકી મુખદ્વારમાં ચાવ્યાથી ગુણ થાય ૯૭
સુધા ઉદયથી ગર્ભને ગુમ રૂપ થાય હમેશ,
કપુર કેરું કસાસણે કદી ન મેટે મેશ. ૯૮
અલ્પ પ્રયાસે નદિથી થાય કપાસ કામ,
જલથી ધોઇ શકાયનો શાબુનું શું કામ ૯૯
વિના ઉદ્યમથી આદમી કિમ પામે સુખચેન,
પાપણ ઉઘાડ્યા વિના કહો કેમ દેખે નેન. ૧૦૦
સર્વ વિદ્યા વિશ્વમાં અભ્યાસની બક્ષીસ.
જેટલું લાભ લઈ શકે તેટલું આજ સદ્દીશ ૧૦૧

ગેહ શર ભક્તિ દાસી અમદાવાદ મંડ રચીયાં.

સંવત ૧૯૫૬

નીતિ જ્ઞાન ઉત્તમ વિશે, રચ્યા દુહી ઉદાર.
[illegible] સ્વામીજીનાં ચરણ કમળના દાસ,
સત્ય કૃતિ કરી રચે દુહા શતક શુ વિલાસ.

ઇતિ દુહા શતક સમાપ્ત.

મનોહર.

મજાહુ ભોગાવે ખુબ, ઊંડ ઊમિજાજીમની
રાત દિનરાતે રહે, ખટ રશ સ્વાદમાં.
દીવાન ખાનામા બેશી, દીવાનો બનીને હુશ
નવશે ન થઇ શકે, ગાન તાન નાદમાં.
બીજા કાર્ય દુર તજી,આટલી ખટક ખુબ.
પલે પલે રાખજેતું દરરોજ યાદમાં.
રત્નમુનિ કહે એમ, દરીઆફ કરી જોજે.
કુપાત્ર કંગાલ તુછે; કેટલી બિશાદમાં. ૧
ભક્તિવંત મિષ્ટ ભાપી અગાર્વતા રૂચીસ્થિર.
શ્રુત ભાપી પ્રસ્ન લબ્ધ, શાસ્ત્ર ભેદ જાણુછે.
ઊધમી વિગતનિંદ્રા, બુધિવંત દાતારને.
વક્તાનાં વખાણ કરે, બહુ ગુણ ખાણુછે.
નિંદા તાણુ એચ તજે, વિતંડા વિવાદ વ દ.
વિકથાઓ પરિહરે; ગુમતિ નિધાનછે;
રત્ન મુની કહે એમ, શ્રોતાંગોના ચઉદ ગુણ. ૨
ધારક ઊત્તમ એજ, શ્રાવક શુજાણછે.
પન્નવણા શોલ બોલ, બોધક પ્રથમ ગુણ.
આગમાર્થ પ્રબોધક, વાણીમાં મીઠાશછે.
સમય સુચક શત્ય, સંશય છેદક હોય.
ઊપયોગી ગીતારથ; પુરણ પ્રપાશછે.
વિસ્તારી શંવરી જાણે, અપશબ્દ પરિહારી.
સ્વારીજ પ્રસ્નમાહી, ખરે ખરી ખાશછે.
જિત માન ધર્મ વંત શતોપી એચોદ ગુણ.
રત્નમુનિ કહે એજ વ્યાખ્યાનમાં પાશછે. ૩
કોલાહલ કુતાગત ગદ અને પ્રાશાદનું.
ચાર નધા લક્ષણુ પ્રસ્નએ ઊદારછે.
રાજશુધરત્નાદિક નાપશવિધાન તેમ.
લક્ષણઅપાર ભર્યા આ સર્વ આધારછે

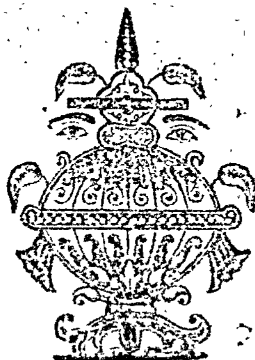
એક શબ્દ વિષે પણ સ્વરની મંદદ્યવડે
ભિન્ન ભિન્ન મતલબે ખરસાસ જણેછે.
નથી પ્રભુ પાંચ સાત એતો છે અગમ્ય વાત
આલબેલા એકનાથ શબ્દાતીતજાણેછે.
રત્નમુનિ કહે એમ સુબંમતિ બિંબ જેમ,
સિસેનાર અપાર તેમ લખ્યા પાથે પાનેછે. ૯
વનિતા વાંધણ વેશ્યા વિષવલ્લી વિષ વ્યથા
વિક્ષેપ વિપતિ વૈરી વિષય વિકાશ છે,
વારાના વગના વ્યાલ વિન્તવહેમ વિકલતા
વીવાદ વિભાવ વાંક વીશવવા ખારાં છે
વિવેક વિજ્ઞાન વિદ્યાવિનય વૈરાગ વપુ
વ્યવહાર વાચાલતા વ્યાખ્યાન વિહારાછે
વિચાર વિમાન વિધિ વૈકુંઠ વિજય વૃત્ત
વંદન વિબુધ વિર વારી વવાસારાછે ૧૦

શાર્દુલ.

પૃથ્વીમાં ભરપૂર લાભવરને નાખુશે મંદને,
આકાશે રવિરાજતો નહિ કદી દેખાય જાત્યંધને;
આંબાની મધુરી સહેજતનાભાવશે ઊંટને,
વિદ્યાની અધિકાઇ પુષ્કળ કહીના ભાનછે મુંઢને. ૧
પૂરે જો પ્રભુ પાદ પંકજતણી પુજી હશે પાંખડી,
દુઃખી દીનતણા ઉદ્ધાર કરવા દીધી હશે આખડી;
કષ્ટો વેઠિ અનેક તોપણ સદા રાખી ખરી આખડી,
તે પુન્યોદય જોગથી ચરણમાં સોનાતણી ચાખડી. ૨
દીધી સદ્ગુરુ દેવને ખુશી થકી માથાતણી ચોટીયો,
રાખ્યા હાથ મુંઝાર કાષ્ટનિપના પાત્રાં અને લોટિયો;
એંકું આજ સદાય સદ્ગુરુતણો ચેલો બની ઓટિયો,
ને પુન્યોદય જોગથી સમજરે કરે ભલો રોટિયો. ૩

કચ્છી સવૈયા

માડું એંજે મનમિંજ હોશું ભિશિયાલથીએ
કરે કિરતાર એજ હુવેજ હમેશરે
મુંભઇ વેલાતવેઓ ભોરો નાણું ભેરો કેઓ
ધનલાએ ઘરા મિંજ જરાનતો ઓસરે
હોડા હોડા વંધા કએં રાંકાકે ઠગ્યાઅંઈ
કોરટોમે કેરા દઇ માડુએ કે નસિરે
વદ્દજિન ગાલ્યુંસુણે ભર્યો અંઈ અવ ગુણે
ચિંધાકીંન કરે મને રત્નમુનિ ઓચરે

અથ રત્નમુની કૃત ચોવીશી

પ્રથમ ઋષભદેવ સ્તવનં

(આબુણીક મુનીવર ગાહ્યા ગોચરી—એ દેશી.)

ઋષભ જિણંદનીરે અહોનીશ સેવના કરવી મોહને હેતેજી,
અભેદવૃત્તીરે નિજ ગુણ ઓળખી, આતમ ગુ વિશુદ્ધ થિનેજી,
આદો જગ તારક મુઝને તારજો એ— ટેક. ૧
નાભિ કુલનભ ચંદોજી, યુગલા ધર્મ નિવારક સુખ કરૂં,
અભિનવ દિવ્યો દિણંદોજી. આદો ૨
શિવ સુખદાયક કલ્પ વૃક્ષ સમો, ભોગ રોગ હરનારોજી,
જગદાનંદન ધર્મ ધુરંધરૂ, મુનિ માન સરોવર સારોજી. આ૦ ૩
જિનવર તુઝનેરે ચિત્તમાં ગોહયું, અવર દેવ દિલ નાવેજી,
નંદી પાવન નાદ સુણ્યું પછે, તુની નાદ નાવેજી. આ૦ ૪
કેશરી સિંહ ગુફામાં વસ્યો, કેમ શિયાલ પ્રવેશેજી,
રવિકર નિકરે તમો ગુણ નાશછે ગરૂડ પછી ભુજંગોજી. આ૦ ૫
તુજ ગુણ મુઝમાંરે સ્થાપો સાહિબા ચંદ યેમ ચંદ્રકાંતેજી,
વિરહ પછી વિરહ પાસક તાન્દે દરશન દરશે એકાંતેજી. આ૦ ૬
માન મુનિને રે ચરણ આપીયો, તારક બિરૂદ વિચારીજી,
રત્નમુનીને રે નિરાહિત આપતાં કિમ કરો ઢીલ ઉતારીજી આ૦ ૭

અથ અજીત સ્તવનં.

(તોડીતો આઈ થારા દેશમાં મારૂજી—એ દેશી)

નગરી અજોધ્યા અભિનવી શાહેબજી, ભરત આભુષણ શ
જગ તારક ધારક ગુણ નિધિ શાહેબજી ભુનાયક લાયક
જીત શત્રુ વશુધા રહે જગતા.—એ ટેક.
વિજયા વિજયા કારિણી, ધારણી ગુણ ગણ ભુરહો. જ૦
શીલ સરે રૂહ હંશલી' મનમથલિય સમતુર હો. જ૦
ાવન કુક્ષિ શુકિતકા, મુકતારત્નની રાશહો, જ૦
ુકિતદાયક પ્રભુ ઉપના શા. મુકતાપરેશુ પ્રકાશકો, જ૦
ઉદશ સ્વપ્નથી રાજતા શા. ચઉદિશી નાયક સ્વામહો,
ચરાશી ગ્રહ જોગમાં શા. જનમ્યા પ્રભુ ગુણ ધામકો, જ
ામ અજીત સુહં કરૂ શા. અજીત શત્રુ જીતના રહા, જ૦
ંમુનહમય દેહડી શા. નિરૂપમ નવલ આકારહો; જ૦
ાડાચારશે ધનુશની શા. અવગાહના જગરક્ષ હો જ૦
દગી જિનવરરાજની શા. પુરવ બહુતેર લક્ષહો જ૦
કટ પ્રકટ પરિ શહ શહયા, શા. દ્વાદશ વર્ષ પ્રમાણ હો,
લક્ષણ જગ રક્ષકો; શા. પામ્યા પુરણ નાણહો. જ૦
ા સરણ ભવી જીવડા શા. તાર તાર જગતાતહો; જ૦
મુનીની વીનતી શા. અવધારો સુરનાથહો. જ૦

ઇતી સર્વ ગાથા ૧૫—૨

અથ સંભવજીન સ્તવનં

(જીરે મારે જાગ્યો કુંવર જામ—એ દેશી.)

જીરે મારે શ્રી શંભવ જીનરાજ, જગતારક પ્રભુ શુખકરૂજીરે
આણંદ મંગલ રૂપ, ભવ તારણ પોતક વરૂ જી. જી.
જીરે કેવલ કમલા નાથ, કર્મ રિપુ શિર કેશરી જી. જી.
અનંત જ્ઞાની અરીહંત, શિવપુર લક્ષ્મી જીનવરી, જી. જી

જેમ ચકીચકી-ભાગ. તેમ ઉપાદેય બોધથી જી. જી.
હેતુ અકરતાદિક, પંચમી ગતી ગત વેદથી, જી. જી. ૩
ઉભય અપૂરવ કારક, ષટ કારક ચક્રવાલનું જી. જી,
કરતા કર્મને કરણ, સંપ્રદાન બહુ કાલનું જી. જી. ૪
અપાદાન અધિકરણ, અનુકુલ ષટ ગુણ સદા જી. જી,
આપકર્મ નરૂ મૂલ, આત્મ ભાવરતી હદા જી. ૫
કલ્પના ઓળિખીને તારો તરે સુવિનીતજી
રત્નમુનિના દેવ રસિયા રાજન ગુણજી ૬

સર્વગાથા ૨૧—૩

અથ અભિનંદન જિન સ્તવનં.

ધારે આવે પાપવડી પાલ મેનારે ઉલાગ્યા—મારૂજી એ દેશી.

સુણો શ્રી અભિનંદન દેવ સેવા કરૂં પ્રેમથી જિનવરજી,
ભાગ્યો નિકટ શાગ્ય ઉદાર હવે મુને ભાવ નથી છુ;
કદી મુઝ નહિં કામ એક સદા ચાહું હું, જિ,
ક્ષીર નીર ને મેગ લેજ સંગતિ એકતીસથું. જિનરાજજિ. ૧
જો તું ભાન સોનાખર હોય તો હું જલ સારખો જિ,
તું હો જલ તો હું કમલ નિરૂપમ પારખો જિ;
તું હો કમલ શાસન હું ભીજોરો સ્વચ્છતું જિ,
તું જો ભીજોરાશને કરિજ ગુચ્છતું. જિ. ૨
તું જો કલ્પિ રવિ અમરતું પાસેના જિ.
થાંભનાનો હું ઘરે સદા પદમાસનો જિ,
એ તુ ઘટઃ સ્વરૂપ સુખા હું બનું છે જિ.
તું જો સુખા સ્વામી જનેરો હું આનંદ જિ. ૩
તું જો હોય રંગેરો તો હું ગુણ આસાથી જિ.
અહી મહરને બહુ સુખાનો આશા આવતી જિ;
તું જો આશા હોય તો મહિમા હું નીરખો જિ,
તું હે અહિતુક સમાન હવે શુભકર આદિ જિ. ૪

કરૂં જાપ ચાપુરવ સ્વામી અનામિકા ઉપાંગથી,
અહુનામિનું પામવા સ્થાન તીવ્ર વૈરાગ્યથી જિ;
પણ મુકું નહિ જિનરાજ હવે કદી તુજને જિ,
કરૂં આત્મ સમર્પણ સીધ ત્રિલોકી પુજ્યને જિ
ભલી ભક્તિ કરૂં વીતરાગ ભક્ત થઇ દેવનો જિ,
ભરૂ આરાધ્ય ગ્રહેશી નિધાન વિધાન અહી સેવનો જિ;
પામ્યો રત્ન ચિંતામણિ હાથ નાઠા દુખ સાહરા જિ,
કહે રત્નમુનિ નિત્યમેવ સરણુ ગ્રહું તાહરા જિ

ઇતિ ૪ સર્વ ગાથા (૨૭)

અથ પાંચમા સુમતિનાથ સ્તવનં

શરુખીરીની દેશી.

સખીરી સુમતિ જિણેશર શાહેબા. હાંરેહાં શાહેબા,
પંચમ દેવ ઉદાર ગુણ જન સેવજો શખીરી.
પંચમગતિ પદ આપવા. હાં. આ. કારણ ભુત વિચાર શુ. ૧
હીરોદધિ સમ દેશનાં હાં. દે. વાણી અર્થ ગંભીર શુ. શ.
નિશ્ચય વ્યવહાર જાણવા હાં. જા. મનોરમહોયતીર શુ. ૨
અજ્ઞા પ્રવાહ અગાધ છે હાં. અ. ગર્જારવ આલકોશ શુ. શ.
મત્સાદિક ભવ્ય પ્રાણિયા હાં. પ્રા. ટાલે કલિમલ દોષ શુ. ૩
શુભાયપે મુનિ રાજ્યા હાં. મુક્તિનાં વરનાર શુ. શ.
અમૃત પાન પ્રસાદથી હાં. નિત્ય નિત્ય અધિકાર. શુ. ૪
શુકદેવથી શુભ શંસ છે હાં. વાક્ય સુધા ભરનાર શુ. શ.
દેવલ પુષ્પ ચડયા હાં. દેખી ઉમંગ અપાર શુ. ૫
રત્ન રાશિ ગુણ ઉજવલા હાં. મધ્ય શશાની જીવ શુ. શ.
કહે અનેક આત્મ પ્રેમથી હાં. ચારિત્ર ક્રિયા સદીવ શુ. ૬
અગ ઉપાંગ નવ ગ છે હાં. મોદ પુરવ શુભવેશ શુ. શ.
રત્નાકર શ્રીમંગ શાક કરે હાં. એમાં આપુરવ બેસ શુ. ૭

વિજયકારી જલનાથ છે હાં. જ્યવંતો રહો એહ શુ. શ.
રત્ન મુનિ કહે ધન્ય છે હાં. સ્નાન કરે નર જેહ. શુ. ૮ શ.

ઇતિ સંપુરણું ૫ સર્વ ગાથા (૩૫)

અથ પદ્મપ્રભ સ્તવન

સુંદરહો સુંદર તપ સરીખો જગકો નહિ—એ દેશી.

શાહેબજી શાહેબ પદમપ્રભજિન રાજજી જગતારણ જગદીશહો શા.
પદમ કમલ પરે શોભતા લક્ષણ ધરણ જગીશહો શા.
પદમપ્રભજિન રાજજી એ ટેક ૧ શાહેબજી
પદમદ્રહ શાહિ સોભતો કમલવશે જિમ તેહહો શા.
તિમ સુશીમાઉદરે થયા ગુણગણરયણગેહહો શા. ૨ શા.
એક શહશ્ર અડ લક્ષણા પ્રાંખંડી શુભધરનારહો શા.
શોહવી વશે તેહમાં તિમ શ્રીજ્ઞાન ઉદારહો શા. પ. ૩ શા.
ગેન કરે મધુકર ઘણી તિમભવજિવ ઉદારહો. શા.
તનુપરિમલ મહ છાકથી આનંદ ભાવ વિસ્તારહો. શા.પ. શા ૪
રક્ત વરણતનું કાંતિથી વિકસાવું કરનારહો. શા.
અશાભવ ધ્વનિશાભવે ચોહુ અતિશય સુખકારહો શા. પ. ૫ શા
અંતીદ્રિય જ્ઞાન શાયક વિગુણાતીત ચિદ રૂપહો શા.
રત્નમુનિ કહે રંગથી દર્શન દીયો જગ ભુપહો. શા. પ. ૬ શા

સંપુર્ણ ૬ સર્વ ગાથા ૪૧

અથ સુપાર્શ્વજીન સ્તવન

નંદ સલુણા નંદનારે લો—એ દેશી.

સુ પાર્શ્વજિન પાસહારે લો પુન્ય સંજોગે અમે લહ્યારે લો,
ભુલી જશુ નહિ જાનનેરે લો મહી નહીં એહ વાતનેરે લો. ૧
હાથ મહી પ્રભુ રાખશુરે લો, વાત અંતરની ભાખશુરે લો,
મિથ્યામતિ ચોરાશવગુરે લો બેઠ ફરી શુ ભાવગુરે લો. ૨

દીઠા નહિ કદી આપનેરે લો, જિત્યા નથી તેથી પાપનેરે લે
પડયો એકેંદ્રિય ગેહમાંરે લો શાગરાચરનાં દેહમાંરે લો,
લહી મનુગતી ઉપનોરે લો વન ચંપક જિમ નીપનોરે લો,
કદી ઉત્તમ કુલ પામીને ટાલી શક્યો નહિ ખામીનેરે લો.
દર્શના વરણિય જોગથીરે લો દ્વેષ ટાલક દીઠા નથીરે લો,
હવે ન ભુલુ તાકડોરે લો ભર્યો નકી પુન્યનો ઘડોરે લો
મરૂમાં સુરતરૂ દોહિલોરે લો મલે નહિ કદી સોહિલોરે લો,
કલિમાંએ તિમ જાણજોરે લો ભેદ ખરો મન આણજોરે.
લાભદાયક આ કાલછેરે લો કલ્પતરૂની ડાલછેરે લો,
શાયરથી વારૂ વાવડીરે લો કામ આવેછે હરઘડીરે લો.
તર્યા હવે ભવનીરથીરે લો નાહ્યા અનુભવ ક્ષીરથીરે લો,
રત્નમુનિ કહે રંગશુંરે લો મલશે મુક્તિ ઉમંગશુંરે લો.

સંપુર્ણ સર્વ ગાથા (૪૬)

ચંદ્રપ્રભસ્તવન

ધર્મ જિણેશરગાઊં રંગશુ એદેશી

ચંદ્રપ્રભ જિનવરની દેશનાં શાંભલજોગુણકાર વિવેકી
મોહકષાય ભુજંગમ ઝેરને અમૃત મંત્રવિચાર વિવેકી
આશીવિષનાં દંશતણીપરે ગર્ગ વિષરાગ દ્વેષ વિ.
નિજગુણ મિસરી કડવી જાણશો ઝેર ઊપાધી હમેશા વિ. ચં.
નિંબપરે પરભાવ રૂચે સદા વ્યાપ્યો તાશપ્રભાવ વિ
જડજોગે જડભૂત રહેજંતુ વાલહો તાશ વિભાવ વિ ચં
વિષથી જીમ દ્રવ્ય પ્રાણ વિશરશલા મોહથી ત્યમ ભાવપ્રા
જોગાત્રિકમદશક્તિ પામશે મોહથી ઊપજોગ હાણ વિ ચ
ત્યમ ગારૂડી મંત્ર પ્રભાવથી નિર્વિષ થાશે દેહ વિ
ત્યમથી વિશ્વંભર ઊપદેશથી નિર્વિષ પ્રાણ લહે એહ વિ ચ
સર્વ જંતુ મોહદીન આવેશથી વિષલગતા લહ્યા એમ વિ
મુકેપા મજુવ આમ પ્રભુ નિર્વિષ કર ધરી પ્રેમ વિ ચં

ચંદ્ર દેખી જેમ ચકોર ઉલ્લસે પામે બહુ વિસ્તાર વિ
ચંદ્રપ્રભુ દેખી તિમ ઉલ્લસે તો પામે ભવપાર વિ મં ૭
શશી લંછન કાયશોભી ચંદ્રમા ગોદ ઉત્તમ તેહ વિ
પ્રભુ નિર્લંછન ચંદ્ર ભોગી શશી વિષ હરનાર અધિક વિ ચં ૮
પ્રભુ પ્રભુ પદ પંકજ સેવના મુરતિ અંકિત દેવ વિ
તો રહિયાથી ગુણતન ગીજે રંગમુનિના દેવ વિ ચં ૯

સંપૂર્ણ ૮ સર્વે ગાથા (૫૮)

સુવિધિ સ્તવન

દેશાર વરસા ઉઠાડ રમુંમા ભાલાલાલ એ દેશી

સુવિધિ જીણંદ તો મેં નું ભમંદા ભાલાલાલ દરશનંદ સોહકર આનંદા આ
જિનરૂપનંદા પાય પડદા, આ. મૈવંતિ રાણીપતિ મુનંદા આ ૧
પ્રભુ તનુ દીપતો તે જ દિણંદા, આ. વદન નિરખે તો પુનમચંદા આ
પ્રતિબિંબ દરશાશે મુરશદ઼ંદા. આ. ગુંજન દેખતા તો કલ્પ ગુણંદા આ ૨
ગાજે બેઠીતો મંન મતાયો, આ. ભોગે સાનુનાથી અનોના શોયો આ
દેવક નિવાસયો પુર્ણમાંથી આ દરેવું પાવેતો નંગ અસીસા આ ૩
દરિ નહિ માનુંતા ચાર અનેરી દિલમાં ધારીને સુરતી તેરી આ
રૂપ અનેરા તો ભુપ નરાણ આ ચવન ઉપાર્ય તે નિયતા નાથ આ ૪
તુમથી મોહ્યા તે પ્રેમ અપાર આ જાણે મગ્નિને તે દરિ નિરખાર આ
સાચું આપો નાથ દરશન આ પાર ઉતારજો ભાવે વરસીને આ ૫
પ્રભુ ઉપાનિગ્ર સાહ કરાવોજો આ મેં અખિયાં હાથ ચઢાવો આ
હવે મુજ દરિશન આપશો મ. મી આ સ્તવન છે રંગમુનિ ચાહી આ ૬

ઇતિ સર્વે ૯ ગાથા ૬૮

શીતલજીન સ્તવન

શોભીતો બનીઠનીને ઊભી તિગ ઝીંડ્ય એ દેશી

દશિનરે શીતલજીન પતિ ના. દેવ દયાલ

શીયળે કરવાથી રીઝે ગોશાહીરેલો
હાં૦ ચિંતામણી પરે કામિત પૂરણ હારજો
ચતુર્વિધમાં એમ જ દેવ બીજો નહિરેલો
હાં૦ ગુણ શીયળ કરે તપસ્યા મંત્રનું જાણજો
એમ ધરીને હૃદીએ ચિંતામણીરેલો
હાં૦ આગળ તુહિ આત્મની તનકાસજો
આપેરે શુભ શબ્દ એમ પંડિત ભણીરેલો
હાં૦ મહાભવમાં કદી કામ ન આવે તેહજો
અનાદિના આશ્રવ ઉપાધિ ભૂનહિરેલો
હાં૦ ભાવચિંતામણી આપદ ભંજન હારજો
નિરૂપાધિક આનંદનું સાધન ભૂનહિરેલો
હાં૦ ભિખારીને સ્વપ્નમાં મળ્યું મુશ્કેલ એહજો
પામેરે મરીચિ મનું દુઃખીરેલો
હાં૦ ચિંતામણીનું મંત્ર મહત્વ વિચારજો
મેળવ્યેરે ચિત્તમાં નેહને શુભ [illegible]રેલો
હાં૦ [illegible] આનંદ અખંડ [illegible]જો
પામેરે [illegible] સ્થાન [illegible]રેલો
હાં૦ [illegible]
[illegible]
હાં૦ [illegible]
[illegible]
હાં૦ [illegible]
રત્નમુનિ [illegible]રેલો

[illegible] ૧૦ ગાથા ૭૦

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

...ા દ્રષ્ટિ પ્રકાશથી શામ લેષ્ઠું મણિ ભાશ લલના
...ગે ક્ષય કરનારએ આપે સ્વરૂપ પ્રકાશ લ૦થી ૨
...ણ મોહી સ્થિર વાશનાં ત્યમ અવહિય પરિણામ લ૦
...ાતીન વિચારના ભાસ્કરતે જડોદામ લ૦શ્રી ૩
...પાયા પગગે પુજ તથા વાક્ય જ્ઞાન ઊદાર લ૦
...તિશય શાલિનિ જગપતિ ઊતારે ભવપાર લ૦શ્રી ૪
...હેવો દેવ શેવો શહુ વોશરાવી અન્ય દેવ લ૦
...નશંગે જીનવર પણ પ્રગટ થશે તતખેવ લ૦શ્રી ૫
...ય મુગેંદ્ર પ્રશાદથી ગજ ઊપરે બેઠો તેહ લ૦
...મ જીનેંદની શેવથી કંપિતઓગભાર લેહ લ૦શ્રી ૬
...ઇલ્લર જલ ગંગા વિષે પવિત્ર પણ લહેશાર લ૦
...વમુનિજીન શંગથી લહેશે ભવનું પાર લ૦શ્રી ૭

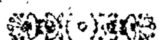
શંપુર્ણ સર્વ ૨૧ ગાથા ૭૦

વાશુપુજ્ય સ્તવનં

ક્ષમા કરો ક્રોધ દુરટાંલી એદેશી

વાશુપુજ્યદેવ શદા શેવો ચિંતામણિ કામ ધેનું જેવો
નથી અન્યદેવ કોઈ એવો વાશુ ૧
ચંપાપુરી જન્મભુમી જાણો પિતા વશુપુજ્ય નામે રાણો
માતા જયાદેવી પરમાણો વા ૨
દીક્ષા ગ્રહી હુવા કેવલ નાણી લોકા લોક ભાવ શકલ જાણી
પારૂ વદી દ્વાદશ અંગવાણી વા ૩
ખરો રાહ મુક્તિ તણું એછે આણા ધર્મ અધિક શહુ કેછે
અવિચલ રાજ શદા દેછે વા ૪
શુધારશ અર્થ ધરી ભાખે માલકોશ રાગ રૂડો દાખે
આગમ ઊમદા ઋદ્ધિ આખે વા ૫
વિરાધના એહની જે કરશે ફેરા બહુ ચઊ ગતિના ફરશે
કદી નહિ તેહ પ્રાણી તરશે વા ૬

૦હ્યાલે વિશ્વનાથ અંતર જામી શિવ સુખદાયક પ્રભુ નામી
અનોપમ અંતિમ ગતિ પામી ધ્યા
અષ્ટાદશ દોષ દુરેવારી અનુભવ આત્મરિદ્ધિશાધારી
મનોહર ચાહામગલ કારી ધ્યા
શ્રેયો શાહુ સજજન જિન રાયા શશોનકિરણ નિજકાયા
રત્નપ્રગામિય ગુણ ગાયા ધ્યા
શ્રી પુર્ણ સર્વ ૧૨ ગાથા (૮૬)

વિમલ સ્તવન

કર્મ અજબગતિ બાંધે વિવિધમતિ ઊપ્ય આવે અતિઆકરા

શામા સુત જીન પતિ પ્રભુ પરમ પ્યારા,
ત્રણ્ય લોક શિરદાર હો,
કૃત વરમાં કુલકેશરી. પ.
કલ્પ વૃક્ષ અનુહાર હો,
વિશ્વમાં કર શાંતિ,
કંચન તનુ કાંતિ,
દુર કરી જડ ભ્રાંતિ મોહના,
પર્મ પ્યારા શિવ પુરશારથ વાહહો. ૧—એ
ભવનોત્તમ ગુણ નીરખી. પ.
ભાલસ્થલ સુવિશાલહો,
વક્ષસ્થલ વિરાજતો. પ.
મેરૂશિલા વિસ્તાર હો. વિશ્વમાં૦
મત્સોદર કદલી ઊરૂ. પ.
કચ્છપચરણ ઊદારહો,
શરીર શોભા નહિ કહિશકે. પ.
સુરપતિ ગુરૂ ગણ ધારહો વિ૦
અદભુત રૂપ અવલોકિને. પ.
સાનુ દેવ અનિમેષહોં,
કવલઆહાર વિનાથયા. પ.

ક્રોધાદિક [illegible] વિરોધો [illegible] ૪
શાક [illegible] ભજન [illegible]
[illegible] મારે ભવી [illegible]
આદ્યાનિંદણે [illegible]
પાડ્ વિમલ જિનેસર [illegible] ૫
અનંત [illegible] શરણની
[illegible]
વિનતી [illegible]
સાંભળો પરમ [illegible]

સંપૂર્ણ સર્વ. ૨૩ ગાથા (૯૩)

અનંતજિનસ્તવન

દીઠો રે પ્રભુ દીઠો જગ ગુરૂ તુજ એવડી
સેવો હો ભવિ સેવો અનંત જીણંદ.
એહવો હે ભવી એહવો દેવ નહિ મલેજી,
કરજો હો ભવી કરજો ચાકરીખાસ,
ધરજો હો ભવી ધરજો ધ્યાન પલ પલેજી. ૧
ચરણે હો ભવી ચરણે લાગીજેહ.
શરણે હો ભવી શરણે આવી પ્રાણિયાજી,
આનંદ હો ભવી આનંદ સાયર માંહિ,
ઝીલ્યા હો ભવી ઝીલ્યા, તે પહિયાણી આજી. ૨
આપદ હો ટલે આપદ તાસ પ્રચુર,
સંપદ હો મલે સંપદ આત્મિકસુખતણીજી,
વ્યાધિ હો ક્ષય વ્યાધિ ક્ષયકરનાર,
તારક હો પ્રભુ તારક તીન ભુવન ધણીજી. ૩
દંડક હો ભવી દંડક ચોવીશ માંહે,
પાંચશે હો ભવી પાંચશે ત્રેસઠ ભેદમાંજી,
ચઉગતિ હો તિમ લક્ષ ચોરાશી થાન,
કુલ કોડી હો જાતિ કાયા લેશા જીવ ભેદમાંજી. ૪

ભટકયોહો ભવી ભટકયો ભવમાંહિરે,
અટકયોહો ભવિ અટકયો મિથ્યા મોહમાંહિ,
નમહયોહો ભવિ નમહયો આનંદ ભાવે,
પેઠોહો જેમપેઠો અગ્નિલોહમાંહિ.
તાકડોહો ભવિ તાકડો આવ્યો આજ,
કારજહો ભવિ કારજ થાશે એહ ખરોજી,
બાંગેહો મુનિ બાંગે રત્નઉદાર,
રીઝેહોપ્રભુ રીઝજો સુરશેખરોજી.
સંપૂર્ણ સંવં ૨૪ ગાથા (૯૯)

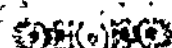
॥ધર્મ સ્તવન॥

રત્ન ગુરૂ ગુણ મીઠડારે એ દેશી.

ધર્મ જીણંદના રાજયમારે આનંદ અધિકું થાય
મોહ મહિપતિ પરિહરિ શેવો ધર્મના પાય ધર્મ
નામ થકી સુખ ઉપજેર દરિશણે પાતિક દુર
શેવાથી શિવ શુખ શંપજેરે રહો શદાજો હજુર ધર્મ
દેશનાથી ક્લેશ નાંશશેરે પદ પૂજે પદવી થાય
શેવા અવંચક ભાવથીરે કર્મ ઉપાધિ જાય ધ
ન્યાય કરે વિશ્વવાશીનુરે યોગ્યાયોગ્ય વિચાર
લાભાલાભની રીતથીરે કરે ખુલાશો શાર ધ
દેવ નરક તિરિ માનવીરે શિદ્ધ શિલાએ પાંચ
શીખે ભવિજયએ જંતુનારે ગ્રહે નહિ કદી લાંચ ધ
શરણા ગત પ્રતિપાલનારે કરતા પ્રજાનાં નાથ
દુખી દુનિયાનો દીવડોરે નગમે અવરનું સાથ ધ
મૈત્રી મુદિતા ભાવનારે કરૂણા ઉપેક્ષા તેમ
ક્ષાયિક શમકિત ભૂપનીરે ચાર એ બામની એમ ધ
ભાવતણા પચખાણથીરે ઉપજે ભાવનાએહ
નિજ સ્વભાવની પીઠિકારે અનિવૃતિ કરણની રેહ ધ
આંગી કરે આણ એહનીરે રહે રિપુઉત પાશ

રાજ રાજેશ્વર રાજવીરે આપે આતમિક વાસ ધ. ૯
રૂપિ નાયક રસ રીઝથીરે કરશો પરમ પ્રશાદ
રત્ન મુનિ ધર્મ રાજ્યનેરે આણે-ક્ષણ ક્ષણ યાદ ધ. ૧૦

સંપુર્ણ સર્વ ગાથા ૧૦૯—૧૫

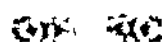

શાંતિ જિન સ્તવન

લાલ પિયારીના શાહિબોરે એ દેશી

શાંતિ જીણંદની શાહેબીરે શોભે શર જગમાં શારહો લાલ
વિશ્વસેન શુત વિશ્વમાંરે સચરાચરનો આધાર હો લાલ શાં ૧
ષટખંડ માનવ નાયકોરે ચઉદ રત્ન પ્રતિપાલહો
નવ નિધાન અધિપતિરે ચક્રવૃતિ મહિપાલહો શાં ૨
ક્રોધ માન માયા લોભનેરે રાગ દ્વેષ જીત્યા નાથહો
ષટખંડ વસ્યકરિ શાહિબોરે ચલવે મોક્ષનો શાથહો શાં ૩
ચઉદ પ્રકારનાં જીવછેરે ભાવ રત્ન કહ્યા એહરો
નવ કોટી પચખાણથીરે નિધિ નાયક ગુણ ગેહહો શાં ૪
ધર્મ ચક્ર ચલે આગળેરે ચાર દિશી ગતિ જીતહો
દ્રવ્ય ભાવ ચક્રધાર કોરે હોય રંધકે અજીતહો શાં ૫
અચિરાનંદન ચિરંજીવજોરે પ્રભુ શાશન અનેકાંતરો
લક્ષ ચોરાશી જીવનારે હિતકારક ગુણવંતહો શાં ૬
ચાર શોના જેમ સંઘછેરે મુક્તિપુરી નિજ ધામહો
રાજ રાજેશ્વર વાલ્હોરે ચઉદ રાજલોક સ્વામહો શાં ૭
તારજો કિમપિ મુઝને આપનારે તોતુમ હોશે નહિ કાંઇ ગુન્યહો
રત્નસીએ જલધિ થકીરે કિમ કહી હોશે કહો ઊણહો શાં ૮
કલ્પવૃક્ષ પરે આપનાંર દીલ દિશી શિધ રાજહો
રત્નમુનિ કહે દાશનારે શાહેબ શીઘ્ર કાજ હો શાં ૯

સંપુર્ણ સર્વ ગાથા ૧૧૮—૧૬

॥કુંથુ સ્તવન॥

રાજા પ્રેમ લાગેહો એદેશી

તિર્થંકર જગ વાલહો મહારાજા ધિરાયાહો
નરદેવ પદવી ભોગવી ત્રણ લોકે ગવાયાહો "કુંથુનાથ શેવોહો" ૧
વંદન નમન પ્રકાશથી સ્તુતિ મંગલ ભાવેહો
મન વચ તનુથી શેવના ત્રણ શુધિ કહાવેહો કું ૨
શેવ્ય શેવક ભાવથી ક્ષીર નીર શમાનોહો
પંકજ વાશના જેહવો જિનવરથી ધ્યાનોહો કું ૩
નેત્ર પ્રકાશ જુદા નહિ નહિ ગુણ ગુણી ન્યારાહો
તિમઅગુરૂ લઘુ ગુણથકી પ્રભુપદ સાથેપ્યારોહો કું ૪
બહિરા તમતજી પ્રાણિયા અંતરાતમ શાધેહો
પરમાતમ પદ નીપજે પ્રભુશેવા આરાધેહો કું ૫
લહેરનહિ વાયુવિના તિમકર્મ અભાવેહો
ધ્રુવપદ પામી સ્થિરરહે નિજસહજ સ્વભાવેહો કું ૬
શેવથી દેવપદ શપજે તજે આત્મ વિભાવોહો
તિર્થંકરપદવીલહે ટલે કર્મનો દાવોહો કું ૭
મહિર નજરથી શાહેબા અમ અનુગ્રહ કરજોહો
રત્નમુનિની વીનતી ચિતમાહે ધરજોહો કું ૮

સંપુર્ણ સર્વ ગાથા ૧૨૬—૧૭

અરજીન સ્તવન

[illegible] ચક્રકાંતચક્રીયેસા એ દેશી

[illegible] શોભે વિવિધ પ્રકારેસા [illegible]
કંચનમણી [illegible] પંચરંગી પ્રાકારે રેસા અ ૧
[illegible] શોભિત [illegible] અ શો
[illegible] અ મા ૨
[illegible] અ મા
[illegible] અ ત્રિ ૩
[illegible]

[illegible]
[illegible] ૬
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ૭
[illegible]
[illegible] ૮
[illegible]
[illegible] ૯
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ૧૦
[illegible]
[illegible] ૧૧
[illegible]
[illegible] માની પાસની [illegible] અ માની ૧૨

સંપૂર્ણ સર્વ ગાથા (૧૩૮)–૧૮

મલ્લિજિન સ્તવન

આદર જીવ ક્ષમા ગુણ આદર એ દેશી

શ્રીમલ્લિજીન વરની પાસે ભીજનાવે દાયરુ
મોહનગારા પ્રભુજી ત્રાતા સર્વ ભુવનના રાયરુ શ્રી ૧
મોહનગારા ભીજન સર્વે દેવજ મંદિર દેહરુ
ગતદૂષણ શોષણ ભવજળનિધિ વારૂજિનવર એહરુ શ્રી ૨
આદિશુણ દાખની પ્રણતિ શોવે અમર સુરેશરુ
તેરશમુ ગુણસ્થાનક શોવી પામ્યા પદગત કલેશરુ શ્રી ૩

સ્નાન વિલેપન વિધિ ઉપદેશે દેવ આપ આશીશજી
કંચન મંજન મંડિત શોભે ગાજે મેરે જગદીશજી શ્રી ૪
ચાલન વિધિ પ્રકારે શોભે ભાંખે ગતાગતજી
ગાથા તેવામાં લક્ષણા કિમ આપે શક્રગતજી શ્રી ૫
અક્ષય સુખદાયક જગનાયક પામ્યા ભાવ મહાલાજી
અળગા દૂરે સઘળા શત્રુ હણ્યા વિધિવિજ્ઞાનાજી શ્રી ૬
આચાર્ય પદવી પામ્યા સ્વામી અહીંસકના તનુરૂપજી
પણ પ્રણલોક પતિ કિમહુવા એહ આશ્ચર્ય અનુપજી શ્રી ૭
અક્રિયપદ સ્યાદ્ પરિણામે કિમતારો ભવિ છંદજી
રૂપસહિત જિન કિમ પ્રભુ લોકે પરઠો ભાવઅતીવજી શ્રી ૮
અધુનાસુઝને શિવશુખ આપોતો આશ્ચર્ય અપારજી
તમે કહેશોકે ઘણા અછેરા નહિ બનાવાનાં વારજી શ્રી ૯
ચોવીશમાં જિનવરની વારે પાંચ અછેરા કેમજી
પંચમકાળ થકી પ્રભુતારો તો તુમ શાચો નેમજી શ્રી ૧૦
ભવસ્થિતિ પરિપાક થયાથી મલેમુક્તિ સ્વયમેવજી
નિજશક્તિથી શિવપુર આપો ખરા દેવાધિ દેવજી શ્રી ૧૧
તમભક્તિથી અમે શિવ લેશું એ નિશ્ચય ચિતકીધુજી
રત્નમુનિ કહે સર્વ સમીહિત પ્રભુ શેવાથી સીધુજી શ્રી ૧૨

સંપૂર્ણ સર્વ ગાથા ૧૫૧—૧૯

(૦)

મુનિસુવ્રત સ્તવન

શાહેબા વાશુપુજજિણંદા મોહના વાશુપુજ એ દેશી

અંજન ગિરિશમ તનુનોવાનો
સુજશગવાએ હંશસમાનો સાહેબા મુનિસુવ્રત સ્વામી વિશ્વનાંહિતકામી
યાદવ વંશ સમુસન દેવા,મહિતલથી જિમ સુરતરૂ જેવા સાહેબા૧
દુખિયો હું તમ ચરણે આવ્યો નિશ્ચલ ચિત્તકરી ઠહરાયો શા
હવે મૂકું નહિ પ્રભુજીપલ્લો હું શેવક તું શાહેબ ભલો શા ૨
છોગાળો હું છાત્રતમારો તુ શિરછત્ર સ્વામી અમારો શા

ને દયાસા દાશની આરજી માનીલેજો અહો જિનવરજી શા   ૩
વસ્સોની નાથકેવાઓ અનુચરને કેમ ભુલીજાઓ   શા
વાઓ આહારાજ મોહરૂઆન તો કેમેનઆપો આમને દાન   શા   ૪
મનતાં સગપણ શાધે કીધાં હવેકિમ આમને મુકીદીધાં   શા
સ્વામી શંભાળો પુરવરાગો ભેદાતમે હવે કિમકરી ત્યાગો શા   ૫
આદરા રાજમાં ખાગીછે શાની પાંતીદજો કરીમેરબાની. શા
જોરકરીને લેશું પીછે ઠાકુને કહે શર્મ શીછે   શા   ૬
અહો જગતાતજી વાતઐ માનો આપો આમને નિશ્ચલથાનો   શા
કરુણા શાગર જિનજી શાચ્ચા રત્નમુનિની એહવી વાચ્ચા શા   ૭

સંપુર્ણ સર્વ ગાથા ૧૫૮—૨૦

❀❀(○)❀❀

નમિજિન સ્તવન

આછે લાલની દેશી

નમિજિનવરનુંધર્મ દાયક શિવશુખ પર્મ   આછે લાલ
તારક ત્રિભુવન પ્રાણીનેજી   ૧
દ્રવ્યક્ષેત્ર કાલભાવ વસ્તુ વિચિત્ર સ્વભાવ   આ
પરિણામી નિજ રૂપમાંજી   ૨
ધર્મ અધર્મ નભકાલ પુદગલ જીવ વિશાલ   આ
દ્રવ્યપયોનિધિ વરણવ્યુંજી   ૩
જીવાદિક નવતત્વ કર્યું વિસ્તાર મહત્વ   આ
હેય જ્ઞેય ઊપાદેયધીજી   ૪
ઊપયોગવિણ દ્રવ્યજ્ઞાન ભાવે ભાવ પ્રધાન   આ
અનુભવે અનુભવ કરોજી   ૫
વ્યક્ત અવ્યક્ત વિશેષ નિમગરૂ લધુખધદેશ   આ
સ્વરૂપ અનુયાયીપણે અહોજી   ૬
જે દ્રવ્યગુણ પરયાય આયવ્યય શમુદાય   આ
ઓધિક તિમ અનોધિક કહ્યુંજી   ૭
એહજ ધર્મછેસત્ય દુરકરે ચઊગત્ય   આ
દલસંચય આપગ્રહકરેજી   ૮

નિશ્ચય ધર્મને શેલ રીઝશે દેવનોદેવ આ.
રત્નમુનિ એહવું વદેજી

સંપુર્ણ સર્વ ગાથા ૧૬૯—૨૧.

નેમજિન સ્તવન.

થારો શહેર ભલોજોધાણો રાજાજી જોધાણો રાજાજી. એદેશી

શ્રીનેમનાથ દયાલ જિણંદા દયાલજિણંદા સમુદવિજય કુલદિનમણ
શિવાદેવી અંગજાત જિ
સૌરિ પુરનો સુરમણિજી
કૃષ્ણકાંતિ સુચિદેહ જિ
હૈયંગવીન સુકુમાલ હોજી ઊગ્રશેનગેહેચાલ્યો જિ
પરણવાને જગવાહલોજી
સુરપતિ નરપતિશાથ જિ
વિદ્યાધર પરિવારશુંજી શેનાસકલ સજતામ જિ
પાંડવ યાદવ દશારશુંજી
પશુઓ કહે સુણદેવ જિ
દિનદયાળ દયાકરોજી કરૂણા નિધિ જગપાલ જિ
સર્વજંતુનું ભય હરોજી
શારથીને કહે નેમ જિ
વાળ રથ નિજઘર ભણીજી કૃષ્ણાદિક નૃપતામ જિ
કરેઘણી સમજાવણીજી
રૈવત ગિરિ અરિહંત (જિ) સહસ્ર પુરૂષ સુંપરિવર્યાજી
સહસ્ર વરશનું આયુ (જિ) ભોગવીને શિવવધુ વર્યાજી
રાજમતી કકપ્રેમ (જિ) નિર્વિઘ પ્રીતિઅનુસરીજી
સાદીઅનંત એકદ (જિ) જસતુંભિકાન્યાયે કરીજી
અનંત અપાર અરૂપી (જિ) અંતીદ્રિય ભયભંજણોજી
અવિનાશી બહુનામી જિ રત્નમુનિ મનરંજણોજી

સંપૂર્ણ સર્વ ગાથા ૧૭૭—૨૨.

પાર્શ્વજીન સ્તવન

રાગ પ્રેમસાગરો એ દેશી

આશ્વસેન કુલ શુકલરૂ પ્રભુપાર્શ્વજિણંદરાગ
ધનપાનિ નમરાણીને હુંવાંદુપતદેખુંદાગો પ્રભુ પ્રેમસાગરો ૧
કાલઅનાદિના ભ્રમણાથી મન મિટ્ટ મળિયારો
અન્ય વ્યાતિરેક ભેદનાં પયોઅિદ્ધ પ્રગટિયારો પ્ર ૨
જ્ઞાનાદિક ગુણસાંપદા સ્વરૂપાદિક રૂદ્ધીઓ
સદ્‌વીર્યાદિક વીર્યની દાનાદિક લદ્ધિઓ પ્ર ૩
મુદ્દલપુ પરિવર્તનીમાં કરણાદિક આશ્ચર્ય
પિંડસ્થાદિક ધ્યાનતે અનુયાયી દાખ્યાહો પ્ર ૪
કર્મ ભર્મ ઊપયોગથી ખંડદેશ પ્રભેદરો
ષટ્કારક સપ્તભંગિકા દિક્રિયિયાઅપેદરો પ્ર ૫
સ્વરૂપ રમણ ઊલાશથી પામ્યા ચેતન ભાવોહો
અટલ અકલઅનુભવથી પ્રતિભાસ્યો વિભાવોહો પ્ર ૬
મશીન નગરનાં ચોકમાં એકુ બેસા ફરતાહો
અસ્તિ નાસ્તિ સંપ્રશારણે થયા કરતાં અકરતાહો પ્ર ૭
તુજમુજ અંતર સાહિબા આજ અપુર્વ જાણપોહો
વતિરેક જીવસ્તુનો સંધીભેદ પિછાણ્યોહો પ્ર ૮
પ્રેમઅનુયરૂ સાહુ હવે થયા મુઝને દુખ દાતાહો
પ્રેમ અનાદી શંભારીને કરશાહેબ શાતાહો પ્ર ૯
ગુણ મિત્ર ગુણઅવગુણા પક્ષ છટુ પ્રચારાહો
રમણા સકલ પ્રમાણથીજે તાહારા તેમાહારાહો પ્ર ૧૦
મનુપાથી પ્રેમ ઊપનો ગુણગુણી સંપ્રયુકતેહે
સાદી અનંત સ્વભાવથી નિજ આતમ ભુક્તેહો પ્ર ૧૧
એખ આંશ જલમીનની જેવી ચંદ્રચકોરાહો
નીરનીરં ભ્રૃગકુસમની જેમ જલધર મોરાહો પ્ર ૧૨
ગકુબિંજ પ્રેમ મિશ્રથી તુજ પદવી પામેહો
જ્ઞાનમુનિ ચામાનદથી જશે અવિચલ ધામેહો પ્ર ૧૩

સંપૂર્ણ સર્વ ગાથા (૧૯૦)—૨૩

મહાવીર સ્તવન,

ગઢ બુંદીશ હાડા વ્હાલા ચલણ ન દેશું એ. દેશી
ત્રિગુણાતીત ગુણાકર શાચો સ્વામી સુરમણિ જાચોહો
માહા વિર પ્રભુજી પ્યારા શિવશુખદાતા
પાવાપુરીમે પ્રભુ વીર પધાર્યા નિકટભવી ઘણા તાર્યાહો મા
અણશણ કરી શિવસ્થાનક પામ્યા નિજ સ્વરૂપથી જતમ્યાહો મા
ઇંદ્ર ભુતિગે શાંભળ્યું તેહ વજ્રહિત સમ એહહો મા
અંત સમયે મુને વેગલો રાખ્યો દિલનો ભાવન દાખ્યોહો મા
ત્રિસલા સુત સલજેવા શાલો વીશરે કીમ એવો વ્હાલોહો મા
શિદ્ધારથ સુત શિન થયાનો શંકટ સાલે મને છાનોહો મા
તીરથ થાપી કોણ તીરે પોચાડે નિજ રૂપ કોણ દેખાડેહો મા
લોક નાથ હવે લોકને તારે શંઘને આવી શંભારેહો મા
તમ વિરહે દુખીયા તડફડતા લોકો હ્રદયથી રડતાહો મા
બલીયા હવે હમશાથે બોલો ખાવંદ અંતર ખોલોહો મા
અંગ ઊપાંગ હવે કુણ આંખે ભાવભલા કોણ ભાંખેહો મા
તમવિણ તરવો દોહીલો અમને કેમ છતારો યમને હો મા
વિતરાગ હવે વાહાર કરજો ચાર શંઘની ચિંતા હરજોહો મા
વાલ્હા મુઝને વાત ન દાખી મોહન મનમા રાખીહો મા
મુઝને મુકી શાઝ છબીલા કેમ ગયા એકીલા હો મા
પાખંડિને કોણ પોચશે સ્વામી ખંચીત્ત પડીહવે ખામી હો મા
ગોયમ કહી હવે કોણબોલાવે હિગ પાલ કોણ ડોલાવેહો મા
વીરવિના કદી પીડન જાવે અહિમાં કોઈ ન શુહાવેહો મા
મોહખંડન કરી મન સમજાયો ગોતમ કેવલ પાયોહો મા
દગ્ધ બીજ સમ કર્મ ખપાયા ચર્મગુણ ઠાણે આયાહો મા
ગૌતમસ્વામી શિવપુર પાયા રત્નમુનિ ગુણ ગાયાહો મા

ઇતિ રત્નમુનિ કૃત ચોવીશી સમાપ્ત સર્વ ગાથા ૨૦૧-

દાનાદિ પ્રબંધ

—(૦)—

દુહા

સચરાચર પ્રાણી પતિ, વિવિધ નિરૂપમ નામ.
સુખદાયક જિનરાજને; કરોડ કરૂં પ્રણામ, ૧
દાનાદિ શુભ ધર્મનુ રચુ પ્રબંધ ઉદાર;
વિવિધ વૃત શુભ ગોઠવી; માનવને હિતકાર. ૨

ગમક છંદ માત્રા ૫ તાળ ૧

શોભદાન, ગુણખાન. ધરહિત સુખદેત, ૧

વામ છંદ માત્રા ૬ તાળ ૨

ભવે જગ તર. શુભ મતિ ધર આપદાન ધર નિશાન ૨

કંતા છંદ માત્રા ૭ તાળ ૨

નવ નિધ થાય પાપ પુલાય કહે જિનેશ ટલશે કલેશ ૩

મધુભાર છંદ માત્રા ૮ તાળ ૨

૧-ર્ગો ભાસરં શુભ પાત્ર, ધર દયા ગાત્ર. ભવભવ પાર, થશે નિસ્તાર. ૪

દીપક છંદ માત્રા ૧૦ તાળ ૨

મુનીવર નેજ સેવ, રીઝશે જગદેવ, શુણ શુભ વ્યાખ્યાન, મકરજે તાણ

આભીર છંદ માત્રા ૧૧ તાળ ૩

મળશે પદવી સાર, ટળશે દુખનું ભાર;
આવે જેમ નિકાલ, થાશે એમ સુકાલ.

તુરંગ છંદ માત્રા ૧૨ તાળ ૩

પામો નિશ્ચલ ઠામો; વિશ્વ વિષે બહુ જામો;
સાળીભદ્ર ઉમંગે તેમ સુબાહુ અભંગે.

જલતરણ છંદ માત્રા ૧૩ તાળ ૩.

મેઘરથ પરે વખણાય, તેમ મરૂદેવિ ગવાય;
શુભ દાન આપજો સર્વ, જેમ પામો સુખ નિખર્વ.

હાકલી છંદ માત્રા ૧૪ તાળ ૪

કરૂણાથી ભવ કોટી કટે, મોહમ્હાતમ તરત મટે;
જગનેતા નજદીક રહે, લાયક લાભ સહાય લહે.

ગજલ છંદ માત્રા ૧૪ તાળ ૪

માનવદાન દેઓ સહુ કોય, તો તમને રૂડા દીન હોય;
ક્ષત્રી પુત્ર હુઓ નયસાર, દાન થકી શ્રી વીર વિચાર.

ઊધોર છંદ માત્રા ૧૪ તાળ ૬

તું કાર્ય સદા ઉદાર, હર તું વહેમ ભણી ક્ષણવાર;
નજરે દેખજે મીશકીન, સુપરે સાચો તું પરવિણ.

જોહરી છંદ માત્રા ૧૫ તાળ ૪

અનુકંપા દુખીઆની કરો, દુખ દેનાં મને હરો;
આપ રહમ મગજમાં સદા, તો નહિ આપો આપદ કદા.

ચોપાઇ છંદ માત્રા ૧૫ તાળ ૪

સોનાની નદી ચાલી જાય, કરૂણાવંત કમાવિ ખાય;
પામર પાસે દુખ અપાર, ધરજે દીલમાં દયા પધાર.

ચરણાકુળ છંદ માત્રા ૧૬ તાળ ૪

દાન થકી પદ પુરણ પામે, દાન વડે જગ જીત્યું સામે;
વારૂ વિક્રમ કામ કર્યું છે, નરનારીનું દુઃખ હર્યું છે. ૧૪

અલક છંદ માત્રા ૧૬ તાળ ૪

આપદમાં જે થશે સહાયક, લાભ થશે સદા તસ લાયક;
સસલાની કરૂણાથી જો ગજ, અનુતરવાશી હુવો શ્રેયજ. ૧૫

પધરી છંદ માત્રા ૧૬ તાળ ૪

મૈત્રી ભાવના સદાય ભાવ, જેમ ફરી ભવમાંહે નવ આવ
વેર તજી ખમાવો નરનાર, ઉદાઇ ભુપતિ પરે શું વિચાર ૧૬

પ્લવંગમ છંદ માત્રા ૨૧ તાળ ૫

સાંભળજો સુખકારકદાન વિષે કથા, ઊંઘનીવારી તજોપપાળસર્વથા;
જો આવે દ્રષ્ટાંત વાત શુભ લાગશે, શ્રોતાનામનમાંહે સુરતાજાગશે૧૭

મહીદીપ છંદ માત્રા ૨૨ તાળ ૪

છે મહીદીપે મણીપુર નામગામ ચારૂ,
શ્રીકર અભીધાનથી વ્યાપારી ઉદારૂ;
પૌષધ સામાયક ટેક છેક પાળે,
દાન ભાવ ધરી સાધ સાધર્મી ને આલે. ૧૮

હીરછંદ માત્રા ૧૩ તાળ ૮

દાયદાસ તેની પાસ કરે તાસ કામને,
જેહ સંગ તેહ રંગ રહે અભંગ આમને;
જૈન ધર્મ તજી ભર્મ ભાવનર્મ રાખતા,
શેઠ કૃત્ય ધરી અગત્ય વાણિ સત્ય ભાખતા. ૧૯

કાવ્ય અથવા રોલા છંદ માત્રા ૨૪ તાળ ૬

દીધું મુનીને દાન માન બહુ લાયક આપી,
બાંધ્યું ગાંઠે લાભ દુઃખ દુરભાગ્ય ઉથાપી;
દાન પુન્યથી દાસ ખજનો ખરેખર કીધું,
પામી માનસ_કામ ભુપ ભવને બ લીધું. ૨૦

આસિવિ ઝુમ્મી — [illegible]

આસિવિઃઝુમ્મીસકના નગ્મી ઝુમ્મીક ઝુપાઠ [illegible]
નાકેન અનિજમાર અને નમુનો બાહિની ગ્નાની ગમ [illegible]
મસ્ત્રેનજ વિમાદકેન કિમ્બાં શનુમાં વિનમાંડે વિમાર્દ [illegible]
પરકેને દગાપાલકનિ જેના ઝુમાની જકેન તાર આરંભરો [illegible]

કિશોર અ— ૨૨—(રાહદ)—૭

સુભદાન સુસીલ નમા નપગા નગર બારડોકરેસદા સુબા [illegible]
લધુરક હુશાન તમામ બાળી બાનજેન નરે ગોહનબા ગુજરા [illegible]
સદિમાર વિન નિશાનવરે નવિનિમ સમૂદ્રમેંા દગાનાદ [illegible]
મનિબાજન બાબિદરી કેરામાનિમિ શંજનિ નાથરો દગાવાર [illegible]

પછી ધયા નિરંજન આયુષ્ય ચૈતન્યથી પૂર્ણ,
દાસ પતરાજ તેમ ઉપર શોભિત આ. ૧૨૩

અર્ધસમ છંદ વૈતાલિય છંદ (સમાં ચરણે (સ ભ રગણ) ર

ઉપર આશાને ધીરનું શહેરે નવલા આનંદ નામંમા કીધા
જલતેલ પેઠે મુનિજનોના કાળમાં અંકિત દાખવે હરે ૧૨૪

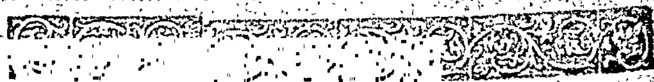
પુષ્પિતાગ્રા. (ન ન ર ય) (ન જ જ રગા)

નલિનથી અધિકાતણુ કિનારે નભ પરિમલની પેઠે અપારે.
સુરગુરુ પણ પામશે કિહાંથી કપાકરી મુનિવિપ અન્ય હોશી ૧૨૫

દુહો

કર્મસિંહ સ્વામિની કરુણા કચ્છક દાસ;
સેવક કે કલ્પજય વિભુ કલ્પજય આગમ્યવિલાસ
વીર સ્તુતિ ગભિત દાનાદિ પ્રબંધ કુલછંદ (૧૬૫) ૨

અથ કુંડલિઆ

ગપ્પાચાલે ગગડતા બિન અક્કલનાં બોલ નરપશુરે જેહહસે
કરશેતેનુ તોલ (કરશે ૨) ડોલજડતાનુ રાગે હામાહાકહી વાત
ગપોડા ઊલટા બાંધે વ્હેમ વધારેમુઢ વ્યર્થના બોલે ટપ્પા
રત્નમુનિ કહે આજ ગગડતા ચાલે
ગોલા ચાલે ગગડતા કલિસતજુગ વરતાય પાપીપર ભવપોચશે
ચક્રવૃતીનૃપ થાય (ચક્રવ—૨) જગત વલી ફરીરચાશે.
માદા સાથે મર્દ મર્દમાદાથઇજાશે એવા વરતે જોશ
ખરેખર પોલમપોલા રત્નમુનિકહેઆજ ગગડતા ચાલે ગોલા,
દ્રાડીમુઓબાપડો માયાપુષ્કલકીધ દાનભોગવિણવ્યર્થથી
અવલેરસ્તે દીધ (અવલે—૨) અન્યાએ લોકસંતાપ્યા
કરી કુટુંબમા દ્વેષ ધરમીનાં વણજ ઊથાપ્યા દગલબાજથઇ મુઠ
હરામની માયાજોડી રટે રત્નરૂપિરાય બાપડો મુઓદોડી
કરવુંનહિ અભિમાનને ધર અંતરમાં શાન,
નરસુરનૃપ ચાલ્યાજસે થશેવિશ્વ સમસાન;
(થશે વિ–૨) માનજે નિશ્વયએવુ શચરાચર મરનાર,
નથિકંઇ સ્થિરથી રેવું હદપુરનથઇ જામ,
તાનસઘનાંને મરવું રટેરત્નરૂપિએમ કદી અભીમાન નકરવું
રાજા રાણા શેઠીઆ શ્રીમંતો સિરદાર,
સેક્રેટરી દીવાનજી જસે પુલેટીકાર;
(જશે—૨) ગવર્નર ઘણા સિધાવ્યા વસ્યા નવાઇસરાય
અત્રપાછા નવિ આવ્યા શ્રીકતુર્ક અફગાન
મૂઆ મુલતાની જાત રટે રત્નરૂપિરાય રખડસે રાણા રાજા.
રૈયા ભારત જરમની અમેરીકાયુરોપ
આફ્રીક રૂશિઆ એશીઆ સહુનો યમથી લોપ;
સહુનો યમથી લોપ ચીન જિલાયન શામે

બચશેનહિ બલવાન પૃથ્વીમાં પ્રાણીનાશે.
ઇટાલિયન તાતાર ઝડપથી જાશે રૈયા,
રટે રત્નરૂપવિજય ફિકરમાં ફરશે ફરેયા 6
મૂશા હિંદુ પારશી વિવિધ જાતની કોમ,
કોલાહિમનાં ફંદમાં ધારો સહુનો હોમ.
(ચાસે—૨) જેમ નયકોનુચાલે,
દુરંધરીએ હુટકાર; કરીને અદિથી હાલે,
મોહોમેદન મરનાર,પાદુરી પ્રાધ્યાપકશા.
રટે રત્નરૂપવિજય; પારશી હિંદુ મૂશા 7
સમયવિપલ પલ ઘડીતથા પ્રહુર દિવસને રાત.
પક્ષમાસ રૂતુ વર્ષને પુદ્ગલથી પમજાત, પૂર્ણ સત ઓનિશ્ચિયજાણો,
કાલ જાયછે રોજ; ફરિનાર આવે ટાંણો,
આત્મલાભ વિણ માનવે, પ્યારી પલ ખોઇ પ્રથા
રટે રત્નરૂપવિજય, વધુ ભાર આયુઘડી તથા; 8

છંદ મદિરા

કુપકનો જરઝુત જમીંડક શું સમજે રતનાગરમાં.
પામર પ્રાણી પડ્યો પછનાયક શુ સમજેનટ નાગરમાં,
જેમ જુઓ અજ્ઞુઓ અજવાલક શું પમજેજ દિવાકરમાં
એમ દુરાગ્રહિ વાણિવદે પણુંનમજે શ્રુતસાગરમાં, 1
આકવિપેવસનારજ કાક શુસમજે કમલાકરમાં
લીંબડિમા જનમ્યો તુછકીટક કેમલહે રતીઆકરમાં,
જંગલીજે જડજોરવિના વલિશુંસમજે ગુણહાકરમાં.
એમદુરાગ્રહિ વાણીવદે પણુંસમજે શ્રુતસાગરમાં; 2.
જ્ઞાન વિના ભગવાનજ ભેટણ મૂંઢખુશી જ્યમ જાતરમાં;
જાણુ મલીપર બાલિશકે નહિ ઘુંડખુશી જ્યમરા તરમાં.
ભાગ અથાગ પરાગ તજીજયમણુંડણ ખાપશ ખાતરમાં
તેમ કુપાત્રતજી નિજ જ્ઞાનની ધારધરે બહુ પાતરમાં 3
પુસ્તક વાંચનથી કદિ બોધ થયુનહિ તોગુરૂના મુખથી
તેમુખથી સમજાયનહી કદિતો ફૂતિઆકરવી સુખથી;

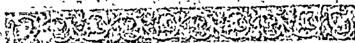
જોકૃતિઅંધથકી પણ ચાક્ષશ જાણિશકેનહિ તે દુખથી,
તો અકલાય વિના અકલે જયમ શંકપિડાય શશાંકમુખથી.
જોકજવાકય બરાબરજો સમજાય સખાવત તે કરસે,
સંતતણાં સુભપંથ રૂડીપર મંથનનાં શ્રમને હરસે,
તેહ અનેક રિતે નિજબુદ્ધિવિધિ શાંતિ સમાધિજ આદરસે;
કલેશ અસેષ નિવારિ મહાશય સીઘ્રથકી ભવથી તરસે.

ઇંદ્રિવિજય

વિશ્વમવે દુખભુરિરહે પણ મોજજરાક જરાક જરાહેં,
કાલમુખે નરસુરખગાજ કકાલ પરાક પરાકપરાહેં,
કાલનિશાન અજાવત ઉપરરોજ ખરાક ખરાહેં,
વ્યાધિલગી તનમેં જડરે જબરી હિજરાક જરાક જરાહેં.
કાલપડ તનુકેપર જેમગિરે વજરાં વજરાં વજરાહેં,
કાલ કુપાત્ર નિરંતર કૂપરે નજરા નજરા નજરાહેં,
જાણ અરેનગુણા અવસાનહુ કામ જરાંમજરાંમજરાંહેં,
આખુથકી સિસકી નઆજે અજરાં અજરાં અજરાંહેં
જે જડના જડકાટણહાર અને વડતા વડની જયમ આપે,
પાપ અમાપ ઊતાપ વિદારક મંડલ મેરૂપઠે શુભમાપે;
જે દિલમાં દરરોજ રમોજ ધરે વલિ કાયમ છાપજ છાપે,
ભુતભવિષ્ય અને હમણાં સુભજ્ઞાન ખરેખર સ્થાનક થાપે.

મલ્લીકા

યથા રવિબિંબપડે જલભાજનમાં બહુભાંતિથકી પસરે,
તથા ભગવત અનંત સરૂપવડે નરનાં મનમાં પ્રસરે,
અરે અતડા તડીથી જડકોઇંતણું ઇમકાયંમ કામ કદીનસરે,
સુરત નિશાશ ભજીસુભસમત ચિત્તથકી કદિના વિસરે.

અથ પ્રમાણ બોધઃ

મનહર

આત્માંગુલે આદિજિન ઉત્સેધ પ્રમાણ,
પ્રમાણાંગુલનાં બેઉ કહ્યા અનુયોગ દ્વારમાં,
ઇક્ષુ મનુષ્યનું આત્માંગુલે ગુણધાર,
નવગુણે ઉત્સેધ આત્માપેત હારમાં;
પુરૂષ પ્રમાણે ઉદીજલથી ભરેલ કુંડી,
માંહે બેસવાથી દ્રોણજલ પડે બારમાં;
સ્વગુણાદિકે આપપ્રમાણ પુરૂષ જાણ્યા,
અંતરગતાંગુલ ઊંચા આકારમાં.

દુહા

બે આગલીએ પગલીઉ બે પગલીથી સહ,
ચારહથી કુડવઉ પરિગીન દીનસરાહ.
ચારકુડવથી પાથઉ ચારપાથે એકઆઢ,
ચારઆઢથી દ્રોણઉ એવું જાણ્યું પાઠ.
હવે પુરૂષ ઉન્માનઉ તોલથકી અધભાર;
એક આદમીને ઉપજે પતામ પસે આધભાર
અંગોતર મન અંગુલ એકોત્તરમનરૂપ
ઉત્તમ અંગુલમાંનથી ઉત્તમ મધ્યમનિષ્ઠ.
સ્વર આદિ ધૈર્યથી રૂપાદિકથી હીન.
પનોતા નિદેર તે રહે નરા નહિ નિમ્નહીન

મનહર.

૫૨ આત્માંગુલે પગ બે પગે વિહથએક
બે વેંતથી હાથ થાય પ્રમાણ પીછાણવું,
ચરહાએ કુક્ષિમાન કુક્ષિ જુગે ધનુષ્યછે,
બેહજાર ધનુષ્યથી ગાઉ એક જાણવું.
ચાર ગાઉએ જોજનછે એનુંનામ આત્મામાન,
રત્નમુનિકહે એમ દિલ વિષે આણવું.
આ મનકુપ કોઠારઆદિક તણુંતેરનામ, લહીઆગમમાં હદ નહિતામ
ઉત્સેધ અંગુલમાન અનંતા બારિકતર,
પરમાણુ મેલા કીધે વ્યવહારી થાયછે.
હાથ રેણુથકી પણઅનંતમો ભાગએવું,
વ્યવહારી પરમાણુ છેદી ન શકાયછે.
અગ્નિજલમેઘ ગંગા ઘાતકરી શકેનહિ.
અદ્વિતીઅખંડ વાલો પરમાણુ થાયછે,
રત્નમુનિ કહેએમ નિગમનિયમ જોતાં
અનુમાન પ્રમાણથી એમ સમજાયછે.
અનંતા અણુઓ મલી એક ઉરન સન્નિયોછે
આઠે લીખ [illegible] ગણ્યાં કરાયછે.
ઊર્ધ્વરેણુ ત્રસરેણુ રથરેણુ કુરુક્ષેત્ર,
વાલ [illegible] થાયછે.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

પાદઆદિકથકી એક જોજન પિછાણવું;
ઋષમુનિકહે એમઉત્સેધ પ્રમાણગણી,
પ્રાણિઓનું દેહમાન વિશેષે વખાણવું.

દુહા

હવે પ્રમાણાંગુલ તણું કહું મન વિસ્તાર,
આઠ સોનૈયાં ભારનું કાંગણિ રત્નઉદાર.

મનહર

મધુર ત્રિફલે ચારશ્વેત સરસવથાય સોલે સરસવે મસી ઃ
બે અરદે ગુંજતએક પાંચ ગુંજતરે માસો;
સોલમાસે સોનામોર સોભીત આકારછે.
એવા આઠ સોનૈયાથી કાંગણિ વજન થાય,
એટલા આઠખુણા બારહાંસે સારછે.
એરણ આકારજેમ પ્રથક પ્રથકહાંસ,
ઉત્સેધ અંગુલ પોળી રત્નનું વિસ્તારછે.

દુહા.

મહાવીર અર્ધાંગુલી સહસ્ર ગુણીકરસાર,
વીર આત્માંગુલ પાંચશે પ્રમાણાંગુલધાર.

મનહર

એવા છ પ્રમાણાંગુલે એક પગવેત હાથ,
કુક્ષિતનુ એટલામાં ઠબલ કરાયછે,
બે હજાર ધનુશાકી ચારગાઉ જોજનછે.
પ્રમાણ ગણિતથકી વિમાન મપાયછે,
મહીદીપ ગિરિનદિ દેવલોક લોકાલોક,
રત્નપ્રભાદિક જેમા શાશ્વત ગણાયછે,

રત્નમુનિકહે એમ અઠાવીસ ગોલતણું,
લાંબુ પોહળુ ઊંચું ઊંડુ પરિધિ જણાયછે.

દુહા

એ ત્રણ વિધિનાં અંગુલો પ્રથક પ્રથકનાં તીન,
શ્રેણી પ્રતર અંગુલો તેમ ઘનાંગુલકીન.

મનોહર

શ્રેણીતે અસંખ્યપાલી જોજનની કોડાકોડ,
લાંબપણે એવાંરીતે સરળાઇ માનવી,
એકાકાશ પ્રદેશની પહોળી તે સમજવી,
જાડપણે લોકસૂચિતને શ્રેણીજાણવી,
તેશ્રેણીને શ્રેણીગુણો કરવાથી પ્રતરછે,
પ્રતરને શ્રેણિગુણો ઘનરીત આણવી,
રત્નમુનિ ઘનીકૃત લોકને સંખ્યાત ગુણે,
સંખ્યલોક અલોકમાં કલ્પનાં પિછાણવી.
તે સંખ્યાતા લોકબણી અસંખ્યાત ગુણાકરો,
ત્યારે, અસંખ્યાતા લોક અલોકમાં થાયછે.
તે અસંખ્યાતા લોકને અનંત ગુણાંકરે,
તિવારે અનંતા લોક અલોકમાં હોયછે.
તેવા અનંતા લોકનાં જેટલાં નભ પ્રદેશ,
તેટલાં નિગોદ એક દેહે જીવ કાયછે.
અસંખ્ય અણુનિગોદે બાદર નિગોદ એક,
એકમાં અનંતજીવ બારીકે રામાયછે.
ઉધાર અધ્યાને ક્ષેત્રનાણ પલ્યોપમા;
ભાખ્યા એકેકનાં ભેભેદ સુક્ષ્મ બાદરથી.
બા: ૬ ઉધાર લાંબુ-ઊત્સેધ જોજન,
લાંબુ પોળુ ઊંડુ કલ્પો એક પાલાનાં આકારથી;
કુરૂનર એકથકી સાતાહુનાં વાલાગ્રથી,

સંખ્યાતાદિ, અસંખ્યાતાદિ અનંતનાં ભેદાદિથી;
કર્મ જાણો ગ્રંથમાંના ભેદાદિ પૂંજનથી,
દેખાડે અનંતાદિ ગણીતોના ભાવથી. ૧૮
અથવ ત્રણે પલ્યોપમ નામના કહેલ
ધાન્ય પાલાપ્રમાણ તેટલોજ ઉંડો છે.
કુરુવાસ યુગલના કેશ કોડી ભરે;
બાદરઉદ્ધાર નિધિ પ્રરૂપણા પણે;
સૂક્ષ્મ ઉદ્ધાર કહું અસંખ્યાતા ખંડકે.
એકેકને અસંખ્ય ભાગે એવી તેનીકરછે,
અંગુલાસંખ્ય ક્ષેત્ર તનુંથી અસંખ્ય ગેહ,
બાદર પૃથ્વી જીવ તેવા ગણ્યછે. ૧૯
પૂર્વવત પ્યાલામાંથી પલે પલે એકાદો,
અસંખ્ય સમય તણું કાલમાન થાયછે;
દશ કોડાકોડી પલે સૂક્ષ્મ ઉધાર નિધિ,
એવા ભારી સાગરનાં સમય જણાયછે;
તેટલાછે દ્વીપોદધિ તિર્છા લોકવિષે,
એમ પ્રત્યેક દ્વિગુણા ઠામ પ્રમાણ ગણાયછે;
હવે અધ્ધા પલ્યમાન બાદર સૂક્ષ્મભેદે,
પૂર્વપરે પાલો ભરી રત્નમુનિ ગાયછે. ૨૦

દુહા

સોસો વરસે એક રજ કાઢે માનવ કોય.
બાદર અધ્ધા પલ્યછે સંખ્ય કોટ વર્ષ હોય. ૨૧
દશ કોડા કોડી પલે બાદર અધ્ધા અબ્ધિ,
નથી પ્રયોજન એહનું કેવલ ગણિત લબ્ધ. ૨૨
હવે સૂક્ષ્મ અધ્ધા ભાખું પૂર્વપરે પલ્ય કલ્પ,
કુરુમાનવ કેશાગ્રનાં અસંખ્ય ખંડ અનલ્પ. ૨૩
સો સો વરસે રજખંડો ખાલી થાય તમામ,
દશ કોડા કોડી પલે અધ્ધા અબ્ધિમાન. ૨૪

આરંભતિ આયુષ્યનું એહથકી પરિમાણ,
કાલ ગ્રહાદિ એહથી એમ કહે જગ ભાણ.
દ્રવ્ય ક્ષેત્ર પાલો લહો બાદર સુક્ષ્મ ભેદ,
પૂર્વે પરે ગાલો બધો શકી મનનું ખેદ.

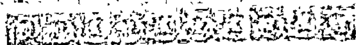
મનહર

પાલાને ઉપરાંત આકાશ પ્રદેશોને,
અવિચ્છિન્ન અપહરે જ્યારે ખાલી થાયને;
અસંખ્યાત ઉત્સર્પિણી આવા વહી જાય તેમાં,
ક્ષેત્ર કાલ કોડીએસે બાદરક્ષેત્ર થાયને;
અણુઓ આમ તણા અંતરે જીવતણા,
પરિણામ ગણનાએથી એવડું જણાયને;
રત્નમુનિકે એનકીધું નથી; કહે તેમ
અનેનાંકિ, કાલથકી ઉપમા બતાવે.

દુહા

પૂર્વોક્ત પાલાથકી પ્રદેશ અસંખ્ય વિચાર,
[illegible] અણુરૂપ્યા [illegible] ગગન પ્રદેશ અપાર.
સમય સમય [illegible] પાલો ખાલી થાય,
સૂક્ષ્મ ક્ષેત્ર પાલો થયો એનું નામ કહેવાય.
ક્ષેત્ર કાલ કોડીએ સૂક્ષ્મ [illegible] થાય,
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

કલેશીયા વિષે.

—(૦)—

છંદ જેકડી

કલેશ કોઇપણમાં જુઠા વચનવિષે નહિગમશે,
આંકવા આસમાધીઓ જેને " કજીયાખોર ખપેનહિમને. ૧
એ ટેક

કલેશ વધારે કુમતી કરી કુમગની જડ મનમાંધરી,
વાર વાર કરે કલેશને ક -૨-
સુંદીએ કજીયાની ટેવ નગણે માતપિતા ગુરૂદેવ,
હિત વચન નહિ કેહનાં ગણે ક -૩-
અકારણે વિખવાદ કરે મદઆચરણી મનમાં ધરે,
મુરખ કજીયાથી ગડચણે. ક -૪-
ક્ષણ ક્રોધ પ્રમાણજરા કુપાથી અવિનયનું ધરે,
બાલકકે અવગુણીથી રમે. ક —૫—
નમ્ર સુચહુણો કારણ વિના વિધાજીનુ ધનધારો દૂના.
એસનહિ શુ ગુણાલકને ક —૬—
વેર વધારે વગમુંઅણ કજીયા કરશે એસે જિણાં,
ધિક જનનીને એવા જણે. ક —૭—
આપકિરતી અપકારજા નરે સદગુણ સહુ સાગરમાં પડે,
અવલખંડને નજરે વને. ક —૮—
દિનુબાધિ ફરકત કરે પરુલની પુત્રીની પરે,
કજીયાના વાધે દિન દિન. ક —૯—

મિત્રસાથે અમિત્રાઈકરે અવર્ણવાદ મુખે ઊચ્ચરે,
આગહુ સૂત્રો નિશ્ચય અને. ૬
દાસી સાથે કજીયાકરે જોગક્ષેમ તેમાં નવિહરે,
પાપી શ્રમણ કહેવાતેહને.
ધોળી સાધુ સરખા થશે વિવેકાદિક અલગાં ખસે,
પ્રતિદિન કરશે કંકાસને.
હિત શિક્ષા હૈડે નવિવસે સ્વાન સમાન હમેશાં ભસે
ધિક કૂગાલ કલેશી તને.
દીક્ષા ત્યાગન ગુરૂનાં મુખે ગઢારે પાપતણાં મનલુખે,
લજવી ઝણાઈ મા કૂખને.
પક્ષૈર ખમાવે નાહી સર્વ વૃતિપણ જાસેસહી,
ન ગુણો નવિ પામે ઠામને.
કલેશીને કરે પડિસેવણા બકુસનાં અતિ ચારજ ઘણ
પડ્યા ચંદ્રમો ગણઅને.
ગણધર કૃત બહુ ગ્રંથો વિષે પુષ્કલ પાઠ પગોપગદિસે
પણ નવિ સમજે આંધને.
વીર સ્વયંમુખ વારૂપરે ગુણિયલનિ જસ કીરતિકરે,
કલા વખાણ કરે શુભમને.
ક્રૂર મહા ક્રૂર ક્રોધકરી મુનિયો લાભ ન પામ્યા જરે
કેવલ નમસ્યા દમસારને.
દુખસિત્ત આસમાથી મલે કેવલપણ હટકીને વસે,
તે મુનિવર વરસે દેવને.
મોટા હમેશાં આપની હદે રત્નમુનિ ધન્ય વાદો વદે,
દિલમાં ધરશો પરમેસને.

સમાપ્ત.

કજીઆળી પટેલ પુત્રી વિષે.

——(૦)——

ગરબી.

શુંગ્રા કલેશવિશે વાતવાકુ કામનીરે લોલ,
કરુ પરેલાક કોઇ એક ગામનીરે લોલ;
નામ પટેલકે પેધા પરમ ચીઆરે,
ફરી કુરી નકરાંસે ધનસંચીયેરે. ૧

પુત્રી કજીયારી તમકુસેં ઉપનીરે,
બડા ભરણી કે અવગેનગે નીપનીરે;
કર કજીયા દિવસેં દસ વીસથીરે,
રહે રોજ રોજ રાંડ કુડા કલેશથીરે. ૨
ભાઇ ભોજાઇ કાકાઇથકી જેતરથીરે,
લડે પુસેં પલે પાપણી પડોશથીરે;
કલેમ ઉધાર ઉતાર કરે ગામથીરે,
જાએ લડતા લપાડશ ખ હામથીરે. ૩
ડીસા પટેલે નાઠાર વારા ગામમાંરે,
લખી નામ ચીઠીશણી એક ઠામમાંરે,
રોજ આમળાંઆ આવે વાગ ઢેરથીરે;
મચે માહોની લડાઇ જેતા બેરથીરે. ૪
બોલે ગરબત કુલ આનુનાસથીરે,

લાગે પરેલ પુત્રીને મીઠાં ગોળથીરે;
નિભાઉ છીનાળ અનુસાર છેરે,
મેણા મસકાનું મોટું એક શસ્ત્રછેરે.
નહિ ક્ષણવાર માહે પડેલાં પડારે,
કેમ જાણીશકે સુર ગુરૂ આપડારે;
જેમ બોલ બોલે નરનારિ ફાગણેરે;
તેમ રોજ ધામધુમ મચે આંગણેરે.
પરે પરેલાઇ પોચી કદીતો ભલેરે,
પણ ગાળોવિના સોદરીતો ના વલેરે;
વાગી નફટીની હાંક સકળ દેશમાંરે,
પેસે નબરે ગણાણી સાંઢ કલેશમાંરે.
મહાભારત નિવેરો સહેલ નીવડયોરે,
પણ કજીઆનું આરો કોને નાજડયોરે;
હરિ શસ્ત્રથી શત્રુને હણતામમાંરે,
પણ વાક્ય શુરથી વિદારે નિજ ધામમાંરે.
અનુક્રમે આવીતિહાં એજ ગામનિરે,
વિવેક વિચારવાન કામનીરે,
ભલું ભરતભવાનુ સાથ લાવીનેરે,
બેઠી ચોકમાં ચતુરા પાન ચાવીનેરે.
અમી વરસેઃ સાજ બેલી [illegible]રે,
[illegible] પ્રેમની [illegible] આપ એકલીરે,
[illegible] બોલતા વિચારે [illegible];
[illegible]
[illegible],
[illegible];
[illegible].
[illegible].
[illegible],
[illegible],

વદી વચન વિશેષ ટાલી હાંનીયોરે. ૧૨
તવ સૂર્યઅસ્ત થયો પડી રાતડીરે,
પણ ખૂટીનહિ પાંપણીની વાતડી;
ઘણ જોખમીને ભલીભાતે જાતડીરે,
બહુ બોલવાથી દુખી ખૂબ છાતડીરે. ૧૩
પાડોશીઓ બેઠા ધારો તેહનુંરે,
છાની ચપટાઈ કામ કાઢ્યું દેહનુંરે;
આવી નિજ નિજ ઘરે રાય ભામનીરે,
પણ પાંપણીએ દુખે કાઢી જામનીરે. ૧૪
બીજે દિવસે બોલાવિ નિજ અંગજારે,
ભાખે ભમરડી વારાઓને ઘેરજારે;
નથી કામમાંરે કંકાશની મોજમાંરે.
લાગી કજીઆથી ફજા એક રોજમાંરે.
ખુશિ પટેલ પ્રસન્નથયો ચિત્તમાંરે,
લખી પટેલ પુત્રીની વાત અત્તમાંરે,
ઘણે દાખલા તરીકે કજીઆરીનેરે;
રહે હમેશાં મગન મન વારીનેરે ૧૬
કંકાશ જ બાસ કરે ગેહમાંરે.
ઘટેમેદમાંહ લોહી બુદ્ધિ દેહમાંરે;
કલેશે કદર કટપ કચવાયછેરે,
ઘરે નાસ લાજઅેર પથરાયછેરે ૧૭
અન્ન અરૂચિ અશુભ બંધ થાયછેરે,
ઘરે ક્રમધર્મ અસત્ય બોલાયછેરે;
તપજપ શુભ વિષે જાંખ લાગસેરે;
પુન્ય કૃત્ય પણ દેહથકી ભાગસેરે. ૧૮
કલેશથી કલેશ બેજ ઊપજેરે.
હાલહાલ કરતો ફળ નીપજેરે.
પડે કૂવામાં કે મરે ફાંસ બાંધીનેરે,
આપ ઝેર વિષ ખાઈ મરે સાંધીનેરે. ૧૯

જેથી અપરાધો પરારથો થાયછે,
પાયમાલી પરિપૂર્ણ પમાયછેરે;
સદા દુર રહો કુંકાસની વાતથીરે,
ભવતાર કમાંભલો ભલીભાતથીરે
સુણો સજ્જનો તમાંમ વાક્ય બોધનારે,
કરો પચ્ચખાણ પ્રેમધરી ક્રોધનારે;
રહે સ્વરૂપિ રોજ રીસ ટાલજોરે;
ક્ષમા ખજાનાંને ખચીત સંભાલજોરે. ૨

સમાપ્ત.

——(૦)——

લલિતછંદ

ભરત ક્ષેત્રનાં ભુપતિથયા મરણ પામિને ગેબમાં ગયા,
નથિરતાધરી જીવતારહ્યા " સુરનરો સદાજાયછે વહ્યા "
ધનપતિ ઘણા ધુલમાં મલ્યા જગત જીતિને પાછલે વળ્યા.
પરભવે પરાધીન થૈગયા સુરનરો સદા. એ ટેક.
ભણતરે ભણી વિવિધ જાતની ચટકલો ગ્રહી વિવિધ વાતની,
તદપિ મોતથી માનવી ગયા સુ. ૩
સરસ ઔષધીઓ લખી ઘણી દરદ સીકથી નાખતા હણી,
મરણ આવતાં ડાકટરો ગયા. .સુ
ભવન રાસિયો ગ્રંથથી ભણે વિવિદ જોગનાં ભેદને ગણે,
મરણ જોગથી જોતિષી ગયા. સુ.
નિમિત ભાખકો મંત્ર વાદિઓ રમલ યંત્રને તંત્ર વાદિયો,
વચન સિદ્ધિઓ વિશ્વથી ગયા. સુ.
વરૂણ સોમને સકજેહવા સકલદેવને આ નડી હવા,
દિવસ રાતનાં સાખિયા ગયા. સુ.
ગણધરો તથા કેવલી ઘણા જિનવરો વિષે ના રહી મણા,
અચલ એહવા દેવના રહ્યા. સુ.

[illegible]

[illegible]

(૪)

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ૧
[illegible]
[illegible]
[illegible] નહિ ૨
[illegible]
[illegible]
[illegible] ન. ૩
[illegible]
[illegible]
[illegible] ન. ૪
[illegible]
[illegible]
[illegible] નહી ૫
[illegible]
[illegible]

શંકર ગોસ્વામી પદવીપામી ધનકકામી જગમાહે;
લગાયકે દંડા હોયપ્રચંડા શખેદંડા ઘરમાહે,
દર્શનખોલાવે લોકદોડાવે શંકરપાવે મરજાતા. સ.
સ્વામીનારાયન કપટપરાયન જગતઠગાયન સત્સંગી,
આપમતકુંખંડી કલિપાખંડી દુનિયા દંડી ત્રિયસંગી,
દેખનમેં ત્યાગી લલનારાગી તૃષ્ણાઆગી જલવાતા,
ધામ તૃમમચાયા ધામબનાયા ગંગમેંનાયા યું માને;
સબહુમકું મેજો પુન્યગ્રહેજો માનનેસેજો હઠતાને,
ધીરન બોલંદા મંત્ર જપંદા બાલમુકુંદા દિખલાતા.
બહુંતમાયાવી દુનિયારીઝાવી મૂઢ ભરમાવિ લપટાવી,
પુદગલમેંરત્તા ખાવેખત્તા પરવસઅત્તા ઘરબાવી,
મદ્યપાન કરંદા મોહઝેરંદા કરકે ફંદા ભયભ્રાતા.
નારાયનનામે ઠગઠગ ઠામે મઠમે ધામે ગુનહીના,
કરમદનેટીલા માળીલીલા છયલ છબીલા બગમીના,
સબ જીવબિનાશી ધર્મપ્રકાશી ઠીક ચઉરાસી ઠહરા
અજ્ઞેકારભરાવે ભોગધરાવે રાસરમાવે મતવાલા,
અજ્ઞાન રીઝાવે દેવ ખીજાવે મૂઢ પહરાવે ફુલમાલા,
બિંડી પધરાંસેં ધર્મકહાંસેં તુજકું થાસે મુદભ્રાતા.

હરિગીત.

ઋષિ રત્નપ્રમુખ સબ સદ્ગુરૂ કલ્પપાદપ કંદહે,
તુમપાસ સ્વામી તત્વપામીમુવા સમ આનંદહે,
ગુરૂચરન પાયો જ્ઞાન ધ્યાયો ચરનઆયો હામસેં
અરમાનકારી મુક્તિહારી કમસિંહજી સ્વામસેં.

સમાપ્ત.

નિગોદ બાવીશી.

—(૦)—

જટપટ ઝેર નિવારિ એહ . એ દેશી.

૧વીર સ્વામી સમોસર્યાહે કે ભવિજન રાજગ્રહિ ઉદ્યાનકે,
ઉપગારકરૂહે એ ટેક.
ઇંદ્રભુતિ ગણધરતારૂતાહે કે ભ ચૌદ પુરવધારજ્ઞાનકે. વી.
વનપાલક કહીવાતડીહે કે. ભ. ૧
શ્રેણીક કોણિકરાયકે વી, કે આવ્યા સરવે વાંદવાહે. કે. ભ.
એ બહુસમુદાયકે. વી. ૨
વંદનકરી બેઠા સહુહેકે, ભ પુછે જંબુતિ વાયકે. વી. કે.
ભગવાન ભાખે નિગોદનું હેકે ભ. વર્ણનકરી વિસ્તારકે. વી, ૩
ભાખે તેવશનકેવલીહે કે ભ. નિ ગુણેસહુ નરનારકે. વી.
લોકાકાશ પ્રમાણમાંહે કે ભ. ગોલા અસ ખ્ય વિગારકે. વી. ૪
એતર અસંખ્યા પરગડાહેકે ભ. શરીર અસખ્યા જાણકે. વી.
એવક શરીરે પ્રાણિયાહેકે ભ. અનત નિગોદની ખાણકે. વી ૫
સુક્ષમ બાદર બિહથીહેકે ભ. પજ્જત્તા પજ્જત્ત વિધાનકે વી.
અલ્પાયુ ર આકર્મસીમાહેકે ભ જંતુનિકે દીઠા નથીકે. વી ૬
સાધારણ નામ કર્મથીહેકે ભ. આહારની કર્મ સંજોગકે વી
એકદ્ય અભવ્યઘણું પ્રાણિહેકે ભ. તેહુની આદિનું આકકે. વી ૭
અનંતાજીવ અનંતા અથવાહેકે ભ અનંતનો થારો થાયકે, વી.
કાલાવરણી પ્રાણિયાહેકે ભ ભોગવે બહુદુખરાશકે વી. ૮
ત્યાંથી સહુ અનંતનાહેકે ભ આઠાનંતર ઉપકે, વી.
બિહા ઉત્તમ જાણવીહેકે ભ. આવલિકા એક બસકંતકે. વિ ૯

કે અંતર મુહુરતે તેહનાં હેકે ભ સંખ્યા પાંસઠ હજારકે, વી
કે પાંચસો છત્રીસ ઊપરે હેકે ભ ભવનીસંખ્યા ધારકે. વી
કે કાલ અનંત સુધિતિહાં હેકે ભ ઊતકૃષ્ટો સ્થિર વાસકે,
કે પાપવસે સહુ ભોગવેહેકે ભ કોણ સુખીકરે તાસકે. વી.
કે સુખદુખ સમસુર નારકીહેકે ભ સિધ્ધનિગોદનુ તેમકે, વી
કે પઠમ અસંખ્ય જાણવો હેકે ભ. બીજો અનંતો એમકે
કે એક આકાશની શ્રેણિમાંહેકે ભ ભાખી બહુજીવ રાસકે
કે કહેતાં પારપામે નહિ હેકે ભ કેવલ ગ્નાની તાસકે. વી.
કે વ્યવહાર અન્યતર ભેદથી હેકે ભ બહુલી વ્યવસ્થા દેખ
કે શંકા કદી કરવિનહિ હેકે ભ જૂઓ જિનમત રેખકે, વિ
કે સિદ્ધ અનંતા વર્ગથી હેકે ભ કાલત્રયથી ગણંતકે, વી
કે તેથી અનંતા એહમાં હેકે ભ આવેનહિ તસઅંતકે વી
કે એક શરીરની ગોદનું હેકે ભ ખાલીનહિ કદિ થાયકે
કે અનંતકાલે એહનું હેકે ભ ઊત્તરકહે જગરાયકે. વી.
કાલથી અનંતો કાલછે હેકે ભ ભોગવે કષ્ટ લિશિઠકે,
કે ખેત્રથી અઢિપુદગલે હેકે ભ ભાખી સ્થિતિ ઊક્રિઠકે
કે એકેંદ્રિય જાતિતણા હેકે ભ ભાખ્યા બાવીસ ભેદકે,
કે સંખ્યા અસંખ્યા પ્રભણિયા હેકે ભ. ભજના અનંતા વેદકે.
કે તેમાં ચાર પ્રકારમાં હેકે ભ નિયમા અનત કહાયકે,
કે ત્રેવીસ દંડકથી ઘણી હેકે ભ રાશિ એહની થાયકે.
કે અભક્ષ કહ્યા એ સોલમા હેકે ભ હેય પદારથ એહકે,
અનંતકાયને પરિહરો હેકે ભ પામી ઊમદા દેહકે.
કે નિસુણી ગણધર દેશનાં હેકે ભ બુઝ્યા પ્રાણિ અનેક
કે ત્યાગ કર્યા વિવધે તિહાં હેકે ભ પ્રગટ્યો ચારૂ વિવેકકે.
કે નિગોદ બાવીસી નામથી હેકે ભ રૂડીકહી સ્વાધ્યાયકે,
કે રત્નમુનિકહે એહનું હેકે ભ સુણતાં આનંદ થાયકે,
વીરપરોધરૂકે.

સંપૂર્ણ

વ્હેમ ખંડન વિષય.

ગરબી

તજો તજો વ્હેમ વિધિ કૂડે. પોગટે જે ભવ સાગર બૂડે. તજો
જોના વિધિ રૂપા વિધિ માટે. ફરે ઘણા દેશ વિષે વાટે;
થયા દુખી પામર સુખ સાટે. "તજો તજો વ્હેમ વિધિ કૂડે." ૧
સોક પીપળે પાણી રેડે મૂઢ. જેનું નહિ ભેદ [illegible];
આજ કાઢી મારે પીરો ઊંટ. તજો. ૨
પ્રીતમ મેલાપ કરી કરવા, વળી ધન કામનું દિલ ધરવા;
અતિ થઈ પતિ પરણવે વરવા, તજો ૩
જળ પાખાત કમળ પૂજા કરવી, કહે કાશી કરવતસિર ધરવી
ઇચ્છા કદિ પાર નથી પડતી, તજો. ૪
પ્રાણી જ્યાં પરલોકે જાવે, બળી [illegible];
[illegible] તજો. ૫
[illegible] પતિ પૂછે [illegible];
પાછું વિચારી છે [illegible]. તજો. ૬
ફરી કરે ટીલાળી [illegible], [illegible];
[illegible]. તજો. ૭
નથી [illegible] કામ. [illegible];
[illegible]. તજો. ૮
[illegible];
[illegible]. તજો. ૯

તાજુતની માનતા કરે લોક, વ્હેમ બાદશાહે નાંખી તોક
વિવેક વિના અવળું ફોક, તજો.
કરે નર આંધ ધરી વ્હેમ, માને તિથિ વાર પર્વ તેમ;
દેખા દેખી લોક કરે એમ, તજો.
ધરી નામ જૈન તણું ભાવે, વ્હેમ વારંવાર રૂદે ધ્યાવે;
વળી અન્ય સરલને ભરમાવે, તજો.
લોકીક લોકોત્તર રાહ ન્યારૂં, ભેળું કરી મુઢ માને પ્યારૂં
મુક્તી કેમ ખુલે તણું બારૂં, તજો.
નથી કશું લાભ એમાં ભ્રાતા, વ્હેમગાળે માનવ સપડાત
ખચીત ખરા દિલગીર થાતા.
સદા સુત્ર ગ્રંથ સુણ્યા ભાવે ધારે સમકિતને ચિત લાવે,
તો પણ વ્હેમ નહિ જાવે.
મિથ્યા મતિ [illegible] ગતાનુગતિક ચાલ્યા જાય.
વ્હેમ ત્યાગી હોવે સહાય. ત
ધારો તમે જૈનધર્મ સદાય અચ્છો એહ વડો થાય,
[illegible]માંથી ઉંચી કહાય. ત
ભાવિક જીવને દેવદેવી મિથ્યાતની ટેવ જુઓ કેવી,
તજવાં દર્શન [illegible]. ત
[illegible] વ્હેમ [illegible] [illegible]. ત
[illegible]. ત
[illegible] જૈન ધર્મ [illegible] નથી દેવે.
[illegible].
[illegible]. ત
[illegible]. ત
[illegible]. ત
[illegible]

સ્વરોદય વિષય.

દુહો.

[illegible]
[illegible] ૧
[illegible]
[illegible] ૨
[illegible]
[illegible] ૩
[illegible]
[illegible] ૪

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

દુહા.

[illegible]
[illegible]

સવઈઓ.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ત્યાંસુધીમાં તેજ ઝાંખાકરે નયનનું દિશે,
નિષ્ફલ તમામથઈ પાણ ગફલમાંહે,
રત્નમુનિકહે એમ આ પણ હેતુઓ સહિ.
વિરોધી બનીને લુંટ તોફાનતા નામેછ ૯

અંગના કાવ્યમાં દેહ અંગ્યાય હોગોડ ફંદ;
એનારીથી એનારીમાં માનવીથી થાયછે.
નાના મોટા આપણને દેખીને મશ્કરીકરે.
નિર્વૈરી બને સહુ આવતું જણાયછે,
દંપતિમાં ખાવું પીવું સંકલ્પ વિકલ્પ ક્રિયા;
કંઈ પણ કરવાથી આપદા પમાયછે.
રત્નમુનિ કહે એમ એક નિહારણીગુણ,
આત્મજ્યોતિ ધ્યાનકરે સ્વરોદય ગાયછે; ૧૦

પગની એડીઓ બંને ગાંઠણોનાં મૂળસ્થાપી.
સિદ્ધાસન વાળી હાથ ઉરૂપર રાખવા,
મુખને હૃદય સામો રાખી નાસા અગ્ર દૃષ્ટિ,
મુખ,બંધ રાખી નાકે શ્વાસ ધીમે નાખવા,
ચિત્ત સ્થિર કરવાની આદિએજ ક્રિયા જાણો,
આલાપવાક્ય વારંવાર ધ્વનિ રૂપ ભાખવા.
રત્નમુનિ કહે એમ સમાધિ અમર ફલ અનહદ,
ધ્વની ગડે સોહં શબ્દ ચાખવા. ૧૧

સંભવૃત્તિ પ્રાણાયામ કોશતિ બનેછે,
એમાં સ્નાયુઓ એઆઠ ભૂતઆકાર દેખાયછે,
સંગાથી પંચ પ્રાણ વાયુથી ઉપનથનાં,
સંકલ્પ વિકલ્પ કરી વિકાસણ થાયછે,
પવિત્ર કલ્યાણકારી લાભ દાતા યોગ એથી,
આધિ વ્યાધિ ઉપાધિને અસમાધિ જાયછે.
સ્વર ઉદયે પણ મોટા લાભ આવી મળે,
રત્ન કહે જેને આવા યોગની સહાયછે. ૧૨

એમાં ધ્યાન ધરનાર ભક્તિવાળો પ્રાણી જેછે,
દરિદ્રીઓ ધનવંત રૂડી રીતે થાયછે,
મુરખ તે પ્રાજ્ઞ થાય રાંકમાંથી મહારાજ,
અભાગીયો ભાગ્યશાળી એનાથી ગણાયછે,
ગરીબ પાણીના પુત્ર શુભ કૃતિ કરી,
એજ માટે પદ ચડ્યા એયાં લોકમાં ગનાયછે,
રત્નમુનિ કહે દુખી લોક સુખી થાય,
અણુજથી એના જોગે કવિતા કરાયછે.
પલાંઠી સજ્જડ વાળી સીધો બેશી હાથવડે,
પેટને બગડા બાજુ દાબો ખુબ જોશથી,
ઉદર સરદી નાસે જરૂર ગરમી થાશે,
અનાજ પાચન થઇ જશે નિરદોષથી,
આંતરડા સાથે મળ ચોંટી રહ્યો છે,તે ત્યારે
વેગળો પડેછે ગુદાથાનમાં અશોશથી,
રત્નમુનિ કહે એમ કુંડળી સાધન થકી,
માનવિયો મુક્ત થાય દેહ તણાં દોષથી.

સંપૂર્ણ.

દુહા.

કમઠ સઠ હઠ ભંજણો, ખંજન નયન વિલાસ;
દર્દ મટાવે જંતુના, નમન કરૂં હું તાસ.

ચોપાઇ.

તાસ ચરણ દ્વય સેવી આજ, રીઝાવું હું ગરિબ નિવ
ભાવે ભજજો પાર્શ્વનાથ, એછે મુક્તિપુરિનું સાથ.

દુહા.

સાર્થવાહ છે સાહેબો, મહા મંગળ કરનાર;
ભવભવ સંચિત પાપનો, છે એકજ હરનાર.

દુહા.

એમ કહી પ્રભુ આતુમી અંગણ ચુંબન ત્યાગ,
[illegible] ગુરૂ આપતા [illegible] પાલિક પાલ. ૫

ચોપાઈ.

એમ પ્રભુ [illegible] મન ભોગ્યાથી [illegible] શિવ નાથ,
[illegible] અભિરામ [illegible] તતકાલ આઠ મેવા દાન દયાળ. ૬

દુહા.

દિન દયાળ [illegible] કૃપાળ આરિહંત.
[illegible] ઠાકુર પ્રભુ જુનાયક ભગવંત. ૭

ચોપાઈ.

જુનાયક ભગવંત [illegible] પ્રભુનાભિ [illegible] જગનાથ,
[illegible] અરિહંત કૃપાલ [illegible] છબીલા શામ સુખકાર. ૮

દુહા

[illegible] મન મોહના [illegible] વ્યાપી [illegible] રૂપ.
[illegible] [illegible] ગુણનાયક ગુનરૂપ.

ચોપાઈ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] નામ [illegible] નામ [illegible] [illegible]. ૧૦

દુહા

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ૧૧

સોરઠા

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ૧૨

દુહા.

યતિ તપોધન કેવળી યોગી શ્રીપતિનાથ,
વૈરાગી વૃતિસંયમી જગતારક જગનાથ.

ચોપાઈ,

જગનાથ જગપાળક ભુપ જગદાદો નરવીર અનુપ,
ત્રિગુણાતીત મહીઅવતંશ પરમાતમહરિ હર શ્રીહંશ.

દુહા,

શ્રીહંશેશ્વર અમર-ધ્રુવ નિરાકાર નિષ્કામ,
રૂપાતીત રમણ ધણી સદાશિવ ગુણધામ.

ચોપાઇ,

સદાશિવ ગુણધામ જિનેશ શેષ અશેષ ધનેશ મહેશ,
રશિયા મહદાશય ગંભીર શાંઇ ગુશાંઈ અકબર પીર.

દુહા,

પીર પરાત્પર સર્વગત સર્વાતીત મુનીશ,
યોગીશ્વર અસરણસરણ અશરણભરણ કવીશ.

ચોપાઇ

અશરણ ભર્ણ કવીશ્વર સ્વામ મોહનવેલ પ્રભો ઘનશ્યામ,
ચિંતામણી સુરધેનુ તુલ્ય અધિકારિ અગિરાત અમુન્ય,

દુહા,

અમુલ્ય છબિ ગતસ્પૃહ સદા અતીંદ્રિય સુખકોશ,
અરહંત કુલ કેશરી ગુણજલનિધિ ગત દોષ.

ચોપાઈ,

શુભજલનિધિ ગત દોષ ઉદાર વર્ણન કરતાં નાવે પાર,
તમ સમરણથી સંકટ નાશ ભય ભાવઠ સહુ થાય ખલાસ. ૨૦

દુહા,

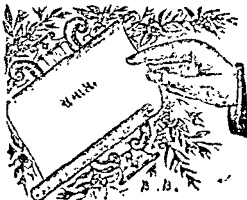
થાય ખલાશજ સંકટો હરે હરકત હરરોજ,
કામ કુંભ તમ નામથી મલસે મનહર મોજ. ૨૧

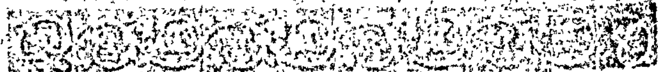
ચોપાઈ

મનહર મોજ હમેશાં થાય આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ જાય,
અષ્ટ કર્મ હઠી જાય જરૂર જન્મ મરણ ભય નાશે દુર. ૨૨

દુહા,

ભય સહુ નાશે દુરથી કરતાં જિનની સેવ,
રત્નમુનિ ભાખે સદા જયજય જિનવર દેવ. ૨૩

જીભરૂપી તાર વિષય.

—(૦)—

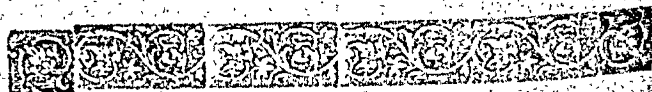
મનહર

વાસના વિધાતા તેણે જીભ રૂપી તાર રચ્યો,
પરમાણુ ગોઠવીને સુધારીલો કર્યોછે;
સુભા સુભ સમાચાર ઉતાવલે આપવાને,
આનવિના મુખ વિષે સારી રીતે ધર્યોછે,
મન વચ કાયાતણી જાહેરાત આપવાને.
પદન આદિશ વિષે ફરિફરિ ફર્યોછે,
રતનમુનિ કહે એમ એની ખુબી ગાહનછે,
સારીરિક શાસ્ત્રી જાણે જેવે ગુણે ભર્યોછે.
અકુહ વિસર્ગ કંઠ ઇચુયશાતાલુસ્થાન,
ઋટુ રષામૂર્ધ તેમ લૃતુલસાદંત છે;
ઉપૂપધ્માનિય ઓષ્ઠ નાક ઞમઙણનનું,
એકાર ઐકાર બેનું સ્થાનતાલુ કંઠછે;
કંઠ ઓષ્ઠઓને ઔવકારછે, દંત ઓષ્ઠ
ᵕકᵕપ જિવ્હામૂલ સ્થાનનું ઊદંતછે:
અનુસ્વાર નાસિકાછે રત્નમુનિ કહે એમ,
જીભ રૂપી તાર માંહે ગોઠવેલા તંત્રછે.
આભ્યંતર પ્રયત્નને બાહિર પ્રયત્ન જાણો,
અલ્પપ્રાણ મહાપ્રાણ વ્યંજન વિધાનછે;

રત્નમુનિ કૃત કાવ્ય સંગ્રહ.

શુદ્ધ [illegible] સુતસંગ્રા ઉદાનને અનુરાગ,
[illegible] સ્પર્શ [illegible] ઉંડાણથી જોડાણછે;
અનુનાસિક ને અનનુનાસિક રીત
[illegible] ઉમદું નિધાનછે;
રત્નમુનિ કહે એમ નમામ માલમ એથી,
[illegible] તણું દીપતી દુકાન છે.
એમાં વિચાર ગુમ કહો કહી દેવા વિષે,
[illegible] સંગ્રહ [illegible] છે,
[illegible] ઉંડો ગણી વિચાર કરવા [illegible],
[illegible] કરે એમ પ્રગટ દેખાય છે;
[illegible] ની સાથે [illegible] અનુસંધાન છે.
[illegible] ઓનાં એની નિશ્ચયતા થાય છે;
રત્નમુનિ કહે એમ તારની તનુની સાથે,
[illegible] અનુસંધાનના પરતી [illegible] છે,
[illegible] શુદ્ધિ [illegible] મન [illegible],
[illegible] ધર્મ જાણવું;
[illegible] વાણીરૂપ અનાદની.
[illegible] એમ [illegible] આવ્યું;
[illegible] ભાષા વિષે વચન [illegible] બોલે,
[illegible] ભાષા સમજુ [illegible];
રત્નમુનિ કહે એમ [illegible] કહે
[illegible] સમજ તેને કદી ન [illegible].

[illegible]

અધ્યાત્મ મંજરી

—(૦)—

श्लोक.

मति प्रतानिनीवारि नत्वाचार्यपदंबुजं ।
कुर्वेस्वात्मप्रबोधाय ह्यध्यात्मतरु मंजरीं १

ઉપજાતિ.

જગતવિષે વ્યાપક આત્મા એક સ્વભાવ વિજ્ઞાન વિષે વિવે
મનકાય વાણીશુભ પાપહીન સ્વ આત્મ સત્તાવિષયે પ્રવીણ
હું એકલોજું નહિ કોઇમારો વિભાવથી હું હરરોજ ન્યારો
સમ્યક્ત ભાવે શિવરૂપ હું છું ઉપધિથી તો અસંગો રહું
મૈત્રી ઉપેક્ષા કરૂણા પવિત્રા નિજ ગનિષ્ટા મુદિતા વિચિત્રા
ધ્યાની અને ધ્યાન વિજ્ઞાન જ્ઞાતા નિષ્કર્મ ધર્માદિક દાનદાન
નદેહ વાણી ન વિનાશ જન્મ ન આદિ મધ્યાંત રહું આજ
નષ્ટક છેદું નહિ રૂપધાટ અનાદિનીછે મમ એકવાટ.
વિજોગ સંજોગહિત રાગરોષ અબંધ ભાવે વિચરૂં અદોષ,
આહું અનેતુ નથિ વાક્ય મ્હારા બંદા ત્રિકાલે વિચરેજ ન્ય
નપક્ષ માનુષ્ય ન દેવ નાગ ન વિપ્ર ચાંડાલ ન વૈસ્ય વાઘ.
દેખો તમો સત્વ ન બંધમોક્ષ પ્રત્યક્ષના હું નથિ હું પરોક્ષ
કહે સિધ્ધાંતો ગુરૂપૂજ્ય સારા વસ્તુત્વ જોતાં ગણાવાજ ન્ય

...

કામ ક્રોધ સઘળુ અમારૂ ચાલ્યુ નિરાકાર સ્વરૂપ જાણ્યુ,
તત્વ બોધ હૃદયે ઠારશે તદા સ્વકાર્યો સફલાં ગણાશે. ૮

દુહા

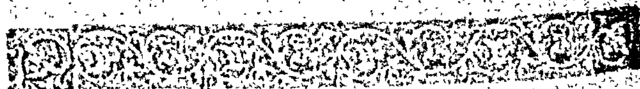
આત્મ રૂપ જાણ્યાવિના કરશી સમાધિ તાસ,
આત્મ રૂપ જાણ્યા પછી કરશી સમાધિ તાસ. ૯
રાગ દ્વેષ છાંડ્યાવિના કરવુ તત્વનું ધ્યાન,
રાગ દ્વેષ છાંડ્યા પછી, કરવુ તત્વનું ધ્યાન. ૧૦
અશુદ્ધ આત્મા પુરૂષને કરવુ તત્વનું કામ,
વિશુદ્ધાત્મા પુરૂષને કરવુ તત્વનું કામ. ૧૧
તત્વમસિ આદિ વાક્યથી નહિ મળશે જામ,
નેતિનેતિ પોકારતાં, પામ્યા વેદ વિરામ. ૧૨
અગુરૂલઘુ પર્યાનું અચલ અખંડ સ્વરૂપ,
આત્મવીર્ય ઉલ્લાસથી હુવુ ત્રિભુવન ભૂપ. ૧૩

ઝૂલણા

આપણાનું કરૂણામ હૃદયે મરૂ તત્વ તપાસનાં હુંજ પોતે.
ધ્યેય ધ્યેયક નહિ ધ્યાન ધ્યાતા નહિ વાણી નહિ પોથનાં કેમ ગાને. ૧૪
વેદ ન્યાયો ઘણા દરજુમાં ભલિજશે જ્ઞાનમાં જ્ઞાન અદ્ભુત થાશે,
ઇશ શિવમાં તદા આનંદે નહિ-ત્તે સિંધુમાં બિંદુવત્ લીન ભાસે. ૧૫
નાહિં બ્રહ્મચારી બ્રહ્મપ્રાપ્તમી ગ્રહ ઘુ વાન પરધામમી તેમ નાહિ,
નાહિં સન્યસ્ત આ નામ લિંગે રૂપ રંગ કે નામ કુલ જાતિ નાહિં. ૧૬

ઉપજાતિ

વિશુદ્ધ આત્મા વિજન સ્વરૂપી અતીંદ્રિય જ્ઞાન નિરામ રૂપી,
...ે જાણ્યા જિમ પાપહીન વિચાર નાશે મુક્તથી વિલીન ૧૭

કુંડલિયા

નથી દવા કોઇ વ્હેમની મિત્ર વિચારો ચિત્ત.
દરદીને મલશે દવા સાજો થાશે તર્ત,
સાજો થાશે તર્ત ટલે કફ સરદી ગરમી,
પિત્ત થસે પરિહાર કુષ્ઠ ભગંદરકિરમી,
દરદ માત્રની છે દવા દવા મલે બહુપ્રેમની
પણ રત્નમુનિ સાચુંકહે દવા નથી કોઇ વ્હેમની.

મનહર

બૂંટી પ્રણસંરોહણી અદ્રશ્ય કારિણિમલે
રૂદંતી તે લીયો કંદબૂંટી મલે એમની,
આકાશ ગામિની બૂંટી જલ ચારી બૂંટી મલે,
સરીરની રક્ષાકરે બૂંટી લાભ ક્ષેમની,
બૂંટી શત્રુ વિનાશિની બૂંટીથી તરૂણ થાય,
નિધાન દર્શની બુંટી બૂંટી મલે વ્હેમની,
રત્નમુનિકહે એમ સર્વ બૂંટી મલે, પણ
કોઈ કાલે મલેનહિ બુટી એક વ્હેમની.

છપય

તરે ચોરીકરનાર તરે ક્રોધીકે પાપી,
તરે વિષયી ઠગનીચ તરે ચંડાલ સુરાપી,
તરે લાલચીએ મુર્ખ તરે જુઠો અજ્ઞાની,
તરે માયા કરનાર તરે અતિશે અભિમાની,

જુગારી જગતમાં તરેદેપી પ્રગીવલી,
મુનિ સાચું કહે કદી ન તરશે નર મલી. ૩

સાર્દૂલ

રૂકે નરતાં કરેજ કરમો પ્રાણીસદા વિશ્વમાં,
મેં નિશ્ચય તેહવાં ફલ યથા દેખાય આદર્શમાં,
રે એણનરો ધરો નિજ, દેહ ધાસ્તી આહા પાપની,
શ્રી કૃંદ તમામ આમ મરજો ફરજો સદા આપણી. ૪

કુંડલિયો

બીજ બધુછે ભૂમિમાં વરસ્યાથી વરતાય,
એમ આત્મા અવનિ વિષે સઘલું રહ્યું સમાય,
સઘલું રહ્યું સમાય નિમિત વિભ્રમલ રોકયાંથી,
થયે પ્રકટ સ્વયમેવ ગુરૂ ઉપદેશ સુણ્યાથી,
ઉપાદાન શુભ અશુભ નિમિત આધીન વદશુછે,
રે રત્ન રૂપિરાજ ભૂમિમાં બીજ બધુછે.

મનહર

ચાર રાજ લોકરૂપી નગરછે શોભાવાન,
કર્મરાજા રાજકરે અધીક પ્રતાપથી,
કાલ રૂપી વનમાલી રાજાના આદેશવડે,
છવા લોની રૂપી કીધો બગીચો અમાપથી,
ખંત ધરી ઘણીરીતે જીવ રૂપી ઝાડ વાવ્યાં,
જુદા જુદા સ્વાદ વાલાં જુદિ જુદી જાપથી,
રત્નમુનિ કહે એમ ગેબનો બગીચોબન્યો,
માલમ ન પડે કંઇ રોલે ભલે રાપથી.
કોઇ ખારા ખારા મીઠા મોલા તીખા કડવાકે,
કશાવલા સ્વાદ વાલા અનેક પ્રકારનાં,
કોઈ નાનામોટા તેમ લાંબા ટુંકા ઝાડ ઝીણા,

કોઈક બેડોળવાળા વિવિધ આકારના
તેવીરીતે કુવેલી આરા ઊગ્યાં બગીચામાં,
સૂક્ષ્મિગોદે પ્રાણીઆપે ઇંદ્રિય વિકારનાં,
દલમુનિકહે એમ ગેબનો બગીચો બન્યો,
માલમ ન પડે કંઈ કોલે ભલે કયારનાં.
કલ્પવૃક્ષ પારિજાત અશોક મંદાર રંભા,
નાળિયર દાડિમ કે કેળાં સહકારનાં,
થોર બોર લીંબુ જાંબુ પીપલ આવલ એર,
ઓરડી બાવલ અરંડો અને લ્યારનાં,
તેમ જિન ચક્રી હરિ હલધર વિદ્યાધર,
રૂપસેન વિદ્યાવાન પવિત્ર આચારનાં,
દલમુનિકહે એમ ગેબનો બગીચો બન્યો.
માલમ ન પડે કંઇ કોલે ભલે કયારનાં.
સૂર ઇંદ્ર લોકપાલ રવિ શશી દિગપાલ,
નારકી નિગોદ ગજ અશ્વાદિ આકારનાં,
જલ થલ તેજ વાયુ તરૂ પક્ષી ભુજંગાદિ,
એવા એવા તરૂ ઊગ્યા વિવિધ પ્રકારનાં.
નાના મોટા સુખી દુખી જ્ઞાનીકે અજ્ઞાની,
તેમ પુન્ય પાપવાળાં ઝાડ વિવિધ વિકારનાં,
દલમુનિકહે એમ ગેબનો બગીચો બન્યો,
માલમ ન પડે કંઇ કોલે ભલે કયારનાં.
કોઇકને માલી પોતે છેદે ભેદે કાપે વાઢે,
જુલમથી ઊખેડીનાંખે આંધાં ઊંધાં કરેછે,
કોઇકને માલી આપી ગુણકે વધારે ખુબ,
અરેરે જુલમ પોતે તેનું અનુસરેછે,
માલીઓની કોઈ રીતે પ્રાણજાત માલીને હાથે,
કોઈનું અનુકૂળ નહીં સ્વતંત્રનાં કરેછે,
દલમુનિકહે એમ કુદરતી માલી નહિ,
[illegible] ન અનુક્રમે [illegible] કરેછે.

સોરઠા

ું રેખે સોક-તેને નામે ઓળખે.
ોદ હોશો ફોક ગણ્યો કાબર કાગડો. ૧
ડી ફિદ શીયાલ ધરી રાગ બોળ્યા નાગડી,
ં મુંજ નિદ્દાન નામે પણ તેનું કદિ. ૨
ાનું તેથય શક્તિ વક્તિ નહિંધરો.
રે ગઇર ઉપાય ધીરજ ધરરે માંહ્યથા. ૩
ાપતિ પંનમાં જાય નલ પાંડવ બારકે વને,
ર્મો પણ નવિ થાય એ કરણી કરતાર તણી. ૪
ોહો ગફશોશ આહો ખેદ એ વાતનું,
ોથી મનમાં હોંશ પણ પુરી પડવી નથી. ૫
ાનું કરે આગાર ડહાપણ શીખ્યો ક્યાંથકી,
ાારા ફિરતાર જેણમ વાલા કાયદા. ૬

દુહા

ાને રવિ શશી રોયનું થાય ઉદયને અસ્ત
નું ભાગ્યું મંડલે છે વ્યવહાર સમસ્ત.
ે શામ એ રાવને જેમ ગ્રહણની ધાંચ
મ ચોઘ્રશએ પ્રાણિને છે વ્યાધિની આંચ, ૮
ા પરમ કૃપાળુ શાહિબા ખરી ક્ષમા કરનાર
ાર્દ કીધા પાપનું ચોક્કસ તું હરનાર. ૯
ી ઉપમાં હું ગોટનું તારા સરખો તુજ,
રી રૂપમાં હું કોટનું મારા સરખો હું જ. ૧૦
ખરી ખાત્રીથી આજનું આવ્યો આપ સમક્ષ.
ાહિ પ્યારા શાહિબા કર તકશીર બક્ષ. ૧૧
ે તાર્યા બહુ પ્રાણિને મુજ વીસાર્યો કેમ,
સંતાને કયમ વાલડા સરખી ધરવી રહેમ. ૧૨
ભક્ત વત્સલ ભગવંતનું ઓ અનાથનાં નાથ,
બહુ માયાળુ ઝાલજે પ્યારા મ્હારો હાથ. ૧૩

આ સંગાથી આજમે કાઢી દિલની બાફ,
રત્નકહે અલવેશરૂ કર અપરાધો માફ.

છપય.

જગમાં બહુ દેખાય પરી પૂરણ રસવાલા,
ઊપર અતિ ચલકાટ અભ્યંતર ગુણે નિમાલા,
ભભકો દેખી ખુબ જો ચીવટથી ચાવે.
લહેશે કડવો સ્વાદ પછીથી સહિ પસ્તાવે
મરમરાવી મુખમાં ધરે તો કિંચિત મીઠા જાણિયા,
રત્નકહે સરખા ગુણ પીલુફલને વાણિયા,

છપય

કલાઆણુની ચાહ વસો મુંબા જેપુરમાં.
વિધાની જો હોંશ વશો બંગાળા પુરમાં
કેલવણિની ખંત વસો શોરઠ ગુર્જરમાં,
શર્વે શિક્ષાણનિ ચાહ વસો કાશી કાસ્મિરમાં,
રત્નકહે આરોગ્યનાં કારણથી રહો સ્વચ્છમાં.
પણ સર્વ ખોવાની ચાહતો ભલે પધારો કચ્છ.

દુહો

ભારે કરમી સુધરશે પણ અકરમી એન
રત્નમુનિકહે જગતમાં મનકરમી સુધરે ન.

——(०)——

પંદરતીથી

—(૦)—

રઘુપતિ રામ એ દેશી.

પ્રતિપદાએ પ્રતિપદ ભાલોરે નિજ રૂપને નેત્રે નિહાલોરે,
એમ રીજશે છપલ છોગાલો અબાલુ ખંતથી અહો ટેકરે,
એવું રાખેવુ વારૂ વિવેક. અ. ખંત ૧

બીજે બીજ ધર્મનું રોપોરે વિવેક કલ્પતરૂને ગોપોરે,
મિથ્યા મોહ અનાદિનું લોપો અ. ખંત ૨

ત્રીજે ત્રીજગનાયક સેવોરે હુંદી હુંદી ક્ષણ ક્ષણ કેવોરે,
નિજ અંતરમાં એમ ટેવો. અ. ખંત ૩

ચતુરથી એ ચતુરધ્ધ ચાલોરે મહા આત્મિક રાહ રૂપાલોરે
ભાઇ મૂરીત ફુરીથી રાભાલો. અ. ખંત ૪

પાંચમે પાંચમી ગતિ જાવુરે મહા વાકય ખરૂં સંભલાવુરે,
હિંદા મહલે કદી નહી આવું. અ. ખંત ૫

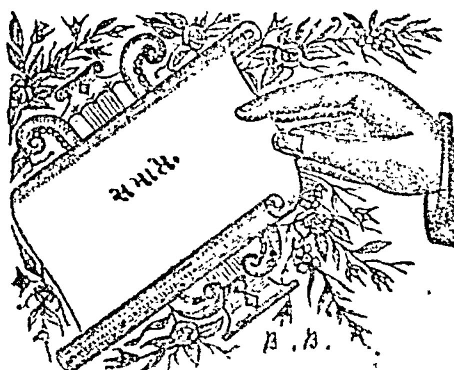
છઠે છ કેરાત્રુને તજવારે ક્રોધમાન માયા લોભ હરવારે.
રાગ દ્વેષ એ છ નહી ધરવા. અ. ખંત ૬

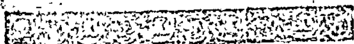
સાતમે સપ્તમાદિ ચાલોરે અસત્ય અનાદીનુ ટાલોરે.
ત્યારે મિથ્યાત્વ ભરમ ઉચાલો અ. ખંત ૭

આઠમે આઠામન મહમેદે હરખી કે ! ચાનકીના કલકેરે,
ત્યારે દેહની પ્રાપ્તિ નીકલશે. અ. ખંત ૮

નવમે નવરા પરેથાગોરે હદ મેલીને દૂર મ જાગોરે,
ફરી ગમૃત પાન ધરાગો. શ્ર.
દશમે દાસકોનું મ રે ખોરે નિજ ભૂલ ભલીપરે પેખોરે,
આપણાં અન્યનાં ઊવેખો. શ્ર. ખ
એકાદશે એકાદ સુવાકયરે નિજ મગજ શક્તિમાં રાખ્યરે,
જેથી ઊતરે અનાદીનું થાક. શ્ર. ખ
બારસે બારેબાર શુ ફરવુ રે ખરી આકીન અંતરે ધરવુરે,
ત્યારે થાસે હરદમ તરવું. શ્ર. ખ
તેરસે તેરસનો પોખોરે કરો આત્મ દ્રવ્યને ચોખોરે,
જેમ ઊડે મિથ્યાતનું ખોખો. શ્ર. ખંત
ચઊદશે ચઊદશી ભટકેરે સચરાચરજીવનીમાં અટકેરે,
તારા હૃદયમાં કેમ ન ખટકે. શ્ર. ખં
પુન્યમે પુન્યનાં કૃત્ય કરજોરે ભલી વાસનાંને અનુસરજોરે
ભલાઇનાં ભંડારો ભરજો. શ્ર. ખં
તિથી પંદર શબ્દારથ થીરે ધર્મ કરજો પરમારથ થીરે,
રટે રત્નરૂપિ ઊલટથી. શ્ર. ખ

સંપૂર્ણ

બારમાસ.

(૨)

રાગ ઉપર મુજબ.

[illegible] આસાડે [illegible] પરમાત્મથી [illegible],
[illegible] આપણી [illegible].
[illegible],
[illegible] પીવી ૧
[illegible].
[illegible] ૨
[illegible] ત્રિભુવન [illegible],
[illegible] ૩
[illegible].
[illegible] ૪
[illegible].
[illegible] ૫
[illegible].
[illegible] ૬
[illegible].
[illegible] ૭
[illegible],
[illegible] ૮

[illegible]

[illegible]
[illegible] ટે.

[illegible]
[illegible] ટે.

[illegible]
[illegible] ટે.

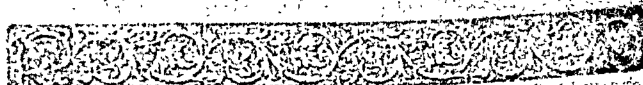
[illegible]
[illegible] ટે.

[illegible]
[illegible] ટે.

વાંચે શું નીતિ શાસ્ત્રોને ઘણાં નીતિનાં પુસ્તક આલોચે,
પેદ્માનંદ રૂપાળા પ્રે. ૭
પ્યાર વિવેક વિચારીને આવે મનમાં સૌને ડોલાવે,
રંગે આવિર્ભાવ આવે પ્રે.

——(૦)——

ઉપદેશ વિષય.

——(૦)——

જિરૂઆરે ગુણ તમતણા. એ દેશી.

અશાશ્વત જગતણું સાસ્વતનહિ કોઇ કાળેરે,
ક્ષણે ક્ષણે ક્ષયપામતો વિણસ ગુંખાળે ચાલેરે. આ.
સમુદ્ર તરંગવત દિસતો સંધ્યારંગ સમાનોરે.
વિદ્યુત ચંચલાં રાચિઓ જેમ કરિવરનું કાનોરે. આ.
ભરત પછી જાહેર થયા રઘુવંશી રયા ગાજેરે,
ક્ષણભંગુર આ વિશ્વમાં ક્ષણમાંહિ ગયા ભાજેરે,
પદવીધર પરલેખરા કૂરમાં મળ્યા ધનવાળારે,
નારાયણ આદિથી નાશીગયા સ્થાર પાળારે. આ.
સુખ દુઃખ હાની વૃદ્ધિ નીપજે જશ અપજશ લાભ એટલે,
પંચતત્વ રૂપી લોકમાં દ્વ પ્રકારે ચેટલે. આ.
આધિવ્યાધિ ઉપાધિથી ઉપાધીથી રહિત હૃદે,
હંસમુનિ કહે નિશ્ચે પામો સુખ અરૂપે. આ.

उपजाति.

सानन्द संविग्नरुच पाणा

एतत्त्वार्थ वीचिःसमकादिरत्नः
मुमुक्षुहंसो मुनिव्रातमत्स्य ः
सर्वत्रकालेनयतुत्रिलोके ॥१॥
सुगुविबोधं विनयं विचारं
वैराग्यचित्तं सुविवेक यत्त्वं
यादेन युण्येन पुराक्ततेन
प्राप्नोतिकश्चिच्चमहर्घ्यरत्नं ॥२॥

सार्दुलम् ॥

धर्मःसद्गतिदश्च विघ्न हरणो धर्मनरांगीकुरु
धर्मेणेष्टपदार्थसंगमिलनं धर्माय यत्नं चमे
धर्मो दुर्गति दुःखनाश करणं धर्मस्य तत्त्वं महत्
धर्मे भव्यनरा वशांते सुभगा धर्म त्रिलोके जय ॥३॥

માલિની.

ધરમ કરમમારે બાપડા આથડેછે.
નહિભિક પ્રવાહે સાગરે તે પડેછે.
મરથડી અજાણે ઊંટડો જેમ પીડો;
તેમ અજબ તમાશો નેત્રથી આજ દીઠો.
પરમગુરૂ કહાયા જ્ઞાનહિના નારા,
કપટ વચન બોલી પક્ષને ખેંચનારા,
પરધરમ વિખોડી ન્યાય વાડયો ગમાને,
અનુચર બનમાવી જંગ ઝાઝા ગમાવે.
મરઠ સુજબ મારી બાંધના ખૂબ વાડ

કોઇ નીતિ અનીતિથી વરતે આપણી સાથે;
કોઇ નિજ ગરજી મુજબ અનુસરેછે,
રત્નમુનિ કહે વિચિત્ર વિધિ વિષે;
વિચિત્ર પ્રકૃતિ વાલા વિચિત્રથી મરેછે.

દુહા.

મસીદને ખાતરનહિ નહિ ગગનને ફુલ,
ઘટીને મોવા નહિ નહિ પાડાને ઝુલ;
આકાશની ક્યાં અગ્નિનહિ સાધુનો ઘણિ ન્હોય,
કંચન શીશમ શાગમાં ઘડપણ કદી ન હોય.
દલાલને નહિ હોયછે દેવાલાની બ્હીક;
પાવૈને પાનોનહિ નહિ દરિયામાં નીક.
વંધ્યાને નંદન નહિ બ્હેસીને નહિ જ્ઞાન;
વેસ્યાને સગપણ નહિ નહિ વાનરને ધ્યાન.
ગાડું ઊથલીગયા પછી નહિ ગણેશનું કામ;
લુંટાણા પછી ભયનહિ જન્મ્યા વિના નહિ નામ.

मागधी आर्या.

जयजय भवजलपो अग,
गयतिमिगेह उमुक्ककम्मानियलिय;
रव उमुखरूप रसदायग,
वायग जिणचंद गयंग मुणिचंद.

उवजाइ.

नाणं परं दंसणचं मणणं,
नाग्नि भावंच नमो नमंच;

वीजने कप्पाणि भगाणि यम्मि,
मोवेइयव्वो भयवंचरणो. २

आर्या

भंजय मोह गयंद,
रंजय सुरनिरि मणुअसगगणं;
अंजयनाण सल्लागा,
णयण जुगंसि अत्मसिराणं. ३
पणसयानि सट्ठिभेया,
गुणिया दस अभिहया रागदोसेणं;
कालगिमिमजोग,
करणानि गंछवे दस्सग्गिनिहिं. ४
एएहिं दिवस्सेहिं,
सव्वेट्ठारसम्लम्लस्काजिणसहस्साई;
इगसय वीसट भणिया,
मिच्छा दुक्कमगपाहोइ. ५
पडमा अपाइ पडिमा,
इगमासाइगदसमुणे वज्जे;
दग्गतु डिमा सत्तमा;
छयडिमाछवेयमासाइं. ६
निमचणाइनउयं,
उद्दपुट्टगायसोहिमोवुहः

વર્ણસગાઈ ઝમકવિષે

(૭)

મનહરણ.

કુશાગ્ર કંકાશ કરિ કુટિલ કુબુધ્ધિ ધરી
કુડા કેશ કચેરીમાં કોમ સરજાયછે;
લબાડી લંગાડસંખ લાલચીને લાંચઆલી,
લાભ લેવા સારૂં કરી કેટલા લુંટાયછે.
પાપના પોટલાં બાંધિ પંચાયતે ખોટ પૈસા,
પામશોથી પાયમાલી પૂરતિ પમાયછે,
રત્ન રૂપીરટે રોજ રાજમાં રખડશોન.
રૈયતમાં રાજીપાથી કરાર રખાયછે.

શિખરણી.

લખે વાંચે પૂછે ચતુર નરની સંગત કરે,
સુણે વિદ્વાનોની હકિકત હમેશાં ભલિ પરે,
ખરી રીતે તેનું મગજ અતિશે વિસ્તારિ જશે;
નળીનીનાં પત્રો રવિ કિરણથી જેમ વિકશે.

શિખરણી

નિરીક્ષે જિહ્વાથી ધ્યાન કરશો રૈકપલનો:
અનુકરે પાપ નિવારણ અનેપાર કરીને,
અણી આશા સાસિ નાદનું કરે ભારી પરનો:
એવા ધ્યાને પામે અનંતદિવસમાં શંક શુકનો.
મનોહારી કેકે ગુરૂનિત્ય ક્યારે નથિકરે;
કરીકોની શિક્ષા નિજ હૃદયમાંહે નથિરે.
લોકેમાંઆમાં વિકલ મનથી કુપાનકનો,
પછી કોઈ ક્યોમે હીણું પ્રતિ દિવસમાં સંતાપકનો.

સવૈયા.

વેશ ધરી ધન ધુતવા કારણ,
નામ પ્રભાગધિ નાગાજ નાગા,
આકિન ઊંધી ધરી ધન કારણ નામ ગોંધીમધિ,
આગાજ આગા:
ગાંઠ ગુશાંઠ દશાઠ સુશાઠ સૈ,
લોક વિષે ધન ધુનવા લાગા;
રૈનમુનિ કહે લાલચીયા ભગવંત થકી,
સાધુ ભાગાજ ભાગા.

ધામ બનાવત ધમ ગુરૂથઇ,
ધર્મનાં ધારણથી સાધુ ભાંગા;
દોંગ ધતૂર કરી ધરણી પર
સેવકને ખવરાવત ઠાગા;
મોસા ગુલામપરે કરદેતદિને,
રોજ રોકે નિત્ય આગલ ગાંગા;
રૈનમુનિ કહે લાલચીયા ભગવંત થકી,
સાધુ ભાગાજ ભાગા.
મસ્કી મંત્ર વશી કરવા હિત.
ગુરુ બનાવત લોકને ધાગા:

મનમાં તેમકલાપ વજન હું સઘળુ તાણું;
ગાંશે તે પગ પૂંછ થશે તતતરત સ્વાદુ.
તેમ પામરજે પ્રાણિયા ફુલણજી શિરદારતે,
રે રત્નમુનિયોમ આમથો તાણે ભારતે; ૧

ગુરૂદેવ સેવા અષ્ટક. (પ્રથમ.)

૧ ઊપજાતિ—૨

મહા પ્રતાપી ગુરૂદેવ જાણી શિક્ષા હમેશાં દિલમાંહિ આણી,
રહો અનુકૂલજ નિત્યમેવા કરો હમેશાં ગુરૂદેવ સેવા. ૧
યથા ગણાધીશ વશે સમીપે અહી ત્રિભંગી રવિ જેમ દીપે,
જિતે હથામાં અરિહંત દેવા. કરો—૨
અનંત જ્ઞાની કદિ થાય શિષ્ય તથાપિ સેવા કરવી અવશ્ય,
એત્રાવિધે પાક જણાય એવા. કરો—૩
શિક્ષા કરે જો સકરાગ્ર વાળી ગુશિષ્ય જાણે મનમા રૂપાળી,
મૃગાવતી ચંડ ગુશિષ્ય જેવા. કરો—૪
યથા સહોઢા મનને આધીન સ્વાધીન રહેજે ગુરૂને પ્રવીણ,
તથા થશે કાર્ય હરરોજ રેવ્યા કરો—૫
અખંડ સેવા કરશે કદાપી વસેનહીરે બદલોતથાપી,
મળે નહી ક્યાં ઊપકારિઓવા કરો—૬
ઊપકાર મોટું ગુરૂદેવનુંછે કેવું યથાતથ્ય શર્વજ્ઞનુ છે;
કરે હમેશાં શુવિચાર એવા. કરો—૭
મિથ્યાત ટાળી ગુરૂદેવશેવા ચિંતામણી જેમ ખરેજરેવો,
મહોદયાદિ શિવ કામસેવા: કરો—૮
રે સદા રત્નમુનિશ એવું ઊપજાતિમાંહિ ગવાય તેવું.
દિનમોર્ આપરોમ તેવા, કરો—૯

રૂષિરત્ન પભણે પ્રગટ દીસે ગુરુનાં આશરાથી,
પ્રિ.—૩

——❀——

ઊપકારી વિશે અષ્ટક.—૪(ચો.)

છંદ કાવ્ય વા રોલા

કરજો પરઊપકાર સારગો વિશ્વમંથામાં.
વાજે અહનિશ તારો ખાશ સંબંધદામાં,
નથિનથિ એહ શમાન માન મનમાં એ શાચુ;
શંપદ પદ ગુણ કોશ એવિણ સઘલુ કાચુ.
જુઓ યુધિષ્ઠિર ભુપ કુપ આપદથી તરિયો,
ભરતખંડમાં નામ ઠામે ઠામે કોતરિયો;
વેઠી શંકટ ખુબ ખુંબ બીજાની ટાલી.
કરતો સહુને ક્ષેમ એમ આવરદા ગાલી;
જીઓ જાનકીનાથ શાથ શઘલાનુ કીધુ;

ટાલી દુઃખ અપાર સારકરી સ્થાનક દીધું.
ખોયા જેણે રાજ લાજપણખુબ ગમાવી,
ફરીબેશાડયા ઠામ સ્વામ કરૂણા ઊપજાવી;
વારૂવિક્રમ દેવ ટેવ એ પુણરાખી.
કીધુ પાવન વંશ પ્રશંશે દુનિયા આખી,
પરદુખભંજનહાર શાર ઇલકાબ એ લીધુ;
નરભવ શુર તરૂતાશ ખાશ શુધારશ પીધુ.
ઊપકારી શાહે કષ્ટ શ્રેષ્ટતા અંગેધારે,
ભુપતૃપા દિલગીર વીર મનમાં ન વિચારે;
એકલમલ્લ ઊદાર ભાર ધરણીનુ ધારે.
ટાલે પાપ ઊતાપ આપની જાતશંભારે.
ઊલ્લંઘે ગિરિઘાટ વાટઊજડમાં ચાલે,
દરિયા જંગલ શુન્ય ધુન્યમાં શંક ન ભાલે;

…ગરમી શીત પ્રીત કરે ન કાંઈ,
…ની વિદ્યા-રસ અંતરે પામે. ૬
… જાતના તાન ગાન પણ મનુજ તેની;
… સર્વે કલ્પદ્રુમ ઉપકારક મતિ જેની.
આપનું કાર્ય વિસારે પારકાં કાર્ય કરે છે,
… સંકટમાં શોક લોકને શપદ દે છે; ૭
… જન્મે નંદ મદએ અમૃત માતા.
…અગજ હોય તોય પણ વિશ્વવિખ્યાતા.
અમર નામ છે તાસ જાસ ઉપકારી બેરો,
… અંતરરૂપ એમ પ્રેમથી હરદમ બેરો; ૮

ઇતિ.—૪

—⊙—

ક્ષમાષ્ટક—૫ (પાંચમો)

ઉપજાતિ.

અરે મનુષ્યો મનઠામ રાખી હમેશ ક્રોધાદિક દૂર નાંખી.
શાંતિ સદા ધ્યાન વિષે રહારો ક્ષમાથકી કાર્ય સિદ્ધિજ થાશે એટેક ૧
…દાર પાકયો વિષવાદ જેવાં ઉંદરાદિકે થી નશાય તેવાં
ફેલા વિશે તે સુગંધીસ મારો, ક્ષમા ૨
… અભિમાનવાળાં કોધાંધવાંકયો પડે જેમ ભાલાં,
શરીરનાં રોમ નહિ ચલાશે. ક્ષમા—૩
કદી નહીં ક્રોધ ધરિ મકાશો નામે હમેશાં જગમાં રહાશો,
થશો સદાકાલ શુભ શા ગાશે. ક્ષમા—૪
…હાર વિશ્વંભર આદરે છે દુઃરાત્રણાં દોષ દૂરે કરે છે,
સદા ચહે છે પ્રભુ તારિ પારો. ક્ષમા—૫
…ભેદ રાખી મદ મોહ ટાલી સ્વરૂપચિંતા ગુરધેનુ ભાલી,
…આત્મદીવા અતિશે મઝારો. ક્ષમા—૬
ક્ષમા ગુણો ભાસ કરેજ કોઇ દયા વિના કંઇ લહેજ સોઇ,
પાપો બલીને સહુ રાખ થાશે. ક્ષમા—૭

સુવિદ્યા—અષ્ટક—૮ (આઠમો)

ઉપજાતિ

વિદ્યા થકી વિશ્વ બધું વખાણે કવિશ્વરો નામ લખે લખાવે
દારીદ્ર દોષ દુખ મુખ કાપે "મ ગુ મુવિદ્યા હિત ગોપ આપે," ૧
અપૂર્વ આત્મા હૃદયે ઠસાશે મુનીશ્વરોનાં મતને પ્રકાશે.
તે નાંજ વાકયો દ્રઢતાથિ થાપે
ગીર્વાણ હિંદી ગુજરાતી ભાષા જૈની મરેઠી બિલંગી તમાશો,
અનેક દેશીય ગિરા આલાપે,
કરો શદા લેશન ખાંશ ન્યાખી તૃસાર હો ગ્રંથ પિયુષ ચાખી;
ત્રાંબાપરે તેજ હમેશ વ્યાપે.
યથા પ્રકાશે રવિકાંતિ ચારૂ તારાવિષે જેમ શશી ઊદારૂ;
વિદ્વાન સમાજે ગુરૂની પ્રતાપે;
સેના વિષે યોધ પ્રહારધારી હઠે ન કયારે ઊજમાલ હારી.
ધરા અરીની દ્રઢતાથિ ચાંપે,
કુશાગ્રવિજ્ઞાન વધે વિદ્યાથી રીઝાય લોકો સરવું વધાથી.
ગાંભી ર્યે રો જડતા ઊથાપે,
સુજ્ઞા સુવિદ્યાષ્ટક ખ્યાત આજે સર્વત્રસ્થાને ચતુરાઇ છાજે;
શિક્ષા શદા રત્ન ગુરૂ પ્રતાપે.

—— ❈ ——

સ્થીર બુદ્ધિ અષ્ટક—૯ (નવમો)

ઉપજાતિ

હમેશ વિશ્વેશવિષે ભરોસો બીજા બધાનું ધ્રુવ આગરો
જગત ચિંતા હૃદયે વિચારો અહો મનુષ્યો સ્થિર બુદ્ધિ ધારો.
કીધું અનેરે હિતને કદાપી આભાર એમાં ન ગણો કદાપી,
આશા અનંતેશ્વરનીજ ધારો. અહો
શાતાભી શતાપ કરે હમેશાં પાકે નહી ક્ષેત્ર વિષેજ પૈસા,

...ચાર્ડ કેમ કહોજ આરો. અ—૩
...ોરી આકૃત કેમ આવે તથાપિ વિષે પકડોજ હારે.
...થી ઉધમ કેમ હારો. અ—૪
...ી મો તારા ગુણ પ્રગટે એકો ખુબીદાર હુવેએ વધી,
...વિષે હીમત રાખનારો. અ ૫
...ી કે મંડળમાં વિશેષે માયસ્થ ભાવે ગુણ ખ્યાતિલેરી
...રે શાસ્ત્રીપંડિના નારો. અ ૬
...આદિ ઊચ્ચાર ગિગનદાઈ પામે યથા સોજપરે બસાઈ.
...નાશ કરી ચપલાઇ વારો. અ ૭
...ો દર્શમાં સ્થીરબુદ્ધિ વેરો શરાર સાજુ બનરોજ થેરો,
...વેકનું તે કરશે ધધારો. અ—૮
...પી શસ્ત્ર અટક ચિત્ત ગયો છુટે હમેશાં જડતાઇ લાખો,
...દરેક કામે સ્થિરતા સુધારો. અ—૯

આગગાડી અષ્ટક—૧૦—

ઊપજાતિ.

...રેસ જોરો જઠરાગ્નિ જેમાં આબાદ તાકાદ કલાય તેમાં,
...એ વાતમાં જો તકરાર પાડી જુઓ જુઓ આ જળઆગગાડી. ૧
એ ટેક
...કદાપિ મંદાગ્નિ જણાય પેર પરાક્રમો થાય જરૂર છે,
એ વાતમાં જો તકરાર પાડી. જુઓ ૨
...શરીર સાંગાનિયમે રહેછ ઔરાકિથી કાર્ય કરી શકેછ,
એ વાતમાં જે તકરાર પાડી. જુ. ૩
પાણી અને અગ્નિથકી કલાઓ બનીશકે કાર્ય ભલા ભલાઓ.
એ વાતમાં. જુઓ ૪
...સંદર્ભ નિર્જીવકલા લખાણી સત્તા મનુષ્યે અધુના પિછાણી,
એ વાતમાં જો તકરાર. જુઓ ૫

આભુષણ પોશાકમાં ચાલાકિશણીને રોજ.
જગતમાં માણસોને હું મોહનગારોછું;
અમીરાત ભલી ભાતે અહોનિશ રૂડીપરે.
રૂપાલી શફાઇદાર હુંજ રાખનારોછું
ધન ધાન્ય પરિગ્રહ વ્યાજથી વધારી.
અને તીજોરી ભંડારભરી હુંજરાખનારોછું,
રાજ કાજ ન્યાયવડે પ્રજાઓ કેલવી સારી.
કુપાત્રી કાવત્રાં સહુ દુરકાઢનારોછું
કુદરતી માનુશિકદૈવી આફતીઓવેગે.
તમામ વેગલી કરી સુખઆપનારોછું;
મનવાર રેલગાડી ઘડીયાલ સાંચા નલ.
ફાનસ શાસન નવા રૂડા રચનારોછું,
સજ્જનોનેસુખ અને વૈરીઓને દુખ.
તેમ નોકરોને પગારતો હુંજ આપનારોછું,
વિદ્યાશાળા લાયબ્રેરી શોસાયટી કલા.
શાળા યંત્ર શાળા સારી પઠે હુંજસ્થાપનારોછું,
કળા સાસ્ત્ર નીતિ ગ્રંથ નિબંધ પ્રબંધબુક.
કાયદા કાનુન ન્યુસરૂડા રચનારોછું,
સાહિત્ય પુસ્તક કથા સારવજનીક ખાસ.
ખૂબીદાર લખાણથી હુંજ લખનારોછું,
મિટીંગ સભાઓ વિશે વિવિધ વિષય વાળો.
બારિકીથી બે ધડક હુંજ બોલનારોછું
કોરટ કચેરી વિષે બારિષ્ટર બની,
અને દાવાદાર સાથે ખુબ હુંજ લડનારોછું
વાચાલતા વાપરીને જડબાનાં જોરથકી.
કાયદા કલમ ગ્રહી હુંજ જીતનારોછું,
રાજકીય સામાજિક બાબતો સુધારી.
અને આર્યધર્મ તણાં હકો ઠરાવણહારોછું
નવી શોધ: સોધવાને મુસાફર બની.
અને ઠામોઠામ જટોજટ હુંજ ફરનારોછું

...માં પાર થઇ ડીંગરી ઊતારપાગી.
...ગુરરેલા પ ઢ્યરનારાણુ,
...જ્યોતિષ વાસ્તુ હું ગરનીતિના ગ્રથ. સંત ૭
...સારીપેઠે હું જ ભણનારાણુ
...અભિમાની મુઢ વિલોક પિતાને શેર,
...ધરી કહે એમ તારાણું હું નારાણું;
...ધરી તારો તારા તારીને ઊતારો પાર,
...શાથી તારો હુણ સેવક નહારાણું,
...પ્રણયાઇક ભણી વિનય કરીને, સંત. ૮
...તમારા ચરણમાહી પારો વગનારાણુ.

શ્રી ગુરુભ્યો નમઃ

(ornament)

પ્રભુસ્તુતિ અષ્ટક ત્રિભંગી—૨૬.

જય જગદાધાર મોહનગારા સુખકરનારા પ્રભુપ્યારા,
નરનારી તાર્યા પાપવિદાર્યા કાર્ય સુધાર્યા દુખવાર્યા;
પ્રભુ તુજથી હાર્યા વહેમ વિસાર્યા મોક્ષ પધાર્યા આપગારા,
દેવા દેનારા નિધિ ભરનારા ભય હરનારા. નરનારા. જય. ૧
જય ત્રિભુવનસ્વામી ટાળક ખામી પદવી પામી અઘનામી,
તું અંતરજામી અવિચળધામી પુણ્ય પ્રણામી નિષ્કામી,
પંચમગતિગામી સિદ્ધવિરામી [illegible] અઘગામી. જ. ૨
જય કેવળધારી મોહવિદારી [illegible] અવિકારી,
તાર્યા નરનારી જ્ઞાન ઉધારી [illegible] ઉપકારી
મહામંગળકારી આકૃતિ તારી [illegible] ૩
જય આત્મવિલાસી [illegible] ગુણરાશી,
[illegible]
[illegible] જ. ૪
[illegible]
[illegible]

તું ટાળક ચિંતા વિઘ્ન હરંતા સરણ ગ્રહંતા સહુ તારા.
જય શિવસુખદાતા તું પિતુમાતા ભાવિકભ્રાતા કર સાતા,
તુજ નિકટકરતા જ્ઞાનિ ગણાતા તુજસમ થાતા પંકાતા,
છે તુજ રસરાતા વિશ્વવિખ્યાતા ગુણની ગાથા ગણનારા.
જયજય કરૂણાલા પ્રભુ દુંદાળા શુભ કર્માલા ગુણવાળા,
જય ઝાકઝમાળા ધીર્ય વિસાળા શામ સુખાળા યશવાળા;
નરનારી વાહલા મોહનમાળા અમૃતપ્યાલા પીનારા.
જય શામજિનેંદ્રા ગુણમકરંદા ધીર્ય ગિરિંદા જિનચંદા,
સેવત સુર ઇંદા ભક્તનરેંદા તેજદિણંદા મુખચંદા,
કહે રત્નમુનિંદા મેં તુજબંદા જય સુખકંદા આધારા;
જય જગદાધારા મોહનગારા સુખ કરનારા પ્રભુ પ્યારા.

ઇતિ પ્રભુસ્તુતિ અષ્ટક.—૧૬

અથ પંચક.

ઉપજાતી

[illegible] [illegible] અરીહ [illegible] કુટુંબમાં મેળ [illegible] [illegible],
કેઈ [illegible] [illegible] ન દાડા મનુષ્ય રૂપ ગુણથી ગવાશે.
[illegible] [illegible] દીવસો ગમાવ્યા ગરીબ લોકો દુઃખથી દમાવ્યા,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. મનુ—
[illegible] [illegible] [illegible] ન [illegible] [illegible] કદી [illegible] ના [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. મનુ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ચિંતા [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. મનુ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] રત્નમુનિ [illegible].

ઇતિ પંચક.

આર્યા.

રેખ તરૂણી નમણી શિરશશુંએકે જીમ રૂએ જોતાં,
મુંએ નિરખો બાઇ જૈનેકે નિશ કિધાં પોતા. ૧

ᏋᏗᏋ(૦)ᏋᏗᏋ

મૃત્યુભય આવીસી.

ગરબી.

નથી વિશ્વમાં વિશ્વાસ શ્વાશ માત્રનોરે લોલ,
પિતા માત ભ્રાતનારનંદ ગાત્રનોરે લોલ,
જુઓ જગમાં જુવાન ચાલ્યા જાયછેરે લોલ,
નથી સ્થિર સ્થાન કોઇને સોંપાયછેરે લોલ. ૧
કવિ કોવિદને કોડપતિ ભુપતિરેલો,
દુખી દાહિલાને દાનનિધિ દંપતિરે,
ચકીચાર ચંદ્ર ચત્રભુજ ચાડીયારે.
ભલા ભોજ ભીમ સ્વયંભુ ભમાડીયારે. ૨
ક્યાં ફિરંગી ફિરોજશા ફિસાદમાંરે,
કયા કૃષ્ણકશ કોરવો કચાટમાંરે,
વેચાં વાશુદેવ વાગુથી વેરાનમાંરે.
ગયા ગીજનીનાં ગાદીપતિ શાનમાંરે લોલ. ૩
કેશ કાલછ કરાલ બવાલ મુકતોરે,
મધે જગુન જલનાથ ૧ ૨ શુકરોરે.
અહો હર્ષ શોક કરો કરા લાભથીરે,
મહા મોત ભમે મ ધ મેં । આભથીરે. ૪
કંઈ હોશ્યાર કરો કરી આટ્ટરે.
ગયે શામિયો શરીફ મુલ્લાં કાર છો,
બહુ આદરો બગ । કરે એદુનાન,
પરાવિનાનો ન થાન આને કેદુનિરે. ૫

આર્યા.

રેખ તરુણી નમણી શિરશહમ્નકે છબ રએ જોતાં,
મુંઅને નિ:ખો બાઇ જૈનેક નિશી કિંદાં પોતા. ૧

❁(૦)❁

મૃત્યુભય બાવીસી.

ગરબી.

નથી વિશ્વમાં વિશ્વાસ શ્વાશ માત્રનોરે લોલ,
પિતા માત ભ્રાતનારનંદ ગાત્રનોરે લોલ,
જુઓ જાલમી જુવાન ચ.લ્યા જાયછેરે લોલ,
નથી સ્થિર સ્થાન કોઇને સોંપાયછેરે લોલ. ૧
કવિ કોવિદને કોડપતિ ભુપતિરેલો.
દુ:ખી દારિદ્રિલાને દાનનિધિ દંપતિરે,
પહીચાર ચંદ્ર ચત્રભુજ ચાડીયારે.
ભલા ભોજ ભીમ સ્વયંભુ ભમાડીયારે. ૨
ફર્યા ફિરંગી ફિરોજશા ફિસાદમાંરે,
ફરયા ફુંબ્રુકંશ કોરવો ફવાદમાંરે,
વેધા વાસુદેવ વાગુખી વેગનમાંરે,
ગયા ગીજનીનાં ગાદીપતિ ગ્નાનમાંરે લોલ. ૩
કો કાલછ કરાલ જ્વાલ મુકનોરે.
મધે જગુન જલનાથ ૨૧ શુકરોરે.
અહો હર્ષ શોચ કરો કરા લાભથીરે.
મહા માન ભમે મ:ધ મોં । આભથીરે. ૪
કદી કોટવાર કરો કરી આસ્છરે.
મધે ગાઝેયો શરીફ મુલ્લાં કાર છરે,
બદુ બાદશા બરરા । કરે એદુનીન,
વર્ષાવિનાનો ન વાન માને કેદનિરે. ૫

બની બીજાજીને મગરૂરી દાખવેરે,
ખરી ખંતથી ખંચીત મલ્યો ફાયદોરે;
કરો કૃતાંતનું યાદ ખુબ કાયદોરે.
બની બાહાદુર બહુ બગી હાંકતાંરે.
નથી માનવીનાં ભયથકી શંકતારે,
ઊભો અભિમુખ કાલ કેવો કોપથીરે.
દેશે ગબડાવી ગેબતણાં તોપથીરે;
અરે અભિમાની હવે હૈએ ચિંતવોરે.
કરી ઊદ્યમને નકી અંતે જીતવોરે,
ખરી કાલજીથી કાલજીત નીવડોરે.
પછી જુવો થસે લાભવારૂ કેવડોરે,
મલે મૃત્યુંજયપદ મોતમર્દનુરે.
કરો શીઘ્ર અંત અતિ ખેવાહદનુરે,
દટે રત્નરૂષિરાજ રૂડારાગથીરે;
કૃપાગુરૂની ગણાયછે અથાગથીરે

ઇતિ.

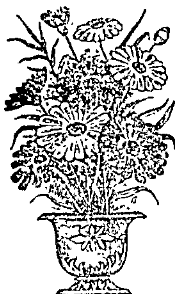
ગણધરની સજાય.

પધારો પીયરભાણી એ રાહ.

ચઊદશ હજારમુનિનાં અધીપતિ ઇંદ્રભુતિ પ્રથમઅણગાર
કે ગુણધાર મહાવીર સ્વામીનાં.
અગનીભુતિ વાયુભુતિ વ્યક્તજી સુધર્માદી સુધરમાં પ્રવી॰
કે જ્ઞાનલીન;
મંડીપુત્ર મોરીપુત્ર શોભતા અકંપિતને અચલભ્રાત.
શુભ અવદાત.

નાથ મેતારજ મુનિવર વીર શિષ્ય પ્રભાસ ઉદાર,
ગુણધાર. મા ૪
મત્રીશ લબ્ધી ધારજ્ઞાનનાં આરમંગળના ધરનાર,
બોધ દાતાર. મા ૫
દૂર કરે ગહુ પ્રાણીનાં આપો અવિચલ શિવપુરરાજ,
ગુણ ગાય. મા ૬

ઇતિ.

રાગ બીભાશ

પ્રભાતી.

એક દેવ શેવો ભાના એજ શત્ય દેવો સ્વરૂપ અનુપ જાકો,
અનિર્વાચ જેવો. એક દેવ. ૧
વેદ સ્વ ગ્રંથ ભાપે આત્મદેવ સેવો,
જેન પ્રશ્ન પેગંબરો એજ માહુદેવો. એક ૨
શક્તિ વ્યક્તિ ગુપ્તજ્ઞાન એજ વિશ્વદેવો,
ઊર્ધ્વ મૃત્યુલોક શર્વવ્યાપીકેવો એક ૩
આદિ અંત્ય મધ્ય નહિ અનુમાન તેવો,
શબ્દાતીત નામ જેનું એને શરણુ રેવો. એક ૪
નિરૂપાધિ નિરાકાર નથી અન્ય એવો,
રેઠ રત્ન આગરૂપે એજ દેવ શેવો. એક ૫

ઇતિ.

(ાશ(ાશ)

શ્રી પ્રભુપ્રાર્થના.

ગીતિ.

બાળુકેત ભવનારકનાં ભાખિત વચનો કરીપરે સઘલા,
પાપ અનસંહારકનાં ભક્તોત ભક્તિ થકી સન્મુખે પગલાં. ૧
એ છે સુખનોદાતા પાપ પ્રલયકરી તમામ આપણનાં,
દરેશે પુરસુશાતા આંસુ લુછે કુરૂણાલુ પાંપણનાં ૨
ખોળામાં બેસાડી મુખચુંબન કરિ વિપત્તિ આપહરશે,
પ્રેરણુ હેત દેખાડી ભકતવત્સલના ઘણીજ આદરશે. ૩
આપણનાં અપરાધો વદને વદતાં લિલાજ કદી નાવે,
પાતો હરશે ચિંતા એક પલકમાં પરાધ પસ્તાવે. ૪
હિંસા દેષ લગાવ્યા ખાટું બોલી મનુષ્ય લલચાવ્યા,
ક્રોધ કલેશ જગાવ્યા અવગુણ એવા અંતિજ બન્યા થા. ૫

મૈથુન મન શંતાપ્યા વિશ્વ વિરૂધાચરણકરિ ઝાઝા,
ગુરૂવચનો ઉથાપ્યા ગુણવંત ગુરૂપતણી તજી માજા.
મિલકત મમતા ધારી દુર્વ્યશનો દોષ વિશ્વવિશે શેવ્યા,
ઊપકારો વીસારી અવગુણને ગુણકરી મને દેવ્યા.
ક્રોધાદિ દૂષણને વધાર્યા વિભાવરસ નિરસાઆપી.
નભજ્યા જગભુપણુને નશક્યો રીપવિષવલ્લી જરકાપી,
એમ અનંતા દોષો કોમવિના ફકફોક પણ લાગા;
સંભાયોથી શેસો ભેટા પ્રભુને નહિથશો ગાંગા.
એ ટાલીને બીજો હાહા એક પુકાર કુણ સુણશે,
દિલમાંએ ગોઠવીજો અન્યઉપાય નબિજે કિંહાં બનશે;
મારેલાયકલોકો જગનાયકનાં પાયક થઇરેજો.
રખેખાતાં કયાં ઝોકા ખાંડાંનું ખેલજ એલીરેજો,
વરજી અન્યચિટલને શમકિત લેજો શ્રિયાંશ આત્મજનું;
ધરજો ધીંગડમલને રાહરૂપાલુ મલે અધ્યાત્મજનું.
કરૂણાલા ગુણવાલા હરિહર જલજાશનાદિથી મોટા
રખવાલા હિતવાલા હરશે કિંકરજનોતણા ટોટા,
શરિતાપતિ સમદેવો ગોષ્પદશરખી કુદેવતણી ચેષ્ટા;
મલશેનહિ કયાં એવો નિરંજનનાથ વિષે ધરો નિષ્ઠા.
મલશે મનહર માયા અલબેલો આપશેજ અલખતને,
કરનિજ અર્પણ કાયા જિનનામરૂપધર રજીષ્ટર ખતને;
શર્વાધારા પ્યારા અભરણ ભારવા રણવિશે રખવાલા.
બાંધ્યા સરલા ધારા નરનારીને તમામ હિતવાલા,
પ્રાયશ્ચિત વિદારી પાવન કરજે કૃપાલુ હરઘડીએ;
બલિયા તવ બલહારી અમને નભવું હમેશ તુજવડીએ.
મત્સભણી જયમ પાણી શારંગ પાણી રૂચેજ કમલાને.
વાણીને જયમ વાણી તેમ રૂચોછો જિનેશ સઘલાને,
કિંબહુના મુખબોલી શંભલાવું સહુતને આટાણે;
શું કહું અંતરખોલી અરજીમરજી તમામતું જાણે.
નથિકોઇ અક્ષર એવું પદ શબ્દ શ્લોક પદાર્થ જગમાહે,
નમુનો નમલે તેવું ગુણ સ્તવના કિમકરી શકું માહે;

મેરુ પર્વત જેવડું છે સ્તવના રૂપે રચે કવી કોઇ.
ગ્રહી એમ મલેછે કીર્તિ અવશાન નવિશ્રામ કોનોઈ; ૨૧
ફરીને પાપો તારીશ હુને ધરે સદા રાગે;
સ્વામી સંકટ કાપો વદે વિનતિ રત્નમુનિરંગે. ૨૨
લખી પિંગલરીની હાદિલ્ય ક્રમમાં રહ્યા સુખે ગીતીઃ
રીખભુ પદમાં પ્રીતી જરૂર જશેજડતા તણી ભીતી, ૨૩

ઇતિ.

——(૦)——

ઊપદેશ વિષેપદ.

મંજલીદામાથે ગાજે ગજેશ્વર રૂડા રાજે.
આથમીગયા એવા આજેરે જગતવાશી,
જુઓને જગતમાયારે; એ ટેક ૧
અમીરનાં અધીપતી વડાવડા વિશ્વપતિ.
દશવંતા દિલીપતીરે જગ ૨
શોભીતીતે શભા પુરી માનવંતા મગરૂરી,
અલીગઇ તેની ગુરીરે. જગ ૩
શરીરથી પામીશાતા જગતમાં ન સમાતા,
દરશામાં દરનાતારે; જગ ૪
દેશા શાલીભદ્રજેવા ચક્રવતી વાશુદેવા.
પોતા પરભવે એવારે, જગ ૫
મનથી તેકોઇ છવે જમશેદ શીદ બીવે;
શીયાજીતો શાહી છવેરે. જગ ૬
આયુષ્યને રૂધીવાલા પોકારે અગાડી પાલા,
શ્રીદીશ બાહાદૂર ચાલારે; જગ ૭
જુઓને જગતશેઠ દૈવે તેને દીધીવેઠ.
બચ્યાનહિ બાબુશેઠરે, જ ૮
અગન ફકીર બુઆ મંત્રવાદી આદા હુવા;
અગાઉમાં અલી મુઆરે. જ ૯

[illegible]

[illegible]

મહારાજશ્રી કર્મસિંહજી સ્વામીની ગહુંલી

'પ્યારો પીયુડાની' એ દેશી.

વીરપ્રભુ ક્રમસર મનુજી કરી નમું ગણધર ગૌતમ સ્વા
કરૂં ગુણગ્રામ " કર્મસિંહ સ્વામીનાં "
કચ્છદેશ વિશેષ મનોહર પુજ્ય ડુંગરજી સ્વામીના પટ્ટ,
મુનિગુણે દક્ષ.
સૂત્રજ્ઞાન અભ્યાસ પ્રકાશથી દીપે મુનિવરમાં શિરતાજ
ભવોદધિપાજ.
ખટકાયજંતુ પ્રતિપાલક. પંચ મહાવ્રત પાળતા ધીર,
ગુણેછા ગંભીર.
બાવીશ પરીશહ જીતતા તારતા ભવિજન વૃંદ,
દીપે જિમચંદ;
જસમુખદેશના શાંભલે પ્રતિજ્ઞાસે આહારનેપાન.
છ કોટ કલ્યાણ,
જબલગ દિનકર ચંદ્રમા અધિકાર કરે શાહુ હિમ;
અધીકછે નુર,
તબલગ ગુરૂગુણ જશલહો આપો બોધ કૃપાનાનિધાન.

કો જુગપ્રધાન, કર્મ ૮
અરતારપામી સુરલોકથી ભલેઆવ્યા ભરત મુઝાર;
સિદ્ધિપદકાર. કર્મ ૯
શાંત દાંતવાચાલ વૈરાગથી વીરશાશન ઉદ્યોતકાર.
જુગત અધાર, કર્મ ૧૦
ભવજલ તારણ જહાંજછો રત્નમુનિનાહેવ;
સેવકહું સેવ. કર્મ ૧૧

ઇતિ.

——(૦)——

લલિત છંદ.

ખલકમાં ખરાદેવ આપછો સકલ પ્રાણીના તુજ બાપછો. ૧
ધરમવિના સહ્યા દુખ નર્કના અનુપથાવરોને નિગોદનાં,
ગરભની વ્યથા ભોગવીધણી કરૂણભાવથી સાંભળો ધણી, ૨
નરકમાં ગયોપાપકર્મથી ગુખનથી જિહાંલેશમાત્રથી
પેનર જાતિનાં દેવતા શવે હુરદમેરાસે એકઠાશવે.
વિવિધ શસ્ત્રથી તાડનાં કરે દિલ દયા જરા તેહનાં ધરે, ૩
મુંદગરે કરીકેર વાલતા નિરદયી પણે કંઠ ગ્રાલતા,
કરવતે કરી કાષ્ટની પરે વપુ વિદારિને ખારથી ભરે. ૪
પશુગતિ ગતિ પાપથી લહ્યો અશુભ સ્થાનને ઉંદરાથયો,
મનુજયોનિ આપદાશહી ભુખતૃષા જરા વેદનાં તહી. ૫
વિવિધ રોગનાં કૈપ તુલ્યછે કવડિ એકથી અલ્પ મુલ્યછે,
અહિર પામીને શાસ્ત્રનાં કર્યા અકૃત મુરખે દેહ શુ થયા. ૬
સુકૃત દેહથી ના કર્યોરતી અરણ્યમાં વૃથા જેમ માલતિ,
અરર એવડી ભુલપાપથી કિમ બચુ હવે મોહ તાપથી. ૭
અરર એવડા કષ્ટ્મે સહ્યા ગુરજુરૂ ધડી જાય ના કહ્યા,
દરમયા પ્રભો પાપમાલને કરમ શત્રુઆ શીઘ્ર ટાલને. ૮
દેવજ આદગે મે ન નિર્વહી કરજ કરમનાં ભારને વહી,
અરેજદરહું આપ પાશથી ગરજવાનને મુક પાશથી ૯

[illegible]
[illegible]
[illegible] આજ [illegible] આણથી [illegible],
[illegible]
[illegible]
[illegible]
કુસુમ [illegible] માં [illegible] પુષ્પ આણશો.
[illegible] માં [illegible] માં શકશો.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
અધિક શુ કહું [illegible]
વિહગ [illegible] નહિ શકી [illegible] માં ભ્રમથી વળી,
ભયગતાળિકે [illegible] માં [illegible] નિર્ધા [illegible] માં
[illegible] લલિત છંદમાં વીનતિ કરી,
કથન માનિને [illegible] ચિત્તન [illegible] ના.

ઇતિ સંપૂર્ણ.

લલિત છંદ ૨

પ્રતવિશેષથી ચિતધારજો અનુભવૃતિને શીઘ્રવારજો.
નિજઅવેજને એજઆપશે મુનિપાદુ સદાલાભ આપશે. એ ટેક
ભવવિષે ઘણાઆથડ્યા તમે લખિશકાયનેકેમ શાસ્રમે.
વિગર ત્યાગથી કષ્ટ પામશે, મુનિ
સુરૂજનોથકી શાહુશોભિસે અપરભાવથી ચિતરોચિસે;
ખચિત ખામિને એજ કાપશે. મુનિ
ભરત ક્ષેત્રનાં ભુપતીથયા વિગરટેકથી દુર્ગતેગયા,
કશિરૂધી કદી કામ નાવસે. મુનિ
અમરનાયકો લાયકી વિના જરૂર પામશે શાહિબી કેના;
મનુપદેહથી કષ્ટવામશે, મુનિ
નિયમઆદરી કષ્ટભોગવે શુખખરાલહે તેભવોભવે;
કવિજનો સદા નાંગશંકશે. મુનિ

શંકાકીકરી આયુ ના મળે પરિજનોતણી આપદાટલે.
શક્તિથી ઘણી ખ્યાતી વ્યાપશે, મુનિ ૭
અંત આવશે લાભખોટમાં નહિકદી પડે ફૂરચોટમાં;
નિજસ્વભાવની રેમ માપશે મુનિ ૮
ભાવ તો સદા દાસ ભુપતી સુધરતી જશે જ્ઞાનથી મતી,
પ્રભુજનો સદા નામ જાપશે. મુનિ ૯
ભોજ દેશ કે દેશમાં જશે નિજ શુભાત્મમાં સર્વદા વશે,
શિબિર લોકમાં તેજ ફાવશે. મુનિ ૧૦
રમણીયપણું આદરે મહા પ્રતિદિને શહે તે પરીશહા,
સુરત પાલના રીઝ પામશે મુનિ ૧૧
દીપ શમે દમ આપ દેહને ગણધરોપરે વીર તેહને,
જિનપતી સદા શિય થાપશે. મુકિ ૧૨
ફલિતવૃત્તને સાંભળી સદ સમણ વૃત્તને આદરો બહુ,
મનિ મુનિંદની શીખ માનશે. મુનિ ૧૩

સમાપ્ત.

(૦)૬(૦)૬(૦)

સર્વતોભદ્ર--ચિત્રમાલા.

દે	વં	વં	દે	વ	દે	દે	વ
વં	દે	દે	વં	દે	વં	વં	દે
વં	દે	દે	દેતં	દે	વં	વં	દે
દે	વં	વં	વંદં	વ	દે	દે	વ
વં	દે	દે	દ	દે	વ	વં	દે
દે	વં	વં	દે	વં	દે	દે	વ
દે	વં	દે	વ	વં	દે	દે	વ
વં	દે	વં	દે	દ	વ	વ	દે

भावसच्चेयणसंजमे. पेहासामाइयंचचारित्तं
आहारसन्नापरिचाइ. जिणधम्मंचि-तथिरीकरणं १.
समाधिरथ—१८०००—.
१

ભાવશચે	કરણસ.	જોગસ							
૬૦૦૦	૬૦૦૦	૬૦૦૦							
મણસ	વયશજ.	કાયશ							
૬૦૦૦	૨૦૦૦	૨૦૦૦							
પેહા.	ઉપેહા	પમજ્જિય	પારિઠા.						
૫૦૦	૫૦૦	૫૦૦	૫૦૦						
સામાઇય	છેઓવ	પરિહાર	સુહુમસ	જહાખાય.					
૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦					
આહારશ	ભયસ	મેહુણ.	પરીગહ	કોહશ	માણશ	માયાશ.	લોહશ.	ઓગશ.	લોગસ
૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
[illegible]	જાઇશર	સુમિણદ	સુદર્શન	ઓહી.	ઓહદં.	માણન.	કેવલ.	કેવલદં	કેવલમસુ
૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧

मणसोहिओहिनाणं पिंडविशोहियमेदेणं
गिणवयसचेतनसी सायमुमातेगुणिवंदे. १.
आचारांग स्य. १.

મજુગ્ગા ૧૦૦૦	જલ ૧૦૦૦	દાય ૧૦૦૦							
આહિ ૨૦૦૦	ભણ ૨૦૦૦	કેવલ ૨૦૦૦							
નિંદ ૫૦૦	નિજ ૫૦૦	વથ ૫૦૦	પાય ૫૦૦						
ગાદ ૧૦૦	રૂપ ૧૦૦	ગંધ ૧૦૦	રસા ૧૦૦	ફાસા ૧૦૦					
જિનપય ૧૦	સંભવ ૧૦	ઠવણા ૧૦	નામે ૧૦	રૂવે ૧૦	પચ્ચ ૧૦	વવહા ૧૦	ભાવે ૧૦	જોગે ૧૦	ઉવમે ૧૦
શાય ૧	અણુ ૧	પઘ્ઘ ૧	રસા ૧	ફાસા ૧	કોહ ૧	માણ ૧	માયા ૧	લોહ ૧	નિર

મનુષ્યના ૧૦૦૦	સુયગ ૧૦૦૦	વિભગ ૧૦૦૦							
વિવેય. ૨૦૦૦	પુવેય ૨૦૦૦	નપુંવે ૨૦૦૦							
દવ. ૫૦૦	ખિત્ત ૫૦૦	કાલ ૫૦૦	ભાવ. ૫૦૦						
મર્દના ૧૦૦	ગુય ૧૦૦	એમાહી. ૧૦૦	મણ ૧૦૦	કેવલ ૧૦૦					
ગડપ ૧૦	ઇંદિય ૧૦	કશાય ૧૦	લેસા ૧૦	લોગ ૧૦	[illegible] ૧૦	[illegible] ૧૦	[illegible] ૧૦	[illegible] ૧૦	[illegible] ૧૦
બંધણ ૧	ગઇ ૧	સહાણ ૧	ભેદ. ૧	વણ ૧	ગંધ ૨	રસ ૨	[illegible] ૨	[illegible] ૨	[illegible] ૨

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥૮૨૩॥

मुत्तागमेनाणं दाणं पाणाइवाय वेरमणं
आयरियवेयावच्चंअणागयपच्चक्खाणंमोक्खमग्गं. ८
मोक्षमार्गस्य- घ.—१८०००—

સુત્તાગ ૧૦૦૦	અથા. ૧૦૦૦	તદુભ. ૧૦૦૦							
નાણું. ૨૦૦૦	દશણ. ૨૦૦૦	ચરિત્ત. ૨૦૦૦							
દાણ. ૫૦૦	સીલ. ૫૦૦	તપ. ૫૦૦	ભાવ. ૫૦૦						
પાણાઇ. ૧૦૦	મુસાવા ૧૦૦	અદિના. ૧૦૦	મેહુણ. ૧૦૦	પરિગ. ૧૦૦					
આય. ૧૦	ઊર. ૧૦	તરુશી. ૧૦	ગિલા. ૧૦	શીષ્ય. ૧૦	[illegible] ૧૦	[illegible] ૧૦	[illegible]	[illegible]	[illegible]
અણાગ-ય પચ ૧	ગયાકાલ ૧	કોટી. ૧	નિવૃતિ. ૧	આગાર. ૧	[illegible]	[illegible]	[illegible] ૧	[illegible] ૧	[illegible]

વાસ્તુ વિદ્યા પાકશાસ્ત્ર સંગીત સઘરછે,
પાશુપત રતીતંત્ર રત્નકહે રાજ નીતિ,
રશાયન કાત્યાયન શાસ્ત્ર શિરદારછે.
કુરાણ તાલીમનામો કિતાબને બાઇબલ,
ઇતિહાસ ચરિત્રને હુંનર હજારોછે.
સ્તોત્રછંદ કાદંબરી વ્યાકરણ પિંગલ ટીકા,
ચુર્ણિને રશગ્રંથ કાવ્ય અલંકારો છે,
રાશમાલા નામમાલા ચુડામણિ યોગ શાસ્ત્ર,
સર્વ દેશ લિપિ ભાષા શિલ્પશાસ્ત્રકારોછે;
આગમ નિગમ સૂત્ર ન્યાયભાષ્ય નિર્યુક્તિ
રત્ન કહેમે ધર્મ ગ્રંથ ઊગરવાનો આરોછે,
હાથી દાંત કચ્છપવર્ગ ગજ ઘોડા પશુ વર્ગ,
ફોટોગ્રાફ મોનોગ્રાફ છાપખાના જાણછે,
કલાદ શુતાર તાર રેલગાડી મનવાર,
જાદુ મેસ્મેરીઝમ્ભુન ભૂતાકર્ષ તાણછે
ભુંજંગ વીછિને ગુણ અનેક પ્રકાર જેર,
ટાલવાનું કલા મૂલ ઔષધીનાં સાજછે,
સર્વ રત્ન પરીક્ષામાં ભુગોધર નકસામાં,
લેખન પાઠન ક્રિયા રત્ન વિદ્યારાજછે.
શારંગીને વિણાતુરી નફેરી દફ્ફામાં ભેરી,
બજાવવાની રીત સહુ માણસોને ગમેછે,
માલપુવા સોળીશેવ કંસાર જલેબી કુર ઘેબર,
ને મોતીચુર શાટા પેંડા જમેછે;
અગાશી મોલાત મેડી બગીચા બજાર શેરી.
ગોખને દિવાનખાના ઝરૂખામાં ભમેછે,
નાટક રમત બાજી ખેલ ખુશીમાં તું રાજી.
રત્નકહે વીરવાણી ચિત્તમાં ન ગમેછે.
ચક્રવતિ વાસુદેવ નરદેવ માહાદેવ
ધનપતિ બલદેવ સોમ ગુરુ સૂરજી.
બાદશાહા પ્રોફેસર શેનશાહા ગવર્નર,
અમીર રાજ્યરાય ગાદા બાહાદુરજી,

મિથ્યુખ શાધકને ગુણવંત આવગુણી,
ઊંચા મોટા સુખી દુખી કાયરને સુરઠા
જનકકે વાર વાર નકી શાન ગાંધીધાર,
જગતનાં પ્રાણિયોને મરવું જરૂરઠ- ૧૮
સાનરેકું સુરાપાન ઓરકે બીકું સૈતાન,
ભએ મસતાન ઓહુશાન કહાં ઇશીકું.
ઊજડ શહેરમે મુઠ તાગેઠુવે દિગમુક,
કોનકા મકાનપર બોલતગા કિશિકું.
આપકે આગમ હીન દુસરેકુ પરબીન,
કરેગા મિશકીન ધનવાન તિશિકું ૧૯

છંદ મદિરા.

દીપ લગી જબ સિંહ મિચારત દેખ કદાચિત બંદરકું
વાનદીપર નિરખકરી ભગતિ ધરકે હરી મંદિરકું,
મન ગુની વીશવાશ ભએ ફળ ફુલ ધરે તબ સુંદરકું,
લાઇ ભરી તતકાળ ધરે કરી ચોટ મહોતમ બંદરકું.

મનહર છંદ

હરીને વાંદરનિહા શિંહને બાપત એમ,
આપ પણ હરી જુઓ હનુમંત વાનને.
તડાકો મારીને તત્કાળ માથે પોતે જણ,
ફેન કરણ લાગો કાટી મોટા રાગને.
ચિચિન ફેમાન દેખી ગાયબાથી ભાખે.
કલાકાળની ચોપાટથકી બન્યો તારા ભાગતે,
કરી કુશ્ર મરતા જુઠાની નાદ સુણ્યા,
ફરીનું કપાલ નેના પુરણ આભાગતે. ૯
ન્યાય નિરૂપણ કર્યો ન્યાયનો ન આગ બન્યો.
બાલામા ગ્રંથીકા કરી ગાથા નહી શીખશે.
વ્યાકરણ ઉદાર બન્યો વ્યાકરણ ન અંત કીધો

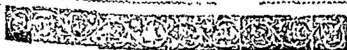
ચમક નશીખ્યો પછી ચમકથા શું થશે
મનુષ્યની સ્તુતીકરી વિર સ્તુતિ વેગળોછે.
મારગ ન ઘોપવાથી મારગ ન મળશે,
ગ્રંથનો અભ્યાસ કરી ગ્રંથ પરીત્યાગ નથી,
રત્નકહે ભવપરીભ્રમણ ન ટલશે.
વીરનામ ધર્યા પણ વીર પ્રભુસેવ્યા નહી,
ઊપાશક બન્યો અને ઉપાશક ન ભણ્યો,
પિંડસિજા વસ્ત્રાદીક શંગ્રહો અપાર કરે.
ભાગવત જાણ્યો પણ ભગવતી ન સુણ્યો,
ઉત્તર અનેક દીધા ઉત્તર ઝયણ વિના,
આચારી કેવાણો પણ આચારાંગ નભણ્યો,
વેદપાઠ શીખવાથી વેદઠાઠ જીત્યો નહી,
રત્નકહે વનવીપે ભુલા જેમ હરણો.
સહસ્રની સહાય થકી લોકનો વિજય કરી,
લોકશાર ગ્રહવાથી મોક્ષ નહી પામશે,
મહાપ્રજ્ઞાવાન નર આચારાંગપ્રકલ્પને,
શીખવાથી જગતમાં જશ બહુ જામશે,
વીરના આદેશથકી વ્રત પચખાણ નકી,
જન્મ જરા મત્યુ શોક દુખ સહુ વામશે,
ધર્મ સુરતરૂ ખંધે રત્નકહે વીર મિત્ર સુધા,
કુંભ ભરી ભરી વાર વાર નામશે.
નૃપ શોળસહસ્ર મુગટબંધ જાકેવશ,
બેતાલીશ લાખ ગજઘોડા રથ સારથી,
કોડ અડતાલ વર પાયકશેનામેનર,
બાર કોડી વાજા વાજે શોભાછે અપારજી,
શાંબ આદિ દુર્દંત પારશીક જાતિ વંત,
શાગરચંદ એકલાખ કાંબોજ તુખારજી,
રત્નકહે લોકનાથ રાજેમતી નેમનાથ,
વિવાહની સાહેબીનો વિસ્તાર અપારજી.
સમુદ્રવિજય પ્રમુખ દશ દશાર કુમાર કેવા.

અરિ મર્દન પંચલક્ષ ભ્રાલીનારજી.
તિ રેન શાતલાખ પાન્નીપંથી,
અનાદરી તેરલાખ દેવાજાતિ યાદવકુમારજી
ઇંદનેમી બારલાખ મંગળજાતિ પાળ શાત,
લાખ નર અણમંગળ તુખારજી. રત્નકંઠે ૧૪
માધાનેમી પન્નરલાખ આગનીપધા નવલાખ,
રહનેમી ચંદ્રપ્રભા તુખાર ઊદારજી,
ઘોડુ જમે ઘોડુ ઓસે ઠાકુરને ઘોડનમે,
પરનારી સહોદર છોગાળા દાતારજી,
પદ્મશી ઊઠકોડ હુંગધર રણછોડ,
વિદ્યાધર ત્રિભુવને પાંડવ દશારજી. રત્ન. ૧૫
દોઢ કોડ રાજવાલા ચોરાસી કરોડ બાળા,
ગીનગાવે છપન કરોડ વજનારજી,
શુભાશાન માંગલિક બાર કોડ ત્રણ લાખ,
રમાછત્ર ત્રણ કોડ ચામર વિચારજી,
ઍશીલાખ નીશાનને. છનુ. કોડ ભેરીવાજે;
નેચુની અર્ધ.કોડ ચલે છડીદારજી. રત્ન. ૧૬
સાઠ કોડ ગુગધિક નવ લાખ માદલને,
નવાણું.કરોડ વેલ બેઠા નર નારજી;
નવકોટી કીમતનો મુકુટ બીરાજે શીરે
અડતાલીશ કોટી નિલક તિલક ઊદારજી.
પચીશ કોટીની વીટી શતાવીસ લક્ષ. કાચી,
દેવદત કુંડલનો મુલ કોટી બારજી. રત્ન. ૧૭
પચીસ કોટીનો હાર પચીસ સહસ્ત્ર કમા,
બાજનો અર્ધ કંઠે નવમહો હારજી,
પચીશ કરોડ કણા બેરખા એકાણું કરોડ,
ચાલીશને પાંચ કોડ બાજુબંધ સોરજી,
ત્રીશ કોડ સોનામોહોર વાજુદી પવીત્ર પગે;
છનુ કોડ જવાહીર કંદુક ઊદારજી. રત્ન. ૧૮
દુલખ કોટીની કંઠી શાકની ઊદાર ભાએ.

જાદોજ સાતોશે આહિ ઉગ્રસેન દ્વારજી.
પશુનો પોકાર સુની તબ ત્રિભોવનનાથની,
દાન આપી જગવાણી ગયા ગિરનારજી,
મહાસતી રાજેમતી મહારાણી ગાળી મોતી,
ચારિત્ર લેઈને હુઆ ભેઠું નિરાકારજી, રત્ન
વિવિધ વિચાર કરનાર પણ ફરી જોને,
પ્રેમદાથી મેગ્ધરે ખીજે દામ વામથી,
સરીરનું ચગદાટ શિકલ રૂપાળી પણ,
નખથી ખરજ ખણું છીજે આંખ ચાંમથી,
સ્થિર ચિતતનુ દૃગ કરમાંહે માળા ધરી,
એક નિદ્રા રાખવાથી રીઝે રામ નામથી.
પાપાગાઇ રાજગાદે ન્યાય પતો નહિ મળે,
ચોર શાહુકાર તણા રીઝે કામ દામથી.
સંસ્કૃત લાટીન ગ્રીક સેલટીક ન્યુટાનીક,
જંદ વિનદ્રિણ ફ્રેંચ ટાઇક શીનાંકછે,
પેહેલ્વી બંગાળી ઊર્દૂ મરાઠી ઓખ્યાશ,
દરી ખીલારેકા દરેકોની હિબ્રુ માગોલીક છે,
ઇંગ્રેજી ગુર્જરી તુર્ક જર્મની ગેનફ્રેટીક,
માગધીને કટાલીન શિથી લોહીટીકછે,
સનદાતા સુલી તેમ આરબી ફારસી,
એમ મલાયેટન ગુરીક ભાષા શેમેટીકછે,
તિલંગી સાસીઆટીક હિંદુસ્થાની શીરીઆક,
રૂપિયા શમસ્થા તેમ ભાષાઓ પ્રચારછે,
આર્ય પ્રજા મુખ્ય જાણસે મીતિતુરાની માન,
ચણ ફાંટા ચાલે આજ તેનુંજ વિસ્તાર છે,
પ્રસાંચ યોરણ થકી દેશ જ્ઞાતિ ગ્રંથવિષે,
મુખ્યતાથી આજકાલે ભાષાઓ હજાં છે,
રત્ન કહે ભાષાંણુપી અગાધ અબાધ જ્યાં.
પ્રયાહુ ચપકલચાના કોઇક પીતારછે.
ખૂર્ટ રીશ માથુ રાખી ગુરૂ થકી સદ્ગ્રંથને,

માનશિક શક્તિવધે આરકંડ કહેછે,
દક્ષિણ તરફ શિરે આરોગ્યતા શરિરમા,
વાત પિતકફ શાંતી રૂડી રીતે રહેછે,
ઉત્તર સ્વપ્નદુખશિરાદિક પીડા ભય ભ્રમ,
પશ્ચિમથી માનવના શરીરને દહેછે,
રામમુની કહે પણ ઉત્તર તરફ સુતા,
વ્યાધીઓ અકાળ મૃત્યુ જોરાવરે ગ્રહેછે.
જૈનધર્મી બનું ત્યારે જૈન એનસાગે મને,
વેદાંત તપાસી જોતાં તત્વથી ઉદારછે,
બોધના સિધાંત જોઈ બુદ્ધિ તેમા રાખી અમે,
ક્રિશ્ચિયની દેખી ભાસે દશ આના સારછે.
નીતી ગ્રંથ નિરખેથી નિકેવળ ન્યારૂ ભાસે.
પ્રભુ પ્રકાર જોતાં હાર્દ અપારછે,
રામમુનિ કહે એમ તમામ ફાંટાઓ જોતા,
માનવના ન્યારા ન્યારા મનના વિચારછે, ૨૪
જૈનિ કહે જિનરાજ સાધુરૂપે સુજાનકી,
સેવી કહે શીવજીના જોગીના આકારછે.
વામમાર્ગી વામારૂપે વિશ્નુપંથી શ્યામરૂપે,
બ્રહ્મવેતા કહે બ્રહ્મસ્વરૂપ ઉદારછે,
દરાસાગી ચાહુદીઓ વિગેરે અનેક પંથ,
જુદાજુદા આકારથી દેવ અધિકારછે,
રામમુની કહે એમ મત મમત્વ [illegible] નહી,
[illegible] વિચારી જોતા સર્વ નિરાકારછે. ૨૫
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
નદીઓના [illegible] જરૂર.
[illegible] કહે શાસ્ત્ર વિષે [illegible]
[illegible] ૨૬

સવાલનુ નિકાલ તત્કાલ ઉજમાલ થકી,
કરિ ન શકે પછી એ પાસ કે નાપાસછે,
ટાઢાડ ને તાપ વરસાદ બધુ અંદર પડેજ
કદી પછી એ આવાસ કે આકાશછે,
ભાષણ ન કરી શકે અર્થ સમજાય નહિ,
અબુજનુ જાણો ખરૂ અભ્યાસ કે ભાસછે,
અનિતિ ભરેલુ ગંજ ખાઇ મોટુ કીધુ તંન
વતન વિનાજ જાણો ગ્રાસકે એ ઘાસછે,
આંધળાને દોરિ દોરિ આગેવાન બના અને,
ઊતાવલુ ચાલે એતે હારછેકે દોડછે.
કંકાશ કરીને લડે બાથંબાથ આવીઅડે;
કાન નાક તુટીપડે જોરછેકે ઝોડછે;
ચંદ્રને નિહાળી હરકતપડે હૈઆવિશે.
જરૂર જણાસે જો ચકોર કે ચોરછે;
જજમાન ખીજવીને જોરથકી ધનલીએ;
જોખમીને જાણજોએ ગોર છે કે ઘોરછે;
માંશાહારી વેસ્યા યારી પરસ્ત્રિયશાથે;
જારી પરધન અપહારી જુગારી શિકારીછે;
દારૂ નુકશાનકારી શુકૃતવિનાશકારી.
આપદની આપનારી આફતનહારીછે,
શોદાશ શુલ ભટ્ટ કરાલ પિંગલ નિષ્ઠ;
વિજય તસ્કર કષ્ટ નરકાધિકારીછે,
નલ રાજા હાર્યો આથી શુક સુખ પામે ક્યાંથી,
દ્વારીકા દહન શાથી રત્નશિક્ષા સારીછે.

અથ રત્નશતશાહી.

દુહા.

વાણી વિવિધ પ્રકારની શાતાદિનદયાલ
ચરણસરોરૂહ પ્રેમથી 'શેઠ' જેમ મરાલ, ૧
ચંદ્રકિરણઊજ્વલગિરા ચદ્રપ્રભ જિનરાજ.
ત્રિકજોગે વંદન કરૂં 'આપો' ગિરાજીલ્લાજ, ૨
વીરવાણીવરદાયની ધરો 'પરાપર' પ્રેમ,
શતશાહી મુક્તિકતણી ગુંથુ માલાજેમ; ૩
ઊંચશંગથી નીચપણ પ્રેમથકી પુજાય,
ગંગાશંગે ઘટનો પાણી જેમ વખણાય. ૪
વાંચો પુસ્તક પ્રેમથી સાચોશબ્દશાદાય.
લાંચો કદી લાવોનહીં આંચો અજાગી થાય. ૫
પાત્રાપાત્રપ્રયોગથી વસ્તુફરતી જાય,
તૃણભક્ષી ગોપયથકે પયથી અહીવિષથાય; ૬
કાનામાત્રના ફેરથી અથઅનેક પ્રકાર
પુન પીના પતિ પાન પત ખાગ ખપી ઓપી ધાર, ૭
કસકના અદક્ષેપરો કાલિકનો વાકર.
પચિશ પન્નાશ પંચાશીને પાંચને શબ્દ અધાગ ૮
મમપ મનાણું બોલાવે લાગે મનમ્હાણીરામ,
અમદવિના નહિ બોલવું ભજન ચેરીમાં શામ. ૯
સતીઓમાંહી આનંદે સોમિગુંદર એક.

પાંચે ઇંદ્રિય જોગથી દીપે ઉમદા દેહ.
નળીઆ વળીઆ ભીંતથી ઘણુંજ ગિરૂઆ ગેહ,
હાડચામથી વીંટીઓ દીપે ઉમદા દેહ,
સંપકરો સજ્જન તમે દુરકરો દિલગીર.
એક અંકમુખેરથી અગ્યારના આંકરીશ,
કામપડેજ્યા હાથનું ત્યાં એકેસુંથાય.
તાણુંસાંકળ એકથી કહો કશું સચવાય,
સંપકરીચાલેસહુ તોસુઝે સુભવાર,
કલકુંચીના સંપથી ખુલશે ખચીત કમાડ,
લેખણશાહી કાગળે લખ અક્ષરફલ હોય.
લેખણ શાહી કાગલે જગમાંસા ફલહોય,
ધરશીરે ધરજાયછે એ કહેવતછે આમ.
કુહારમાં હાથો ભલ્યો કાટે તરૂવરઠામ,
કડલા ચાંલ્લો ચુડલો સોભાવે ત્રિઅંગ.
શીલવિના શણગારથી ચતુરાન ચઢે રંગ,

એક શબ્દ ઊથલાવતા ઊથલેશબ્દસમાજ.
જિમસાંરો બદલાવતા બદલીજાય જહાજ,
બલીઓ અજ્ઞાનછે ક્યારે નાવે ખોટ.
કલસંચાના જોરથી ચાલે સઘળી ઓર,
ફેરે રૂધીર નહિ દેહમાં અડચણ આવે એમ.
ફેર્યાવિના ફાવેનહીં કુંપક મંડુક જેમ
સ્વસ્થાનક તજવે નહીં નવકાપરે સહાય.
બાજુના સંખ્યા નવી ઘટે ઊનજ નવિ બદલાય.
ચાર દોરને ચાટીયો ખડ્ડર વાટીઓ એમ,
વસ્તુ બિનાટે બાપડા પામે નહિ કદિ એમ.
કષ્ટવિના કીંમત નથી જવેર તપાસી જોય,
બીજા અવગુણ મેલીને પણ ગુણે સહુ કોય.
જ્યમ જ્યમ જર ઊણાતા જશે ત્યમ ત્યમ રૂપ વિર
કીમ્મત રૂપ પણ આપને નિજ વરસન કરનાર.
પાત્ર મલીન કે વસ્ત્રે રંગ ન લાગે જાણ.

જેમ દુર્જનના સંગથી ગુણ ન કરે ગુરુદાસ. ૨૫
કોમળના વિણ મનુષ્યને સંગત અસર ન હોય,
પણ ચેલાની કોમલે સંગ રંગ ગુણ જોય ૨૬
ગુરૂ નામે વિચરે ઘણા શિષ્ય વિત્ત હરનાર,
સુંદર સદ્ગુરૂ સ્વરૂપે શિષ્ય ચિત્ત હરનાર. ૨૭
મણીધર્મ [illegible] યશાયથી કરે કરે અપશોશ,
[illegible] કરે જેથી ન હુવે લેશ. ૨૮
રાજપુત્ર [illegible]થી પામે ત્રાસ અપાર.
જેથી ન જુએ જેમને ગીત [illegible] પરીવાર. ૨૯
[illegible] નામ [illegible] શુદ્ધ.
જેથી ન જુએ જેમને [illegible] ૩૦
ધર્મગુરૂ [illegible] ભેદ.
[illegible] અંતરમા અતી ખેદ. ૩૧
[illegible] ને તેમા [illegible],
પણ અંતરગત [illegible] ૩૨
[illegible] નીરમાં પામે નિર્મલ નીર.
[illegible] શું હરે નીર. ૩૩
[illegible] સદા દિનકર પેરે [illegible].
[illegible] ૩૪
[illegible] ને [illegible].
[illegible] ૩૫
[illegible]
[illegible] ૩૬
[illegible]
[illegible] ૩૭
[illegible]
[illegible] ૩૮
[illegible]
[illegible]
[illegible]

જ્યમ મંડુક મુઓ તેથકી સાગર કયમ ગંધાય.
વિદ્યા દેતા અન્યને વધતી જાય વિસેશ,
જલ ભરતા વીરડી થકી ઘટે નહી લવલેશ.
દુર્જન સ્વાર્થ સાધવા કરે સજ્જનને નાશ,
જ્યમ કુધી માખીદુખે ચહે સુર્યનુ નાશ.
વિદ્યા વીર્ય વિવેક જશ ભાગ થકી ફલ હાય,
નળ પાંડવ વનમાં ગયા કરકડુ નૃપ થાય.
ભાગ્યહીન નર જ્યાં જશે થશે કષ્ટની ચોટ,
તડકાથી તરૂ હેઠળે શિરમા લાગ્યા કોઠ.
ઓછું પણ અવગુણ ભર્યું કદિ નઆવે કામ,
સાગર તીરે પંથીઆ પુછે જલનુ ઠામ.
મૂરખને ઉપદેસથી સમજણ ન પડે લેશ,
નકટાને દર્પણથકી વળતુ વધશે દ્વેષ.
પર જાતિથી પ્રાણીઆ પામે પુરો ત્રાશ;
સિંહ બાળક સિંહ સોપતે રહે સદા ઉલ્લાશ.
જ્યા ઉપનો જે પ્રાણીઓ તિહાં રહે સુખ થાય,
વિશ કીડા વિષમા સુખી શાકરમા મરીજાય.
મીન લીન જલમાં સદા પૂરા માને સુખ,
નરક જીવ પણ નરકથી અળગા કરતાં દુઃખ.
જાચવુ નહી કદી કોઇને જાચ્યાથી પદ જાય,
બળી પાસેથી માંગતાં હરી વામન કહેવાય.
પરઘર જાતા માનવી પામે લઘુતા સહેજ,
ચંદ્ર ગયો રવિ મંડળે થયો નકો નિસ્તેજ.
કિહાં ગયા નળ પાંડવા જય શિખરી વનરાજ.
સ્વજ વિનાના કાંગીયા રહ્યા હવે નરરાજ.
મિત્ર સહુ મિસકીનના મનમાં ખટકે જેડ,
પૂરો પુરૂષ પીછાણને બાજ લુપ સમ તેડ.
સ્વ બુધ્ધી સુખ આપશે ગુરૂ કરશે ગુરૂબુદ્ધિ,
પર બુદ્ધિ નહિ ફાવશે પ્રલય કરે નિજ બુદ્ધિ.
સુરતિ નહિ નરતિ કહા સદા નિભાવો ટેક,

નર નાચે રહી વાંશડે ઉંચા અતિશય છેક. ૫૫
ખર કારો ગજ કુનરો ત્યમ બાહુબોળીનાર,
કૈતવન ચુંગલીઓરને દુર થકી પરીહાર. ૫૬
ગોહી નિંદક શુભ લહે વંધ્યા જન્મે પુત્ર.
તે તો નિશ્ચય જાણજો નવું રચાણું સુત્ર ૭૫
વિદ્યાવિણ આદર નથી મુરખ ખર સમ જોય.
મરૂમાં સુરતરૂ સંપજે કપિમા વિવેક દેખાય.
ક્ષમા તપસ્વી આદરે તો સતજુગ વરતાય. ૫૮
સ્વજાતિ વિશ્વાસથી ચાલે સઘળી સૃષ્ટી,
દેખો વગમાં નિર્હિયે હીરે ખુશીથી સિંહ. ૫૯
વાચન શક્તિ તેહની દેખે વર્ણ સમસ્ત,
પીધો અંજળી એકથી સાયર જેમ અગસ્ત. ૬૦
પઠન પરીક્ષા શિષ્યની કરો વિદ્યાગુરૂ આજ,
મોરોઆકૃ તણીપરે ધારે શબ્દ ઘણાજ. ૬૧
ભાષણ સરલ મનોહરૂ વાક્ય અર્થ સ્વર શુદ્ધ.
મુક્તિકજયમમાલા વિષે પરસ્પર અવિરૂધ. ૬૨
સેવ સરખા બુધ નહી વિવેક વિષે ફેરફાર,
પાકલ કેળવણી ધરે પા અક્કલ ધરનાર. ૬૩
ભાવનગરજ વિના કદિ માનવ દેખો કોય,
તો તેને નકી જાણવો ઘોઘા તાબે હોય. ૬૪
ભજ નારાયણ માનવી ધરો મુળનું ધ્યાન,
નોકરવાળી સેરના તો ગુંથરે અવશાન. ૬૫
વામન અવગુણ સાઠછે પિંગલ એંશી જાણ.
બોહિલોસો અવગુણ કાણા અવગુણ ખાણ. ૬૬
ભોજન બેસી જેહવું તેહવી બુદ્ધિ થાય,
ભાણુ ખાતાં પુત્રની અક્કલ ઘટતી જાય. ૬૭
તેજ નરહે ઢાકયુ કદા પ્રગટ પણે પરખાય.
સ્થ કુ દેહ તપાસતા નેત્ર તજે અભિકાય. ૬૮
બીજ ચંદ્રને દેખતા રહિ સમજ શુદ પક્ષ,
તિમ બાળક શુભ લક્ષણે પુત્ર પુરશ પ્રત્યક્ષ ૬૯

ગંભીર નરના પેટથી પ્રગટ વાત નવ થાય.
જ્યમ પેટીમા વસ્તુઓ વિવિધ પડી સચવાય.
ઉમદા કવીની કાવ્યથી પામે છાકગઠોળ,
ચંદ્ર દેખી જ્યમ સમુદ્રના વધતા જાય કલ્લોલ.
નવરસ ભાષણ સાંભળી પ્રગટે આનંદપુર.
જ્યમ ગર્જારવનાદથી નાચે અધિક મયુર;
એક ઊંઘ કરનાર તે બીજો લાગે ઠેસ,
ત્રીજો નિંદક જાણજો સાચ ન બોલે લેશ.
છીંક સુંઝાતા સુર્યની સામુ જોવે લોક,
ઉપ્ણબાફ લેતા થકાં જરૂર નમાવે ડોક.
થડને પકડયે જીત છે થડ મેલ્યાં પસ્તાય,
જ્યમ તરવારની મુઠને પકડયા ફાવે વાય,
નીચ પ્રકૃતિના પ્રાણિયા તયજે ન નીચ સંબંધ.
કોડ કસમ ઘો લસુનને જ્યમ ન તજે દુર્ગંધ,
પદવી દો કદી નીચને ન તજે નિજ મુર્ખાઇ,
કુત્તાને દે રાજપદ તોપણ દીએ ઉનાઈ.
સુત્ર વચનને પરિ હરી અર્થ કરે નર કોય,
બીજ વિના તરૂ નહિ વધે અન્નવિણ દેહ ન હોય
નાક વધારણ કારણે વરા કરે નર મુઢ,
ગજ ભાવ પામે માનથી લાંબી વધારે સુંઢ.
ટેવ ટળે નહી કોઇની કે દાનવ કે દેવ,
સ્વાન દેખી શ્રી વીરને ન તજે ભોસો ટેવ.
નાત્ય કુસંપનાં જોગથી ન વધે ધર્મ વિવેક,
સ્વાન કદિ ગંગા સુધી પોચી ન શકે છેક.
કેળવણી પામ્યા વિના કદી ન દિપે કામ,
ધુળ્ય પાટ ઉપર કહો કેમ શોભે ચિત્રામ.
દુર્જન દિલનુ ભાવજો કદી ન જાણ્યું જાય,
પેટી અંદર શું હશે બહાર થકી ન જણાય.
જેવડું જેનું દેહછે તેવડુ તાસ કદમ.
કામ પ્રમાણે કામનુ જાણો જરૂર ઉદ્યમ.

હિતચિંતા મોતી તથા કરડાં રૂપ નિવાર.
શુંદના મુખ રૂપી ચ્મુરલી ઊપેક્ષા રાગ નિવાર. ૮૫
શાસ્ત્ર શાસ્ત્ર બે પુસ્તકે કાનું અધિકું ટીક,
સાતગુને અવગુણ કરે જગ કરનાર વિવેક. ૮૬
જેસા કુળમા ઉપનુ તેવું કરશે કામ,
દીડી કણ્ સંગ્રહ કરે સિંહ વિદારે ગ્રામ. ૮૭
નામ થકી નહીં જાણવું ગુણના ધન્યું ગુલામ,
કંસારી હરી નામ છે, ત્યમ સ્વર પંચમ નામ. ૮૮
ઉત્તમ સંગે અધમને માની ગયા શ્રીરામ,
લક્ષ્મી પુજન ચોપડે પુજા પામે ચામ. ૮૯
એકજ વસ્તુ નામથી ભિન્ન રીતે ઓળખાય,
જ્યમ પાણી વોટર કહે રશુરદેશ રઘુરાય, ૯૦
ઉત્તમને ઉત્તમ થકી વધશે અતિશય પ્રેમ,
માનસરોવર હંસથી જ્યમ હિરાથી હેમ. ૯૧
પરસ્પર સોબત વિના કદી ન નભશે પ્રેમ,
સ્લેટમાં પેનસ વીના કહો લખાશે કેમ. ૯૨
જેવી વસ્તુ હોયછે, તેવું મળશે ગુણ,
પયસા સાકર સોભશે પડ છાશમાં લુણ. ૯૩
ક્યાં જડશે જગમાં કહો કીંમત વિણ કયમ માલ,
ખર ઘોડા માનવ તથા પૈસા કોરી રાસ. ૯૪
સતજુગમાં ગુનેગારને બેડી પગમાં હોય,
કળજુગમાં સાહુકારને મુખમાં બીડી હોય. ૯૫
છોટા પણ ગુણથી વડો મોટો નાવે દાય,
સોય સાંધે લુગડા કાતરથી કેમ થાય. ૯૬
વિધીથકી ફળ નીપજે અવિધે ફળ કિમ પાય,
ઘડીભરી પાવે સહુ ફોર ભરી નવ પાય. ૯૭
સુરતરૂ સંગે માનવી યમ સદગુરૂને સંગ,
ફળ પામ્યા નહીં બાપડા શું કરશે તરા સંગ. ૯૮
હિત વાક્ય માને નહિ તેને કહો ધીક્કાર.
આંબાનો ગુણ નહિ અહો તો મોટી પરીહાર. ૯૯

સીલ થકી સુખ સંપજે સીલે શિવસુખ થાય,
શીલથકી ભવ દવ મટે સીલે વશ સુરરાય. ૧૦૦
ઉદ્યમ કરતા આવડે વધશે જ્ઞાન પ્રકાશ,
એકડેએકથી માંડીને શીખે ગ્રંથ પચાસ. ૧૦૧
ઝાઝા નર તાબે હશે જાણુ તેહ મહંત,
જ્યમ ઝાઝા અક્ષરથકી વડો કેવાસે ગ્રંથ. ૧૦૨
સુતને મારે માવડી વાડ ચીભડા ખાય,
રાજા પીડે લોકને વાહાર કહો કુણ જાય. ૧૦૩
અનુકંપા સમદ્રષ્ટીને હોય સ્વભાવે પ્રાય,
અભવ્ય અથવા દુષ્ટને કરૂણા કદી ન થાય. ૧૦૪
નારી ચરિત્ર પયોનિધી પાર ન પામે કોઇ,
હરિ હર ડુબ્યા બાપડા નિકળી ન શકયા કોય. ૧૦૫
રંગભુમી ત્રણ લોકની ઇંદ્રાદિક જશ પાત્ર,
પડદા બહુ ઊથળાવતી શીખવે મોહનાં છાત્ર. ૧૦૬
અવિપ્લુત કોણ જાણશે ગર્જારવનો ઘોષ,
મહિપર તરૂવર કેટલા જાણે નવી કોઇ જોશ. ૧૦૭
ક્ષીરોદધિ જલ બિંદુવા હંસ ગમન નભ માંય,
વાઙમય સકલ સંસારમાં નિર્ણય કહો કેમ થાય. ૧૦૮
ત્યમ કુલટાના કૃત્યનો પાર ન પામે કોઈ,
સુરગુરૂ સરિખા દેવતા તે પણ વિરમ્યા જોઇ. ૧૦૯
અબળા સબળાને દમે શકને સરસ કરંત,
વશ વરતાવે વાશુકી અજને અજ લેખંત. ૧૧૦
ગ્રહને નિચક મેલવે ચક્રીને ચકચુર,
આણ માને સહુએહની કુણ કાયર કુણ શૂર. ૧૧૧
ચરિત્ર નારિના નેત્રથી નિરખી નશકે ગાત્ર,
મંન પવન પોચે નહિ કોઇન પોચે પાત્ર. ૧૧૨
ઇંદ્ર થાકયો થાકયો રવિ થાકયા દેવ સમસ્ત,
થાકયા હરિ હર પાંડવો પામ્યા સઘળા અસ્ત. ૧૧૩
ઇંદ્ર સમો સાહા માફૂમી ધનદ સમો દાતાર,
રૂપે મદન સમો હશે ન્યાયે રઘુપતિ ધાર. ૧૧૪

એદરા ભુજંગ નાદને પંથે કુસંગ નાર,
નીચ આધ મોતી કહે આગળા મરૂસ અપાર. ૧૧૫
વશ વતાવે દંતને તુંબ એવી હામ.
સંકિનાથી ગમા થઈ હીન પાધે ગામ ૧૧૬
એમ અમર માની રહે વશે ગીધા અભિમાન,
માનવનો પાધે નહિ નહી પાધે ભગવાન. ૧૧૭
ઘેર દવાને કુવો ઠાલો જાગશી ભુલ,
માને મજનુન નીચરે છે માધે કુંડ. ૧૧૮
દેહના દર્દ કરે થવા ગણશી ઔષધ સહેલ,
પરૂ દિલના દર્દ ઘણા મટાડવા મુસ્કેલ. ૧૧૯
વિદ્યા વિણ આદર નથી મુરખ ખર સમજેય,
વિદ્યા વિણ પ્રભુતા નથી વિદ્યા રસાયણ. ૧૨૦
દશ લહે જન દેશના ન્યાય કરે નહિ કોય,
નાયક જેહનો દુગણો દુખીઆ સઘળી હોય ૧૨૧
મંત્રી માત પિતા ગુરૂ મિત્ર જ્ઞાની નૃપ દેવ,
વૈદ દુખી એટલા તણાં માનો વચન સદૈવ. ૧૨૨
સમતા મનની માવડી માયા મળ ખોરાક,
મંદિર મિથ્યા વાદછે અને કર્મો પોશાક. ૧૨૩
આળસ રોગને ભય પણ નિય શેવા ઘર એમ,
ત્યમ દશ શતોરથી ત્ર્યાતિ ન લહે એમ. ૧૨૪
દાન વિના ફળ નથી મળે કરો કોડ આયાશ,
પુન્યમ નિશિવિણ ચંદનું પુરણ નાહી પ્રકાશ. ૧૨૫
બધા ધર્મનુ જાણજો મોટુ મૂલ વિવેક,
યથા આંકની રાશિમા આદિ એકડો એક. ૧૨૬
ત્રિયા રાજ્ય પહેલુ કહ્યું બીજુ પાપા ફંદ,
ત્રીજુ વીરમતી તણુ ચોથું કથશે હિંદ. ૧૨૭
એ ચારે આગમ તણી નીતી જુદી હોય,
પાપા ચાર પુરા થયા એવી બીજી કોય. ૧૨૮
સદાચરણની સેવના સદાચરણની સેવ,
સદાચરણની સેવના હુ માગુ ગુરૂ દેવ. ૧૨૯

હોતુ દાંતને જીભથી વાણી અતિ દીપેજ,
જ્યમ વિસની પ્રતિ કાયથી અતિશય કરશે તેજ. ૧૩૦
ચાર પ્રકારે શાસ્ત્રછે ગદ્ય પદ્યને ગેય,
કથા પ્રબંધ ચોથુ કહ્યું રચનારા સુખ લેય. ૧૩૧
ચાર પ્રકારે પુરૂષના અલંકાર શુ વિચાર,
કેશ વસ્ત્રને પુષ્પછે ત્યમ ઘરેણા પણ ધાર. ૧૩૨
વાજા ચાર પ્રકારનાં વીણા પડહ વિશેષ,
કાંસ્ય વાંસલી તીમ કહી ગાયન સાધન બેશ. ૧૩૩
મત્સ ગતિ પંચ ભેદથી એક અનુસ્ત્રોત તજનાર,
બીજો પ્રતિશ્રોત ચાલશે ત્રીજો અંત્પ પ્રચાર, ૧૩૪
ચોથો મધ્ય ગતીકરે પંચમ સર્વ પ્રચાર,
એવી રીતે શ્લોકમા અન્વય વિધિ વદનાર. ૧૩૫
પાંચ નિધાન મનુષ્યને આપે મદદ પ્રધાન,
પુત્ર મિત્ર ધન જાણવુ શિલ્પ વિદ્યાત્પ મધાન. ૧૩૬
પાંચ શૌચ શાચા કહ્યા પ્રથવી પાણી મંત્ર,
અગ્ની પાવન જાણવું શીલ હમેશ પવીત્ર. ૧૩૭
પાંચ વસ્તુઓ કીમતી રાખે નિકટ નરેશ.
ખડ્ગ છત્રને વાણહી ચામર મુકુટ હમેશ. ૧૩૮
નૈસર્પ પંડુક તથા પિંગલને સર્વ રત્ન,
મહા પદ્મને કાલછે માહાકાળ શુભયત્ન. ૧૩૯
માણવ કહ્યો આઠમું નવમુ શંખ પિછાણ,
ચક્રવર્તિને મંદિરે નિરૂપ મનવે નિધાન. ૧૪૦
મૃગશર આર્દ્રા પુષ્યને ત્રણ પૂર્વા હસ્ત મુલ,
અશ્લેષા ચિત્રા થશે ભણવામા અનુકુલ; ૧૪૧
ચર્મ ચક્ષુથી સર્વનુ નિશ્ચય કદિ ન થાય,
જે ચક્ષુમા વસ્તુઓ શ્રુતેથી ન કળાય. ૧૪૨
એક રાસના ધર્મમાં સર્વે ધર્મ સમાય,
એક હસ્તિનાં ચરણમાં પુષ્કળ ચરણ રહાય. ૧૪૩
પ્રસાદ પડ્યું જે જેહને તેવું કરતા જાય,
જેનું જેનું ચિર હશે તેવું ગાણું ગાય. ૧૪૪

પ્રગટ અર્થ ધરી મારા દોષે લોક તમામ,
ઓછું દોષ કરતા ધરી પર્ણુજ ક્ષમે આમ. ૧૪૫
શ્રીમાન મળશે નહીં વૈર ગુરૂ વડી પાશ,
કમ કોણ હાથું હોં ઘીએ નહિ તપાસ. ૧૪૬
ધન પામ્યા અન્યાયથી તેથી સુખ નવિ થાય,
જેમ મોહક મોજ ધરી તે પુણ્ય ન ગણાય. ૧૪૭
જેમ દીવો દીવા ધરી અજવાળું રહેશે સહેજ,
તેમ ઉત્તમ હીનમ ધરી ઓડબાય કહેવાજ. ૧૪૮
મોટું લેઇ ન ભુલવું કરવી ખુબ તપાસ,
તાક તરૂ મૂકે હરી દોષ ન લહે ગુણ વાસ. ૧૪૯
એવં વસ્તુ અંદરમાં મળથી મુશ્કેલ થાય,
સુગંધ વધુળી નિર્મળ ઊંડ નહીં દેખાય. ૧૫૦
દોષ ધરાડે પ્રેમને માને વિનય વિનાશ,
માયાથી મૈત્રી મટે લોભે સર્વ ખલાસ. ૧૫૧
પાક્ય અને ત્યાગ આદને વિવેકથી દેખાય,
માટીથી માટી તણા ઘાટ ઘણાજ ઘડાય. ૧૫૨
ચોપદારને ચોપદી બેનુ એક સ્વભાવ,
નામ જણાવી અધીપનુ દાખે સત્ય કહાવ. ૧૫૩
અમળા અવગુણ આદિ પુરૂષ દોષ પંથારા,
જે પાળે વ્રત આપણી તેને દિયો શાબાશ. ૧૫૪
ઊમદા કુળનો માનવી તેને દીઓ શાબાશ,
શાબાશથી સુધરે નહીં ખચિત ખરો ખવાસ. ૧૫૫
મોટાને પાછળ ચલે માન આવે સહુ કોય,
અટકીમાં ગજ પુંઠળ માગે મલશે જોય. ૧૫૬
ઇહાં ત્યાં ચીડાં હશે કાન તેહને થાન,
એ આપ સ્વભાવથી ચાલ્યુ જાય જિહાન. ૧૫૭
જનમા જન્મ્યા બહુ જમે રાજમાન રજપુત,
કુશંપના કઠલાદથી રખડતા રજપુત. ૧૫૮
નગર શાલાઓ શોભતી ચંદન ગજ આધાર,
ચંદન હાલે ચોકીમાં ગજ હાલે બાજાર. ૧૫૯

ગઢ ચણાવ્યા ગઢપતી સ્હેરવસ્યા સ્હેલ,
તેના અંગજને હવે મઢી કરવિ મુશકેલ. ૧૬૦
જેના રણમાં રંગથી આથતા અરિ શૈન્ય,
તેનાં અંગજને ચડે અફીણસિંહની ઘેન ૧૬૧
રીતિ પીતળ તુલ્યછે નીતી સોવન શાચ,
જે માટીના ઠામડા તેજ માટીનું કાચ. ૧૬૨
ટાઇમ શાચવે આપણી તેનિ સુધરે ચાલ,
બજે ટકોરા ટેમથી તે શાચુ ઘડીયાળ, ૧૬૩
આપદ કાળે મનુષ્યની મતિમાં પડે કચાશ,
બાર દુકાળીમાં હતી બટીની તંગાશ. ૧૬૪
જેમાથી જે નિપજે તેમાંથી તે હોય,
માલ પૂઆ મક્કાઇના કરતાં અડચણ જોય. ૧૬૫
સંલિલ તાન છે ધાશનો પાપ તાતછે મોહ,
તાત વિનયછે જ્ઞાનનો દુખ જનકછે દ્રોહ. ૧૬૬
સમય પ્રમાણે સરસનુ ફરતું જશે વિચાર,
બુટ ટોપી ને કોટનુ થતુ જાય વિસ્તાર. ૧૬૭
ચંદ્રગુપ્તના રાજ્યમાં વધી માગધી વાણ,
ભોજ રાજાએ ભાવથી ઘણી માની ગીર્વાણ. ૧૬૮
અકબરશાના અમલમાં વદે કુરાણી બોલ,
પ્રથક પ્રથક ભાષા ભણે મીર મુગલને ચોલ. ૧૬૯
ઇંગ્રેજી નૃપ આવતાં આગે ઇંગ્રેજી હર્ફ,
જયમ ઉપરી ગોઠવણ કરે તેહવા બનશે મુર્ફ. ૧૭૦
હિંદુ કે તુરકી તણાં હશે ભુપતું ચલણ,
ભાષા કે પોષાકનું નકીજ બદલે વલણ. ૧૭૧
રાજ ઘોરણથી લોકમાં ઢબની બદલી થાય,
શીત ઊષ્ણ વર્ષાદથી રૂતુઓ જયમ બદલાય. ૧૭૨
એક આપદા વેઠતા બીજી પડે પચાશ,
કનડે જેમ દુકાળમાં અધિકમાશનું ત્રાશ. ૧૭૩
મુરખ હાથે કાર્યનું જરૂર થશે ચેર ફેર,
વિના વિવેકે વેતરે નવના સાડાતેર. ૧૭૪

નામ ધરી દલકાળની ઘણી પ્રશંશા થાય,
નામ ગલાલુદીન છે પણ અકબર કહેવાય. ૧૭૫
જ્યમ આંધી ઊંચી ચડે સુ-જ રહે છવાય,
ત્યમ ઊંચા નંબર લહી નીચ થશે દુખદાય ૧૭૬
જ્યાં વસ્તુ જે દીપશે ત્યાં તે લાગે એન,
ધરે કપાળે જો કદિ નવિ સોભે ઊપનેન. ૧૭૭
રૂપ નીહાળે કામનુ તો તેનું જશ થાય,
નમસ્કાર બે હાથથી બે હાથે ન ખવાય. ૧૭૮
કાંતા કંત ભણી હણે ગણે ન દોષ લગાર,
ગાર ધરી નહિ લાજશે જશે તજભર્તાર. ૧૭૯
નારકનુ ભય નાંવ ધરે ધરે અન્યનું ધ્યાન,
ધ્યાન દુષ્ટ ચિંતે સદા સદાચરણની હાણ ૧૮૦
હાણી કરતા નવિ હરે હરે ન દુષ્ટ વિચાર,
વિચારી એવી ભામની તરત કરો પરિહાર, ૧૮૧
બાવા પણ દાવા વીના નડતા શબ્દ અનેક.
પૈસા પતિ સંસારે બાવા કે એ એક. ૧૮૨
જે ધીમું કરવું ઘટે તે ધીમુ કર ભ્રાત,
પલમા પુરૂં નવિ થગ હિંદુનુ આવદાન. ૧૮૩
પાહાડ સમુ આ દેહછે વ્યાધી નીર કહાન,
એક બીજાને માનવી શું પૂછે શાબ્દાન. ૧૮૪
મશીદ અથવા માનવી મુદરે તુરત ખચીન
ચુન અવગુણ સમજે નહિ કોઇ મ.હિ મશીન. ૧૮૫
ગુદ શબ્દ ઊંગ ભણતા મહેનત પડે વિશેષ
કેઓ કહેતા શોખ લુ સરદીલ વાનિ બેશ ૧૮૬
વર્ધમાનપુર રીતિને નામ પડ્યું વર્ધમાન
નાગાર્જુન બદલે ઘણુ ના હતા અભિમાન ૧૮૭
દર્શન જનતા દુર્લભ ખુશું ખને અપાર.
નીરસ કરી પ.તીનથી એક સ્વભાવ દિદાર. ૧૮૮
ભાન વિના જે બોલશે તેને જ્ઞાન ન થાય
જ્યમ સુખથી કોરી કહે અપ થકી ન જવાય ૧૮૯

જેનો જે સ્વભાવછે તેવું તેવું થાય,
જ્યમ આંજન વિણ સીંહની ચક્ષુનું ચળકાર. ૧૯૦
મુસ્વતા સંસ્કારથી નહણુ આવે યાદ,
કુકડને કુણ શીખવે પરોઢીઆનાં નાદ. ૧૯૧
નવું રાજ્ય વસેજ્યાં જુના નગરા થાય,
તે તન જ્યાથી શાર તણું જુનું [illegible] જાય. ૧૯૨
તેમ જુના વાક્યને સમજે તત્વજ્ઞાનિ કોય,
જુનાનનાં [illegible] જુનાતણા કુમાન. ૧૯૩
સુંઆ પાન જે નાખેલા તે [illegible],
[illegible] પાન પણ [illegible] શતી [illegible]. ૧૯૪
[illegible] શાતા ધરે ઘણું અભિમાન,
[illegible] સર્વદા [illegible]. ૧૯૫
[illegible] નહિ [illegible] સ્વભાવે [illegible],
[illegible] આવું [illegible]. ૧૯૬
[illegible] નહિ [illegible].
[illegible]. ૧૯૭
[illegible],
[illegible]. ૧૯૮
[illegible],
[illegible]. ૧૯૯
[illegible],
[illegible]. ૨૦૦
[illegible],
[illegible]. ૨૦૧
[illegible],
[illegible]. ૨૦૨
[illegible],
[illegible]. ૨૦૩
[illegible],
[illegible]. ૨૦૪

દારૂ અથવા લડીઆને પૈસાની પીપાશ,
જરા આપજશો એમજે નહિ પામશનું નહિ પ્રાશ. ૨૦૫
ગામડી અથવા આમશમાં જરા ન દીસે ફેર,
પેન ચેનમાં થોકડી હૈડા માંહિ અંદર. ૨૦૬
એક કહે સુરજ ફરે એક કહે છે ભૂમ,
આપ આપ અનુમાનથી ખડી મચાવે ધુમ. ૨૦૭
આસ્તિક નાસ્તિક ધર્મમાં વરતે સહુ વાદેદ,
આપ આપ અનુમાનથી ચડયું સર્વને ટેક. ૨૦૮
જે જેના શાસ્ત્રો વિષે લખ્યું હરોજ લખાણ,
તે તેના ઊપદેશકો કરશે તેજ પ્રમાણ. ૨૦૯
જેવી દ્રષ્ટી રાખી ર કરશો ગ્રંથ તપાસ,
જેવું કમાણું હૃદયમાં તેવું પડશે ભાશ. ૨૧૦
આરસામાં નિર્દતા પડશે તનું પ્રતિબંબ,
દેહ પ્રમાણે દેખશે એમાં કશું અચંબ ૨૧૧
જૈન શાસ્ત્રમાં મુખ્યમે થશે માસનું અંત,
પણ વિર પક્ષે કેટલા શાસ્ત્રકારો પભણંત. ૨૧૨
સુંદર કે ચાઠા હશે કાણો નકટો હોય,
રૂપ કુરૂપ હશે તનુ દર્પણમાં તે હોય. ૨૧૩
એટલી પણ તકરારનું કદી ન આવે અંત,
નિશ્ચયવહારે ચાલવું એ સહિ ઊતમ પંથ. ૨૧૪
જે ઊંડુ નિરખે કદી જડશે મૂલ ખચીત,
પણ કરતાં ફાવે નહીં ન ધરે સર્વ પ્રતીત ૨૧૫
જેના મનમાં જે રચ્યું ખરયું કદી નવ જાય,
ઘણા દાખલા દલીલથી નિર્ણય કરિ ન શકાય. ૨૧૬
નિયમ મરને જગતના કદી ન ભેળા થાય,
જનમ દશાણ દિદવો તથા પારણને મથુરાય. ૨૧૭
ઉદય અસ્ત ગામિ તિથી જેણુ માની જેમ,
ઘાથ પંચ આટકે નહિ જો નહિ ધરશો વહેમ. ૨૧૮
પણ પાંચમને માનતા માન્યા બહુ સિધાંત,
એક ચોથને માનતાં રેશે એકની વાત. ૨૧૯

ચાક ફરે કુંભકારનું તે નીચે જો જોય,
થસે એમ પ્રતિ ભાશના ધરતી ફરતી હોય. ૨૨૦
આગગાડીમાં મનુષને પાહાડ તરૂકે ગામ,
થશે એમ પ્રતિ ભાશના ફરતા તેહ તમામ. ૨૨૧
દિનકર પ્રગટે જે સમે નીરખે રાખી લક્ષ,
બાહિર નિકળે ભૂમિથી ભાશે એમ પ્રત્યક્ષ. ૨૨૨
પણ આગમના જ્ઞાનથી ખરી મનાસે વાત,
દેવ ન જાણે દૈવગત તો માનવ કોણ માત્ર. ૨૨૩
વિદ્યા વિનય વૈરાગને વપુ વિવેક વિચાર,
વવા થકી વખણાય છે ગુણીયલ જે નરનાર. ૨૨૪
અ અક્ષરથી માંડીને ક્ષ અક્ષર પર્યંત,
વર્ણમાળા તે વૈખરી વાણી એમ ભણંત. ૨૨૫
જેની જેવી જાતમાં પડી અનાડી ચુક,
ટાળી તો ટળશે નહિ જ્યમ નહિ દેખે ધૂક. ૨૨૬
ધૂક કહે મેં વ્રત ગ્રહ્યું ગયું કાળ અનંત,
તે જો હવે દુરે તજું તો પરિયા લાજંત. ૨૨૭
દિનકરનાં આતાપથી દુનિયા પામે દુઃખ,
માટે એ પાપી તણું કદિ ન જોવું સુખ. ૨૨૮
જો સૂરજ શીતલ રે ઝરે સુધારસ વેગ,
ઉગે આથમણું સદા તોહું મૂકુ ટેક. ૨૨૯
રમતા બાળક એકદા મંદિર શુન્ય મોઝાર,
ચામાચિડ દેખી વદે પરસ્પર તિણવાર. ૨૩૦
રવિ દેખાડો મોહને જોરે આપી ભીડ,
તવ આવી હાથે ગ્રહ્યું ગરીબ ચામાચીડ. ૨૩૧
આંખ ઉપરથી વેગળી પાંપણ કરી જિવાર,
પડયું ભાસ તે બાળને દિનકરનું તિણવાર. ૨૩૨
મૂકયો બાલક જે હવે પોતો જનની પાસ,
સૂરજ મેં દેખ્યો ખરો વાત કહી સવિતાસ. ૨૩૩
માત ન માને વાત તે એશુ બોલ્યો બોલ,
આજ પછી આ જ્ઞાતિમાં તારૂં ઘટશે તોલ. ૨૩૪

શૌ કહે નજરે નિરખિયું સુંદર નાગ વિમાન,
પિતા પાસ બે આવીને વાત સુણાવી કાન. ૨૩૫
પિતા કહે આપણ એવું ગજબ ન હોય,
પૂર્વે આપણા વંશમાં સૂરત દેખ્યો કોય. ૨૩૬
વાત વધી વધતા છુટે પોતા માશી પાસ,
વડવાળોળ પીછાણજો એની માશી ખાશ. ૨૩૭
માશીને આવી કહ્યું સહજનો અવકાત,
માશી કહે હાંશી થશે કબુલ ન કરશો વાત. ૨૩૮
એતો બાળક બાપડો શું સમજે વિજ્ઞાન,
પણ ભુલો કેમ એવડા કાંઇ ન રાખો ભાન. ૨૩૯
બાળક બોલ્યો તે સમે માશી છુટ મ ભાંખ,
તારિ સમજણ તતથી તારી પાસે રાખ. ૨૪૦
હડથી ઝટ સમજે નહિ કરવા ન્યાય તમામ,
ચાલો રાજાજી કને સમજણ પડશે તામ. ૨૪૧
રાજા શુક સમારડો આવ્યા તેની પાસ,
થવશા કિમ ભેળા થઇ રહી ધારી મન આશ. ૨૪૨
શૌ કહે અમ બાલક વડે દીઠા દિનકર ખાશ,
નામ સાંભળી શુકને આવી હડહડ હાસ. ૨૪૩
ઘણા વરસ આગને થયા કીધા પાત્ર હમેશ,
કદી ન આવ્યું કોઇને આ બાબતનો કેશ. ૨૪૪
બાળક જડ લાગે ખરે હસે દીવાનુ તેજ.
માની રહો બાપડો નિજ મનથીજ અહેજ. ૨૪૫
બુદ્ધિ વિના સમજે નહિ બાળકને કહિ સાજ,
શાહી બુધ નાહીં ખરે આમ તમારી આજ. ૨૪૬
પણ આપનની જ્ઞાતીમા રાતવાસીછ રાત,
કેણે તો દીઠું નથી એવુ અપૂરવ પર્વ. ૨૪૭
કેહેનારા કહેશે ઘણા બધી ન માનો વાત.
બુધિ દોડાવો આપણી નજર નાખીશો જાત. ૨૪૮
ન્યાય કરૂ છઉ એહનુ એ જ ખરૂ છે જુઠ,
બીજે ક્યાંએ બોલશો જશે તમારી સુઠ. ૨૪૯

આવા નિજનિજ સ્થાનકે કરતા ભુપ વખાણ;
પણ પરમાર્થે જોવતા વખાણ કે મોકાણ. ૨૫૦
તિમ કળીજુગના રાજવી કરેજ અહલું ન્યાય,
રાડ ચલાવે રાજ્યમાં નવિ નિવેડા થાય. ૨૫૧
જુઠા તે સાચા થશે હશે લાંચની ચાંચ,
લાંચ વિના લાયક કદા ઉલટી પામે આંચ. ૨૫૨
નિતી ગઇ નરપાળની કુતિ પેઠી આજ,
પ્રીતી હુઇ પાતળી ભીતી કરતી રાજ. ૨૫૩
ઊણા રહે અભ્યાસમાં એ મોટું અફસોસ,
કિમ જાણે તે માનવી દોષ તથા નિર્દોષ. ૨૫૪
રાજ પ્રજાને હિત કરે તો ધીવાન કહવાય,
વા દીવાના જેહવો જો નહિ કરશે ન્યાય. ૨૫૫
ધરમ ગુરૂઓ તિર્થમાં વારૂ તરણ જિહાજ,
ધર મ ગુરૂઓ વિશ્વમાં વારૂ તરણ જીહાજ. ૨૫૬
હરેક વસ્તુ ધારથી પામે પૂરણ શોભ,
નળિયાથી ઊપર રહે મોટે ધારે મોભ. ૨૫૭
જે મંડળ બગડી ગયું તે ફરી સુધરે કેમ,
જયમ કાચું રહે રાંધતાં અન્ન ન શુધરે તેમ. ૨૫૮
મંડળ બગડ્યુ જેહનુ તે લહે પૂરણ ત્રાસ,
જે વન સલગ્યુઅનળથી કહો કયમ બચશે ઘાસ. ૨૫૯
બોધ થશે બહુ ચુસ્તથી જો શુભસે દૃષ્ટાંત,
વિના દૃષ્ટાંતે માનવી સમજે કેમ સિદ્ધાંત. ૨૬૦
બીજ ચંદ્રને નિરખવા કર અંગુળી સાન.
નિશ્ચય કરવા હરેકનુ ધારો ખુબ નિસાન. ૨૬૧
વિના નિશાને નર કિસો સાન વિનાથી સ્વાન,
વિના નિસાને જાણવો મનુષ્ય ને મસ્તાન. ૨૬૨
વિના નિશાને ભુપનું જશ વધવું મુશ્કેલ,
નિશાન બજાવે જય કરી તો જશ વધશે સ્હેલ. ૨૬૩
સુક્તિ ઊપાવે આપથી અતિ કુશાગ્ર ઊદાર,
શીખ્યુ પણ ભુલી જશે તે મુશલાગ્ર વિચાર. ૨૬૪

કર્યાં આનાં નવિ રૂચે રાંધ્યા સ્વાદ કરંત, ૨૬૫
કવિતા રૂપે વિસ્તરતાં વાઉ થશે ઊંડંત.
ઊદ્યમ કરતાં મુગ્ધશે વિવિધ મનોહર માર, ૨૬૬
પણ નિદ્રાળુ મનુષ્યને નડે ન એક ઉચાર.
મુરખને હિત બોધ પણ ઊલટું કરે નુકશાન, ૨૬૭
જો ખર શાકર ભોગવે તરત છુટે તસ પ્રાણ.
દેખાદેખી નવિ કરો કામ કરો કરિ તોલ, ૨૬૮
કુ કુ કુ બદલે થશે શું ગડ શું અપશોસ.
નાતિને સઘળી પ્રજા જરૂર નમાવે શીશ, ૨૬૯
શીશ ઉપરે આસો ધરે ગરજે ન ચડે રીશ.
ન્યાય સુધારે નરપતિ પતિ સુધારે નાર, ૨૭૦
નાર સુધારે ભોજનો જનો સુધારે પાર.
પાર સુધારે દેહને દેહ સુધારે ધર્મ, ૨૭૧
ધર્મ સુધારે સર્વને સર્વ સુધારે શર્મ.
શર્મ સુધારે જીવને જીવ સુધારે ચિત્ત, ૨૭૨
ચિત્ત સુધારે જ્ઞાનને જ્ઞાન સુધારે ગત્ય.
ગતિ સુધારે બુદ્ધિને બુદ્ધિ સુધારે ધ્યાન, ૨૭૩
ધ્યાન સુધારે વૃત્તિને વૃત્તિ સુધારે જાણ.
જાણ સુધારે ફરજને ફરજ સુધારે કામ, ૨૭૪
કામ સુધારે નાત્યને નાત સુધારે ગામ.
ગામ સુધારે લોકને લોક સુધારે દેહ, ૨૭૫
ખરો વિવેકી તે કહો મોટો પંડિત તેહ.
ખરા ખર્ગ હાથે ધરે શત્રુ ન હને તાસ, ૨૭૬
તૃણ વિના ધરણી નજે આગે ધરો ખલાસ.
વિદ્યા કામ ધેનુ સમી વિદ્યા સુરતરૂ વૃક્ષ, ૨૭૭
વિદ્યા અમૃત રૂપ છે ખરી અપૂરવ અક્ષ.
ક્ષીર સાગર કે નામથી વિદ્યા વધે હંમેશ, ૨૭૮
ઇંદ્રાસન રવિ સોમથી વધની પદવી બેશ.
મુક્ત રમણિ સુરમણિ તથા મેર વિમાન મુકેશ. ૨૭૯
સકળ પદારથની અધીક વિદ્યા કહી વિશેષ.

બે ચક્ષુ સહુ પ્રાણીને વિદ્યા ત્રીજું ચક્ષ,
ધરમી સો લોચન ધરે કેવળ અમતિ અક્ષિ. ૨૮૦
પદ પદ પઢતા શીખશે ગ્રંથો ઘણા હજાર,
કવળ કવળ ભક્ષણ થકી અધમણ કરસે આહાર. ૨૮૧
પદ પદ ચાલે પંથીઆ દેખે દેશ દશેક,
પણ કુપકને દેડકો દેખે કુપક એક. ૨૮૨
સુધા ભક્ષતા મિષ્ટ છે હરશે રોગ સમસ્ત,
તિમ વિદ્યા સંકટ હરે કરે જડતાનું અસ્ત. ૨૮૩
પણ વિદ્યા પીયુષથી અતિ શક્તિ ધરનાર,
જન્મો જન્મ વિષે સદા સહાયતા કરનાર. ૨૮૪
અભિનવ પય અથવા અમી તિમ જનની સ્તનપાન,
ઘૃત વિદ્યા સર્જન ગુરૂ સકળ સુધારસ ખાણ. ૨૮૫
સાયરજલને તારવા સમરથ પ્રવહણ સાજ,
તિમ ભવ જલથી તારવા સદ્ગુરૂ ગરીબ નિવાજ. ૨૮૬
અલ્પ વસ્તુ અભડાય છે મોટાને નહિ છોત,
મરે અલ્પ પ્રાણી યથા નિરંજનને નહિ મોત. ૨૮૭
રૂષિ દેવ બે તુલ્ય છે સમ મુરખ પશુ દોય,
પુત્ર શિષ્ય બે શારિખા સમ પામર મૃત હોય. ૨૮૮
ક્ષણ ક્ષણ વિશામો કરે અતિ સિઘ્ર ઉચ્ચાર,
મસ્તક ધુણે વાંચતાં સુઃ પ્રુધ ગમાર. ૨૮૯
અર્થ અંધ તિમ પાંચમો છઠો નર સ્વર હીન,
એ આચારજ વર્જવા સાસ્ત્ર થકી અપ્રવીણ. ૨૯૦
મિષ્ટ વચન મુખથી કહે વદે પ્રગટ ઉચ્ચાર,
પદ અન્વય સરલાં કરે મેઘ પરે વદનાર. ૨૯૧
ધીર્ય ધરે મેરૂ પરે સુધાસુત્ર ચાલાક,
એ ઊતમ શિક્ષાગુરૂ ભણવા એના વાક્ય. ૨૯૨
અક્ષર વદવા સૌમ્યથી નાવે જેમ ચપેટ,
ગ્રહે વ્યાઘ્રી બાલક મુખે જરા ન દાખે પેટ. ૨૯૩
મહેનતમાં આ મનુપની ચતુર ચાલશે ચાંચ,
ઊદ્યમથી ઊંચા ઊભે પઢશે પોથી પાંચ. ૨૯૪

શકશ સામ્રદાય વિષે રમત કરાવે જેહ,
રસાજ્ઞ સમ સંપદા તીવ્ર બુદ્ધિ કરે એહ. ૨૯૫
સરસ્વતિ અક્ષર વતી ત્રણ્યલોક વિખ્યાત,
મૂરખ ચટને મોહેરથી પઠિત કીધો માત. ૨૯૬
ધન ચંચળ જેવંન ચળ જ્યમહાકાવિચ વાશ,
પામર માણી સર્વનું, કરશે ખચિત માશ. ૨૯૭
તોપણ પરહિત કારણે કરતા આળશ મુઢ,
અરે તપાશ અવેજને રાખ તિજોરી ગુઢ. ૨૯૮
જડ માનવ સમજે નહિ ભણશે ગ્રંથ વિશેષ,
કડછી ખટરસોમા ફરે સ્વાદ ન પામે લેશ. ૨૯૯
અંધા મલિ ગજ નિરખવા આવ્યા કુંજર પાસ;
નિજ ચાલાકી વાપરી હાથે કરી તપાશ. ૩૦૦
એક કહે ગજ સ્તંભ જ્યુ અવર કહે ગજ કોશ,
ખુંટી શાતરણી કહે જુઠ ચલાવી જોશ. ૩૦૧
અવર કહે કોઠી સમો મેં નિરખ્યો ગજરાજ,
કરે વિતંડાવાદને વદતાં વચન ઘણાંજ. ૩૦૨
એહવે પંડિત નર વદે કરો કશી તકરાર,
પગ દેખ્યું જે હસ્તિનું તે બોલ્યો તિણવાર. ૩૦૩
સ્થંભ સમો મેં અટકળ્યો સાચું ભાખ્યું બોલ,
પણ બીજા આ આંધળા મારૂં ન રાખે તોલ. ૩૦૪
તવ બીજા પભણે અમે દીઠા વારણ ખુણ,
વરણન કરી મુખથી સહુ પ્રથક પ્રથક કરે ગુણ. ૩૦૫
પંડિત કહે પરિક્ષા કરો રૂપ જણાશે જેમ,
સ્થંભાદિક આકારથી હાથી હોઉ કેમ. ૩૦૬
એક અવયવથી આદમી કહો કેવાશે કેમ,
હસ્તિ વિવિધ આકારથી ભિન્ન કેવાશે એમ. ૩૦૭
કર મુખ લોચંન નાશીકા પાદ પેટ શિર જંઘ,
સર્વે ભેળા ગોઠવે તો માનવનાં અંગ. ૩૦૮
પથક પાંગળા નીવડે તિમ એ ગજવર દેહ,
ખટ દર્શન તકરારમાં તરત નિવેડો એહ. ૩૦૯

કાલવાદી પહેલો કહ્યો સ્વભાવ થકીજ જાણ,
નિયત કર્મ ઉદ્યમ થકી પાંચ વાદી પરમાણ. ૩૧૦
કાળ થકી ઋતુઓ ફરે કાળે ફૂલ ફલંત,
કાળે અંગજ ઉપજે કાળે સહુનું અંત. ૩૧૧
કાલે આરા પાલટે કાળ થકી સહુ થાય,
સ્વભાવ વાદ કહે સાંભળો હું મોટો મહારાય. ૩૧૨
કાળમાંહિ હોય તથા ગ્રહ રહે મુજ પાસ,
વાવ્યા વિણ ધરણી થકી હું ઉપજાવું ઘાસ. ૩૧૩
સિંહ સોચંન કુણ આંજશે ગાંઠ કુણ રવિ બિંબ,
મોરપિંછ કુણ ચિતરે પાકે કેનું કાંબ. ૩૧૪
ધાવણ કુણ કરતો હશે સહુ ધારે સમભાવ.
જે દીઠા આ વિશ્વમા સઘળાં એહ બનાવ, ૩૧૫
નિશ્ચયથી સઘળું થશે દશ અંકેરા જેમ;
સગર શાઠહજાર સુત પામ્યા મરણતે એમ. ૩૧૬
કર્મશુભાશુભ ભોગવે રામ ગયા વનવાસ,
નલપાંડવ સંકટસહ્યાં સર્વકર્મના દાસ; ૩૧૭
ઊદ્યમથી કારજથશે જશેઆપદા દુર,
ઊદ્યમથી મુક્તિમલે ઊદ્યમ એકલસૂર, ૩૧૮
પંડિતે કહે પાંચે તમો મકરો ખેંચાતાણ,
આપંઆપના સ્થાનમાં પાંચેમહાબળવાન. ૩૧૯
પાચથકી પુરૂપશે અમુક કામનુ રૂપ.
પાંચવિના તરવું દુખે ચઉરાશીનું કુપ, ૩૨૦
એકવાતથી કોઇનુ નિશ્ચયકદીનથાય.
એક ચકથી રથયથા મારગ કેમ કપાય, ૩૨૧
ત એકઠી મલતાં મંગલ થાય;
પાટિયાગોઠવી મનવારો વિરચાય, ૩૨૨
નધિતરવા કારણે સીધકરે મનવાર.
નિધિ તરવા કારણે સીધકરો મનવાર, ૩૨૩
ખથી બોલે સત્ય પણ કરેનહિ મનવાર.
આપંચનનુ અર્થ પણ સમજે નહિ ગમાર, ૩૨૪

ગુણઅવગુણકરે સર્વને અહોનિશની એકાંત.
મારે શુભ સંગત થકી પડશે પુરણ ભાત. ૩૨૫
જે મનનો કવીશ્વર હશે પડશેતાશ આભાશ,
દેશ પ્રમાણે વેશનું થાશે ડોળ પ્રકાશ; ૩૨૬
કિંચિંત પણ કોઇ કાવ્યમાં કરશે શબ્દ ઊચાર,
જેહવું ભોજન ભોગવે તેહવું તસ ઊદગાર, ૩૨૭
દયા સ્વર્ગનું બારણું દયા મોક્ષની વાટ,
દયા દુર્ગતી ઢાંકણું દયા ખત આઘાટ. ૩૨૮
નિર્ધનને નિર્લજથશે નિર્લજ તેજવિહીન,
તેજહીન શકટ શહે શંકટ શોક અધીન. ૩૨૯
શોકે બુદ્ધિ નાશ છે નિર્બુદ્ધિ ક્ષય થાય,
આપદની સહિનાશિકા નિર્ધનતા કહેવાય. ૩૩૦
કિબ્બર ખોદે યાવનો મડદું દાટણ કામ,
ખોદે તે પડશે નક્કિ એ કહેવત છે આમ. ૩૩૧
મુલ્ય કાલે કે માપથી કાંઇક તોલ વિચાર,
દ્રવ્ય સુંઘરા વાણિયા તોપણ કહે સાહુકાર. ૩૩૨
ગણે નહિ દુર્બોધયને બમણા લેશે દામ,
મોંઘું દીધું તુજને દે અર્ધાનું દામ. ૩૩૩
જુઠું લેખ લખી કહે આહકનું અન્યાય;
બેશી રાજ સભા વિષે સિંહ પરે ઘુરકાય. ૩૩૪
દેખિતો મૃગ પરે હશે ઠગશે લોક તમામ,
જરૂર જાણજો જગતમાં વણિકપુત્રનાં કામ. ૩૩૫
નિશ્ચય જે મળવું હશે તે મળશે ખચિત્ત,
હોડ કારીગરી જો કરે કાયર ન કરે છત. ૩૩૬
દેવ ઉશ્રૃંગીના મોકે તો નરથી શું થાય,
શીવ આકાશે સાચરે શત્રુ નડશે આય. ૩૩૭
દુર વિખાદ કરો નહિ રહો સદા ઊજમાસ,
રાત દિવસ થાશ્યા જશે ફરી ન ટકશે કાલ. ૩૩૮
મળશે ભાગ્ય પ્રમાણથી ભીજું કોઈ ન લેય,
રામ સીતાને પરણશે અન્ય નહિ પરણેય. ૩૩૯

ગુરૂ નિંદાથી નારકી દેવ નિંદાથી રાંક,
સાસ્ત્ર નિંદાથી મુઢ થશે ધર્મ નિંદા ફુળ ઢાંક. ૩૪૦
પગ પગ ઊપર નિધિ રહે ચાર કોશે રશ કૂપ,
દુર્ભાગી દેખે નહિ ભુમી કેચન રૂપ. ૩૪૧
વિદ્યાથી વિદ્યા મળે વિનયેં અથવા દ્રવ્ય,
ત્રણ્ય થકી ભણશે સદા વિદ્યાશિક્ષક ભવ્ય. ૩૪૨
સીલ સોમ્યતા સાસ્ત્ર સુખ સદ્ગુણ સંપસંતોષ,
સાત સસાથી સાથમાં પુરણ પામે તોષ. ૩૪૩
દ્વેષી દર્દ દારિદ્ર દુખ દુષ્ટ દોષ દુર્ગંધ,
દુઃશીલ દાદર દ્વેષતા તજ દશ દ પ્રતિબંધ. ૩૪૪
પૈસો પ્રજ્ઞાપરહિત પાકચિત્ત પદ તેમ,
પાચ પપાથી પાંચમાં પામો પુરણ પ્રેમ. ૩૪૫
ન્યાય નિપુણતા નમનતા નાક નૂર નિર્દોષ ,
નીર નંદ નૃપ જાણજો નવ નન્નાનું કોષ. ૩૪૬
આત્મા આગમ અનિલને ઐાષધ આજ્ઞા રૂપ,
અવગુણ અબળાચરિત્રને તિમ અટવીમાં કૂપ. ૩૪૭
એ આઠે અકારનું જાણે સર્વ સ્વરૂપ,
સર્વજ્ઞ સાચો સહિ એમ કહે કવિભુપ. ૩૪૮
ભાષણ ભોજન ભાવના ભાગ્ય ભલાઇ ભાન,
સુધાર્યા સુધરે ભભા ખાસ ધરી દાલજાન. ૩૪૯
મંત્ર મિત્ર બે તુલ્ય છે કેળવણી ફળદાય,
મંત્રેજે કારજ થશે મિ ત્રથકી તે થાય. ૩૫૦
ભાગ્ય પ્રમાણે ભાલનું સહિ ચલકાટ હરોજ,
બેજી તીથીનું ચંદ્રમાં તેવું કરસે તેજ; ૩૫૧
મંડલમાં કકાશને કઠીન કરવું ભ્રાત.
જીભદાંત લડતાં થકાં શું નીપજે અવદાત, ૩૫૨
અમે મરદ બત્રીશછું તું એકલડી રાંડ.
મુખ સોસેઠે અમથકી અમથો વાદ મ માંડ, ૩૫૩
રાશથરી લડતાં થકાં તું ચગદાઇ જાય;
અમસાથે રે બાવલી કદીનહિ પોચાય. ૩૫૪

[illegible]
[illegible] 305
[illegible]
[illegible] 306
[illegible]
[illegible] 307
[illegible]
[illegible] 308
[illegible]
[illegible] 309
[illegible]
[illegible] 310
વિષ અમૃત મુખમાં [illegible]
[illegible] 311
ઉપ વિનાશ આવે નહિ બ્ર.હ્મામાં કેળવાર,
કુ લાનકાવું એ કરા પાણી અરકરિ ત્યાર. 312
કેશવ કહે સહુ અંગથી રોગ વધારી નાખ,
પંડિત કહે હૃદમાં રહેલા પકડો આપ મુકામ. 313
વેદ તણ વદેષુ અતિ તમે આરબી પાન,
કંપ ઘડી સૌએ સારા ઉભ પાનને કાંત. 314
વીર નર આપુપથી કરે મદા સંગ્રામ,
તેનાં સુતને બેસવા મળે નહિ વીસામ. 315
સાચા મનોરથ હૃદયમાં શીખ સુવાની જાય,
ગુજ નિષ્ફળ સઘળાં થયાં કાળ સમીપે આય. 316
ગિરિશિખા શય્યા કહી ગુફા ગેહ સુપવિત્ર,
છાલ શાલ દુશાલ છે પશુ પક્ષી શુભ મિત્ર. 317
વિદ્યા વિનિતા સારખી ભોજન ભાવ ઉદાર,
ધૃતધર મહિધરથી સુખી ઉત્તમ તસ અવતાર. 318
નર આયુ સત વરસનું આધું આયુ નિશિ જાય,
નિદ્રા કરી નિર્ગમ કરે અવર કર્યું ન બનાય. 319

બાર વરસ લેખું વય ગયાં બાર ગયા ઘડપણ માંહિ,
વરષ છત્રીસ ગયે કરે ધર્મ કૃત્ય સોછાંહિ ૩૭૦
પ્રતિદિન બે ઘડી ફુરજની કરતા માનવ હોય,
તો સત વર્ષે કાળનું આ સરવાળો જોય. ૩૭૧
વરષ વર્ષ પટ શાસને વિશ દિવશ અધિકાય,
કાલ જશે આળશ થકી ઉદ્યમથી ફળ થાય. ૩૭૨
શેર વણુ અન્ન ભોગવે પ્રતિદિન માનવ કોય,
સતવર્ષે કોટનું શયુ આશરવાલો જોય ૩૭૩
બે શાહસ મણુજતણુના બેશોઉપરતેમ.
પચ્ચાશ અધિકા મણ થશે અન્ન આરોગ્યું એમ, ૩૭૪
પણ તૃષ્ણાહટશે નહિ તપકરવા મુશ્કેલ.
રાતદિવશ ચરતોરહે યથા કોશિયો બેલ, ૩૭૫
એકઅક્ષર ઉદ્યમ થકી પ્રતિદિન પઠશે કોય.
સતવર્ષે એ અક્ષરો સહસ છત્રીશ હોય. ૩૭૬
તેનાં શ્લોક ગણે કદી કર સરવાળું તાસ,
ઇગ્યારશે પચવીશનું આગમનું અભ્યાસ. ૩૭૭
ગાથા સુત્ર બત્રીસની પંચોતેરહજાર,
પ્રતિદિન દશ ગાથાભણે ભાગ્યશાળી અણગાર ૩૭૮
વિશવર્ષ ઉપર થશે માસ દશ મુનિઇશ.
પઢશે પાઠ પ્રાયાશથી વધશે વાશ જગીશ, ૩૭૯
ઉદ્યમઆધીન સર્વછે શાસ્ત્ર ધર્મ સુખ પુન્ય.
ઉદ્યમથી નર હે કદા અમુક વાતની સુન્ય, ૩૮૦
ઉદ્યમસવળું આદરો દરોપાપથીલેશ,
લેશાહશે કરૂણા કદી કદી ન પામે કલેશ,
કલેશ તજો સહુદુરથી દુરકરો વ્યભિચાર
ચાર ગતિ મુકાવવા વવા તણિ બલિહાર.
હાર જીતની રમતમાં મતમાં રાખે ભેદ,
ભેદ થકી ભવ નવિ મટે મટે કેમ મન ખેદ.
વિગર કીમતે વૃદ્ધપણ હીંડે બાલક પુઠ,
ગો જગતમાં બાળકો પાડે મોટા ઊંટ

હેત ધર્મરૂપી રોગનો કંઇ ન ચાલે ઉપાય.
દગાબાજ ધૂર્ત શીલ ગુણ જ્ઞાન સરેક જાય. ૪૩૩
ખાધા માલ ખાશે નહિ ફરી નથી ડેસ ઝેર,
ઢોક સંગ કૃત કર્મનો કદી ચૂકે નહિ ફેર. ૪૩૪
ઢોક ઢોરથી ઊપના સર્વેના નિર્મિ પેંડાર,
ગુણ ન્યારો બિંદુના-મણે જેમ કાંસાને બાહ. ૪૩૫
કોમળવાંસી પથ્ય કેસી કોમળ ક્ષેર.
સાદુ પથ્ય સદા હરો મદા સ્વાદમાં ઘેર. ૪૩૬
તાન અંગ સ્વલ્પ દેહમાં દાડ પ્રેમ સુવિવેક,
દાક ભિડાં બીલનું કહ્યું રોગમંત્ર નખ ડેશ. ૪૩૭
નક્કર અંજનની તણા નાંચા રોટી અવધાર,
મગજ કાળજું તૃતીય છે મૂલ પદાર્થ સાર. ૪૩૮
કૂતે કૂત્યા રેણુકા મેના સીતા એમ,
દાપેર કૂત્યા દ્રૌપદી કલિમાં મરે પર તેમ. ૪૩૯
કુરંગ તરૂનું મૂળ છે અજરા અમાદ ફૂલ,
માહ્ય સાંચામાં જે થયા અળાળા કારણ રૂપ. ૪૪૦
રજની દીપક ચંદ્રમા દિન દીપક રવિ તેમ,
ધર્મ ત્રીલોકે દીપકે કુળ દીપક સુત એમ. ૪૪૧
મજબ નરકને આપદા કલેશ વ્યસનનું મૂળ,
આગળી દાખ્યું શાસ્ત્રમાં કરકો સર્વે કબૂલ. ૪૪૨
સર્વ પ્રાણી સુખ દુઃખ લહે પાપ પુન્ય પણ તેમ,
શુભ અશુભ મતિ જાણવી મુલ સર્વનું એમ. ૪૪૩
સુખ અર્થી વિદ્યા તજે વિદ્યાર્થી સુખ તેમ,
સુખથી વિદ્યા નવિ મળે વિદ્યા વિણ સુખ કેમ. ૪૪૪
રાજ નાશે દુર્મંત્રીથી ગજની ગમ વિનાશ,
ઘરનાશે શાલા થકી આમાધિ સાધુ નાશ. ૪૪૫
સરોવર બિગડે ગર્દભથી ઊંદરથી શાલ નાશ,
તપશ્યા નાશે લોભથી નિયથી સર્વ વિનાશ. ૪૪૬
ગજનુનિનો ગ્રંથમાં સર્વોદય નિર્દોષ,
ગુરુ પ્રભુના ગુણ આપશે જેનું નહિ કહિ તેષ. ૪૪૭

શુક્ર પ્રશંશે બૃહસ્પતિ અંગીરા મન ઉત્સાહ,
વાણી શુક્ર વિશેષ છે એહ જનાર્દન રાહ. ૪૪૮
રાજા રાક્ષસ રૂપ છે મંત્રી વ્યાઘ્ર સ્વરૂપ,
સેવકસ્વાન સમાજહાં ત્યાં આનંદનો કુપ. ૪૪૯
દારૂ પીધો વાંદરે તેમાં વૃશ્ચિકદંશ,
ભુત પેઠો તસ દેહમાં તેની શી પરશંશ. ૪૫૦
પાપ થકી કલિકાલમાં પામ્યા માનવ દેહ,
મિથ્યા મતમાં ભેળવ્યા કિમ પામે ભવ છેહ. ૪૫૧
ખટ દર્શનમાં તત્વથી મળશે મુક્તિ રાહ,
નહિ એકાંત ગ્રહિ કદા કરશો ભવ અવગાહ. ૪૫૨
સામાઇક સંધ્યા તથા નિમાજ રોજા તેમ,
વૃત ઉપવાશ શુનત વિધિ ઔરજીમધન એમ. ૪૫૩
તીર્થાટન તસણીરને મક્કા કાશી ગંગ,
યજ્ઞ સંથરા ગૌમુખી કરતા નવ નવ રંગ. ૪૫૪
કરે ક્રિયા આડંબરે કેઇ દિગંબર જાણ,
શ્વેતાંબર પીતાંબરા કરતા ખેંચાતાણ. ૪૫૫
બોધ કોમ બળવાન છે ગચ્છ સંઘાડા પંથ,
જુક્તિ ન્યારી સર્વની ન્યારા સહુનાં ગ્રંથ. ૪૫૬
એક દોકડા ભારજો નર સોપારી ખાય.
પ્રતિદિન શતવરસોળગે વજન કેટલું થાય. ૩૮૫
ચોવશ મણ ઉપર વળી ગેરવીસ તિમશેર.
અહો આદમી પરિહરો સમજો રૂડીપેર ૩૮૬
અજર મુખતાં માનવી એક દોકડા ભાર,
વજન કેટલું જાણજો કરજો ખુબ વિચાર. ૩૮૭
પીએ આપણ માનવી બીડીરોજ પચીશ,
શતવરસે સંખ્યાવધે મુજના નિકળે ચીશ. ૩૮૮
નવરા નિત પાપે પડ્યા બીડિપિયે નવલાખ,
તેજ ઘટે છાતીબળે થાસે હીરોખાખ. ૩૮૯
અરે નફટ ફટ ચેતરે કરો વ્યશન પરિહાર,
રીતિ જિમ જગગુરુની સફળ થશે અવતાર. ૩૯૦

પ્રતિદિન ઘુંન ભક્ષનારો એક ઠીંગલા ભાર,
શાત વરશે હીરાભથી મણ બાત્રીશ વિચાર. ૩૯૧
શેર થશે તે ઉપરે પુ ા શાડા સાત,
રોજરોજ વધતુ જશે હુમેશાનું અન્નદાન. ૩૯૨
હોય અફીણી આંકતો બાર વાલ દરરોજ,
અમલી માલ વિના જડો કરે ઝેરથી મોજ. ૩૯૩
શાત વરશે ગણતા થશે શવા તેર મણ તેમ,
શવા સાત શેર જાણજો તે ઉપર વલી એમ. ૩૯૪
શવા ચાર કોરી થશે ભાર એટલુ ભાઇ,
અરે બાપડા જાણજો અફીણછે દુખદાઇ. ૩૯૫
અહિ ફીણ વિષ સારખો કરે દેહનું નાશ,
અફીણ અભક્ષ જાણજો કરે અચાનક ત્રાશ. ૩૯૬
શાત વ્યસન શંશારમાં શંકટના કરનાર,
જુવામાંશ દારૂ તથા વેસ્યાતેમ શિકાર, ૩૯૭
ચોરિ પરનારી સહિ દુર્ગતિના દાતાર.
નલપાંડવ પદહારિને રખડયા વંનવન ઠાર, ૩૯૮
નૃપ શોદાશથયો ઘણો માંસ થકી મિસકીન.
દારૂ દ્વારિકા દાહનું મુલહેતુએહીન, ૩૯૯
શોલશ કયવન્નો દુખી વેસ્યાવ્યશન ભંડાર.
શિકારથી એબ્રિક શુક પામ્યા કષ્ટ અપાર, ૪૦૦
અભંગશેન ચોરી થકી પામ્યો મરણ અકામ.
પરનારીનાં પાપથી દશમુખ તણાકુમામ, ૪૦૧
શંશારની ભમરી જુરી અવિનય ભવનવિચાર,
શાહુસનું પુરગતજાણજો પુષ્કળ દોષભંડાર, ૪૦૨
અપાર કપટનું સ્થાનછે હોસ્ય વિશ્વાશ વિચાર.
સ્વગ દ્વારનું વિઘ્નનિમ નર્ક પુરિનું દ્વાર, ૪૦૩
માયા કરટ કહોસહિ અંદરઝેર શમાન.
મુખ અમૃત દેખાવપણ તરત તજાવે પ્રાણ, ૪૦૪
કરારનામા કુમતિતણુ મોહૂપધન એહ.
અબલા રૂપી યત્રછે કોણુઅનાવ્યુ તેહ, ૪૦૫

વિણ પાદજ શશિથી નિશા કરે આહ્લાદ અપાર,
બે ભાવ શોભમ નીરકે ફોજ ચાતુરી ધાર ૪૨૧
રાજ નિતી પટીન નૃપ કરે ન્યાય વિશેષ,
ચતુર ભલે વિદ્યા ઘણી નહીં નવાક લેશ. ૪૨૨
પણ આશ્ચર્ય આ લોકમાં કુપરતી સતીનાર,
અથવા નિર્ધન નરસરા પાપ કરે પરિહાર. ૪૨૩
વૈદ વિદ્યા દુર્લભ મહા ઉંટ હકીમ ઘણાક,
શીશાં શખે શોભના પટિકામાં માલાક. ૪૨૪
સાચો નેપાલો ઘરો જ્યોતિષ મહૂજ વિચાર,
કુંડળી કરતાં ચાતુરી શીખે શાખી પ્યાર. ૪૨૫
પિંગળમાં કાવ્યો કરે સદા સવૈયા છંદ,
વ્યાકરણમાં શિઘ્ર આવડે હૃષ્યાનંદ કૃતિ બંદ. ૪૨૬
નૈયાયિક તરશે શબ્દ નવુકંત શેલ વાક્ય,
રોલેલુ શીખે સર્વેકો ન કરે તરિફ અધાગ. ૪૨૭
કાર્ય સિદ્ધ થાતા નરો ધરે તદા અભિમાન,
નિષ્ફળ કાર્ય થતાં કહે ભુંડુ કર્યું ભગવાન. ૪૨૮
હરિણ પાશથી પાશને છેદી નિકળ્યો જેમ,
અન્ય કુટ રચના વિષે પડયો ઓધિનો તામ. ૪૨૯
પણ કિંચિત બુદ્ધિ થકી ત્યાંથી નાઠો સોય,
પડયો જાલમાં આપડો વિધ આવયો તસ જોય.. ૪૩૦
મહા પ્રયાસે નિકળ્યો વન સળગ્યો ચઉ ઘેર,
વ્યાધ બાણ વરસો ઘણાં દુખ પામ્યો હરિણ પેર. ૪૩૧
દાડમ દોડ કરી તદા કર્મ જોગે કાલિગાર,
પડ્યો અચાનક કૂપમાં પામ્યો મરણ તિવાર. ૪૩૨
આગમ ટિકા વેદતિમ શ્રુતિયો બાહ્મણ જોય,
પુરાણ કુરાણનાં પુસ્તકો નિગમ સુત્રતિમ હોય. ૪૫૭
ભાષ્યપ્રબંધો ચરણી નારકચંપુ ભાણ.
કણાદ ન્યાય વેદાંત તિમ ગાતમ ન્યાય પિછાણ. ૪૫૮
પૂર્વમિમાંસા સાંખ્યને યોગ શાસ્ત્ર ખટઓલ,
ષટદર્શન ઓહુથી સ્યા પ્રથક માનતા તેહ ૪૫૯

અથવા જોગીજંગમો ફકીર સન્યાશી તેમ,
જૈનધર્મીને બ્રાહ્મણો ખટદર્શન છે એમ. ૪૬૦
ઇતિ યાદિક વ્યાખ્યા ઘણી લખતાં વધશે ગ્રંથ,
ધરણી ઊપર ધર્મનાં પુષ્કળ વરતે પંથ. ૪૬૧
દ્રવ્યભાવને ચિંતવે કે નિશ્ચય વ્યવહાર,
જે સમજે નિજરૂપને તે ભવજળ તરનાર. ૪૬૨
કસ્તુરી નિજ નાભિમાં ગોતે બહુલા ઠામ,
ત્યમ નિજપાસે રહે સદા ત્રણ્ય લોકનો સ્વામ. ૪૬૩
દર્શન મોહ દબાણથી દેખે નહિ તતરૂપ,
સમજાવ્યો સમજે નહિ ચેતન પણ જડરૂપ. ૪૬૪
શુરો સોમાં એકછે સહ્સે પંડિત કોય,
વકતા દશહજારમાં દાતા વિરલો હોય. ૪૬૫
વકતા તેહને જાણજો વચન વાપરે ખુબ,
સરોતાના હૃદચેતરે જયમ પાણીમાં તુંબ. ૪૬૬
બોલ્યું પણ જુગતું તિહાં માને વાકય અભંગ.
ધોલા વસ્ત્ર વિષે ટકે જયમ રૂપાલો રંગ. ૪૬૭
તજો કોમમાં કલેશને રહો સદા સમ ભાવ,
સુખે જશે દુખ શમુદ્રથી આયુપ રૂપણી નાવ. ૪૬૮
બીજા નરના કલેશથી અમેસતોતર શોય.
પણપરસ્પર કલેશથી અમેશાતતે શોય. ૪૬૯
કાકપદમરનનવિરૂચે હુંસગમેનહિકુપ.
મુરખ પંડિત નવિગમે નોકરનગમે ભુપ, ૪૭૦
કુલવાશજન નવિરૂચે દુર્જનગુણિને તેમ.
નિજનિજ જાતિ સ્વભાવથી વરતે શઘલાંએમ, ૪૭૧
પડતાં સુખપણ જસે જપતાં પાતિકજાય.
મૌનથકી કલહોમરે જાગ્યાબહુ દીઃપુલાય, ૪૭૨
વિણવિદ્યાઅભ્યાસવિણ અન્નગ્રહણેઝેર;
ગોષ્ઠીવિખછે સુખને પિતાવિષે જલઝેર. ૪૭૩
અતિપરિચયથી પામશે માનભંગગુણગેહ.
મલયાચલની ભીલડી ચંદનકાષ્ટદહેહ, ૪૭૪

સારા ગુણીને હિતકરે પ્રેમરૂપનો નાશ.
લાતઅધિની શોભા ઘણી ગુરુ મોહપરપાસ, ૪૭૫
દોપકરેશ્વજન કરા શુભ ફલદાયકથાય.
માનઆપે દુર્જનકને આપનું હિપાય, ૪૭૬
અતિવિધપ્રાજ્ઞ પુરૂષને નહિ આપશાલીન.
અહોદાયપનિર્ધન તથા અથવા સંતતિહીન, ૪૭૭
ધર્મ અર્થને કામવિગ મોક્ષચાર એહીન.
અજાગલ સ્તન વ્યર્થજિમ માનવ એમિયાહીન ૪૭૮
મદદવિના નથશે કશું એહુ ખરૂંછે ન્યાય.
પક્ષીપક્ષ અસેશાદ ગરૂડ પ્રમાણ્કતય, ૪૭૯
ગિરિશિખરે આંબોવગે રહે ગુફામાંસિંહ.
કાટપક્ષની મદદથી ફલઆક્ષેનિરખીહ, ૪૮૦
સિંહ વિચારો ચિતમાં, હું પીચુનરપાશ.
ઊડી ન શકે બાપડો, પક્ષવિના લહે ત્રાશ. ૪૮૧
વિના સહાય માનવી, કરી કશુન શકાય.
શાલિવિના તંદુલ કદી, વાવ્યું નહિ ઊગાય. ૪૮૨
વિદ્યામાં શુભ ચારછે, ગુરૂ ઘણું હિતકાર.
સૂર્યશુક્ર મંગળમહા, નિષ્ઠ ભોમ સાન ૧૨. ૪૮૩
ભણ્યું નહિ બુધ શોમમા, એમકહે બાહુગ્રંથ.
શુભ મુહુરત વિદ્યા ભણે, સમજે રૂડા પંથ. ૪૮૪
પરીત નૃપ કવિ રવિ તથા. ધર્મ નિર્ધ પણ તેમ.
ધર્મ પ્રવર્તક શાતએ, દૂરે દીપે એમ. ૪૮૫
નિકટ પ્રશંશા તેહની, અલ્પ હશેજ જરૂર.
પીરણ આધરણી વિષે, દૂરે દીપે નૂર. ૪૮૬
આમ્ર નિકટ પ્રદીપશે, લોભી નરતરૂ છાય.
સાયર ગર્જતંરત્ન તથા, દૂર નહિ મહિમાય. ૪૮૭
દાતા અથવા કેવળી, લહે સર્વત્ર ખ્યાત.
બલિહારી આદાયની, દુખિઆ નરનાં ત્રાંત. ૪૮૮
ખરજર્તુનને પરવિન્યા, ઊદ્યમ મૈથુન ક્લેશ.
આહાર નિદ્રા ને ગેવતાં, વધતાંજશે હમેશ. ૪૮૯

ભાષાગતિ આકારથી, નેત્રાદિકથી તેમ.
લહે વિચક્ષણ અન્યનાં, વાત હૃદયની એમ. ૪૯૦
પ્રથમ તપાસો જીંદગી, પછી તપાસો ચિન્હ.
અલ્પ આવર્દાજેહની, સર્વ પ્રયોજન ખિન્ન. ૪૯૧
જે આશાના દાસછે તેસર્વેનાં દાસ.
આશાદાસી જેહની તેહનાં સર્વેદાસ, ૪૯૨
શિવમંકરતાં અહોનિશેં ફલથાશેરે સુખ.
વિના દુઝાણે સાંઢડા પ્રતિદિન પીશે દુધ, ૪૯૩
નિજપરની ગણના કરે અલ્પબુદ્ધિ નરનાર.
ઉદાર બુધિનાં ચિંતવે સર્વવિશ્વપરિવાર, ૪૯૪
ઊતમનિજ ગુણથીલહે પૃથિવીમા પરશંશ.
મધ્યમતાત ગુણેલહે અધમ મોશાળાવંશ, ૪૯૫
શ્વસુરથકી ઓળખાયજે તેઅધમાધમજાણ.
અથવા માતપિતાત્રિયા ઊતમાદિક ઓલખાણ, ૪૯૬
કવિતારસકે શાસ્ત્રરશ વદન થકી નકહાય.
જ્યમ ઘ્રતભક્ષીમાનવી સ્વાદકહીન સકાય, ૪૯૭
ઉત્તમનનો કોપક્ષણ મધ્યમ બેઘટીકાલ.
અધમ ક્રોધ અહોરાત્રિનો મરણ લગે ચંડાલ, ૪૯૮
વિશ્વેસુરસ્વો દોહિલો આપપિંડ સુખરાય.
પેહેરે પગમાં વાણહી સર્વભુમિનમઢાય, ૪૯૯
કાર્યાર્થિ કારણગ્રહે જ્યાંલગ કાર્યનથાય.
નાવાથી સાયરતરી પામીપાર તજાય, ૫૦૦
દુર્જન જોગુણધારશે તોપણ અનર્થથાય.
સિંહકરેઉપવાશનો પારણુંહણે ગજરાય, ૫૦૧
એકઅક્ષર શીખવશે તશઉપકાર અથાગ.
શવળી ભુમિ આપતાં નાંહ અનંત ભાગ, ૫૦૨
શંકર કતરૂ કેતક સમુ ત શ ફલ હીન.
સક ભાવ પકનિરૂપ ત, અવગુણ પંચઆધીન. ૫૦૩
એક ગુણથી ગુણ થકી. વિવેચિવે વખાણ.
સમર બોલી સોના, ગુણથી કોણ ઠગાય. ૫૦૪

જિહાં પંડિત કોઇ નથી, ત્યાં ઠુંઠો વખણાય.
વિનાવૃક્ષનાં દેશમાં એરંડો તરૂરાજ. ૫૦૫
તર્ક ભાષા મુખમાં વસે, કરમાં ગંજરી વાસ.
ગલે રહે મુક્તા વલી, મનોરમાં વસતાશ. ૫૦૬
સોબત નીચી નવિકરો, ઊંચી સોબત ખાસ.
બેસી જેવા ડાળથી, ગાડે ચિત્રમાં ભાસ, ૫૦૭
મહીયારી પારોઠી દાઉસોગમ.
શુભસંગતથી જાણજો હુશે ગાગનુંકુંભ; ૫૦૮
ગુણી એક સુત ગુણકરે આપનિત સુતદુખદાય.
ચંદ્ર હરે તમ રાત્રનું તારાથી નવિથાય ૫૦૯
દારિદ્રી રોગી તથા કઇ મુરખ પણતેમ.
મહાદુખ પરવશ્યતા પરભોજન પણએમ, ૫૧૦
કોનુંકુલ નિર્દોષછે કોને ન થઇવ્યાધ.
કોણે શકટ નવિસહ્યા કોણહમેશ આબાદ, ૫૧૧
સમરથને કહો ભારશું વક્તાને શું અન્ય.
ઊદ્યમને આલશું કશું શુંપરદેશ સુજન્ય, ૫૧૨
કાંચ ધરે શિરઉપરે મણિ રખાડે ધરમાંય.
પરીક્ષાકરતાં કીંમતે કાચ મણિ જુદાય, ૫૧૩
વાયસ કોકિલ પક્ષિમાં, વરણે તુલ્ય ગણાય.
વસંત વિરાજે વિશ્વમાં, ત્યારે નિર્ણય થાય. ૫૧૪
જલ નિધિ તરી લંકા ગ્રહી, દશમુખ શત્રુ જાસ.
રાક્ષસ હત્યા ક્ષેત્રમાં, કપિ સખાઇ તાસ, ૫૧૫
હીમતથી સીતા ગ્રહી. ગ્રહ્યું રાજ વલિ તેમ.
વિણ હીમત કુશલાપુરે, ફરીન આવે એમ. ૫૧૬
જલધરમાં જોતિષવૃથા, રસાશે વૈદક વ્યર્થ.
જોગ વૃથા અતિ આહારથી. મદ્યથકી રતિ વ્યર્થ. ૫૧૭
વદન પદમ દલશાખિણું, શીતલ ચંદન વાણ.
હૈયા વિષે કાતર ધરે, એ ધુરત અહિનાણ. ૫૧૮
દેશાટન બાહુલા કરે, ધરે પ્રાજ્ઞથી પ્રેમ.
બુધિ વૃદ્ધિ થાશે શદા, તેલ બિંદુ જલ જેમ, ૫૧૯

કરે દ્વેષ વિદ્વાનનું, પુસ્તકમાં નહિ પ્રેમ.
મંદ મતિ થાશે સદા, ધૃત બિંદુ જલ જેમ. ૫૨૦
શુક્ર બુધ એક લગ્નમાં કેંદ્રે બ્રહસ્પતિ હોય.
અંગારક દશમે હશે, સુત કુલદીપક જોય. ૫૨૧
પામે પૂજા ગુરૂજનો, થાય નહિ કંકાશ.
ઊજ્જ્વળ અન્નનિત નીપજે, ત્યાંલક્ષ્મીનું વાસ. ૫૨૨
હશે કલેશ વિણ કારણે, સદ્ગુણીનો અપમાન.
અધિપતિ અબલા જ્યાહશે, ઘર રૂપે શમશાન. ૫૨૩
મહા નદી જલ ઓઘને, મહા પુરૂષ સંગ્રામ.
તથા મહાજન વિરોધને દુરતજો સુખકામ, ૫૨૪
પિન્ત દેહમાં ધન ધરે એકસંપ પરિવાર.
જેષ્ટપુત્ર અતિશ્રેષ્ઠ ત્યમન હશે ઘર ઘરબાર, ૫૨૫
અસત્ય શમું પાતિક નથી સત્યશમોનહિ ધર્મ.
વિવેક શમો બાંધવનથી મોહ સમોનહિ કર્મ ૫૨૬
સ્વર્ગ તૃણા શમ જ્ઞાનિને સૂર તૃણાસમ મરણ.
જીતેંદ્રિય નારી તૃણા નિષ્ટહીને જગતરણ, ૫૨૭
વનમાં પણ રાગીસદા પામે દોષ અછેહ.
વીતરાગને નહિ નડે પાતિકની એક રેહ, ૫૨૮
નહિ વિદ્યા વ્યવશાય જ્યાં નથી ધનાગમ ભ્રાત.
નથી આત્મસુખભાવના ત્યાં ન વશો એકરાત, ૫૨૯
નરમા ધુરત ગાંયજો કાક પક્ષીમાં તેમ.
શિયાલ ધૂરત વનચર વિશે માલણ ત્રિયમાં એમ, ૫૩૦
અધપતિ પામ્યાશકાં પ્રથાકટાક્ષ હશેજ.
વારદોષ રાત્રિવિષે સર્વે વ્યર્થ થશેજ, ૫૩૧
તિથિદોષ નહિ પ્રાતમા યોગદોશ નહિ સંધ્ય.
નક્ષત્રદોષ હરેધશે એકઅભીચ સંબંધ, ૫૩૨
ગુણપ્રગટે નરના સદા નરહે છાનાછેક.
કશમ દીઓ કસ્તુરીને સુગંધ થશે અતિરેક ૫૩૩
ઊત્તમ આશ્રયથી લહે ઊતમપદ અનિમેષ.
એદા સિંહ પ્રસાદથી ગજહોદાપર મેષ, ૫૩૪

કર્મ વિદ્યા ધન જીંદગી મોતથાન એ પંચ.
પુર્વભવ સંસ્કારથી મલશેગર્ભજોસંચ, ૫૩૫
નવઅંગુલ લેખણ વલી હાનીહીન કરેય.
અધિકી અધિકારૂપદો સુભશુધડાઇ ધરેય, ૫૩૬
આશામોટી રાક્ષશી આશા એ વિષવેલ.
આશાપાસપરિહરી કરો નિરાશી એલ, ૫૩૭
પરઉપદેશે આગલા સહુ વાચાલ વિશેષ.
કરતાં દુર્ધર સર્વને એમાં મીનનમેષ, ૫૩૮
પરઅવગુણ દેખે સદા નિજગુણ દેખે લોક.
પરગુણ નિજ અવગુણ ગ્રહે એહવા વિરલાકોક, ૫૩૯
મરમ પરસ્પર બોલતાં પામેસંકટઆપ.
પુન્યક્ષીણ તેનું થસે મરણ પાસ્યા જયમ સાપ, ૫૪૦
પંચકર ત્યમ ચાલવું માન પંચની વાત.
જયમ પંચેંદ્રિય કાયમે સોભે સુંદર ગાત, ૫૪૧
અજાયુદ્ધ રૂષિશ્રાધને વિહાણે વરસાદ.
દંપતિ કલેશ જડવાતરી છેવટ સહુ નિરાવાદ, ૫૪૨
તપશા નિશ્ચલ ચિતથી જોગક્ષેમવિધિ હોય.
પ્રાયશ્ચિત તેહજખરૂ સમજેવિરલા કોય, ૫૪૩
કાણો વિરલો સદગુણી દાસિયો નિર્ધન કોય,
ધોલાનઅનો માનવી તેહ ભિખારી હોય ૫૪૪
અન્યાયી લક્ષ્મી જિહાં ત્યાં સરસ્વતિ કિમ હોય.
પ્રાયે સાત્રુ વહુ તણું અણમનનું જયમ જોય, ૫૪૫
બાળકથી પણ નીતિનું ગ્રહણ કરો નરનાર,
સુધ અભાવે જ્ઞાનસો ગળગાવે હિતકાર. ૫૪૬
બાળકથી પ્રીતી ધરે ત્યમ કારણ વીણહાસ,
પાદકરે આપલા ધરી કરે દુર્જન સહવાસ. ૫૪૭
બેસે ગર્દભ ઉપરે વદે અસંબંધ બોલ,
છ કારણથી મનુષ્યનું ઘટશે નિશ્ચય તોલ. ૫૪૮
ભાગ્ય અધિક ભુગીમાં વિદ્યાવીર વીવેક,
વીના ભાગ્યથી પંડિતો પામ્યા આપદ છેક. ૫૪૯

ધરે પરસ્પર દુષ્ટતા સર્પે તાક્યો વ્યાઘ્ર,
વ્યાઘે મોર વિનાસવા રહ્યો તર્ત શરસાંધ. ૫૫૦
મોરે તાક્યો નાગને નાગે મંડુક તેમ,
મંડુક તાકે મક્ષીકા મચ્છગલાગલ જેમ. ૫૫૧
અન્યોઅન્ય વીનાસવા કરે મહા પ્રતીકાર,
પાપી મન સમજે નહિ મરણ થશે પલવાર. ૫૫૨
સ્વાન સુખી મનથી હશે મજુરને મન રહેલ,
ચોધરીયાને ચોકસી તેથી સુખી પટેલ. ૫૫૩
શેઠ સામંતો બક્ષીયો ત્યમ દીવાન વીચાર,
રાજા એજંટો તથા સુખી પુલેટીકાર. ૫૫૪
જડજ ગવર્નર લારડો ભુમીપતી પતસાહ,
મોટી પદવી હાલમાં સર્વથકી શાહેનશાહ. ૫૫૫
ભરતક્ષેત્રનો દેવતા હરી હલધર ત્યરા જાણ,
ચક્રી ચકવે ચાલવે એકલછત્રી આણ. ૫૫૬
સુર્ય ચંદ્ર દીગપાલકો લોકપાલ મહારાય,
સક્રાદિક સુર રાજવી પદવી ધર જગમાય. ૫૫૭
મનથી સુખ માને સહુ અમીર તેમ ફકીર.
નીશ્ચય કીધું પંડીતે સુખી સંતોષી ધીર. ૫૫૮
અંધકાર દીવો ભખે કજ્જલ ઉતપતી થાય,
જેહવું ભોજન ભોગવે તેવિ પ્રજા નીરમાય. ૫૫૯
ઉદ્યમ કર્મથકી થશે હરેક કાર્ય નિષ્પન્ત,
તાળી એક કરે કદી પાડવા કુણ સમરથ. ૫૬૦
લોભઅંધ સ્વારથ જુવે ન જુવે અ.પઢથાન,
જયમ પય દેખે મીંદડો ન જુવે મુસલદાન. ૫૬૧
વીપ્રનામ સર્મોતછે ત્યમ ક્ષત્રી વર્માત,
ગુપ્તાંતે વ્યવહારીઆ કહો શુદ્ર દાશાંત. ૫૬૨
વેશ્યા સદગુણી નહીં હશે નહીં લક્ષ્મી સ્થિરવાસ,
વિવેક નહી મુઢ મનુષ્યને નથી કર્મનું નાશ. ૫૬૩
વીણા વ્યર્થ બધીરને વૃથા અંધને ચીલ,
પુષ્પમાળા કૃપીને વૃથા ત્યમ અહંકારી મીત્ર. ૫૬૪

વ્યસન મળ્યા વગુણ નહીં પણ તેમાં છે સાર,
પણ વીના વ્યસનથી કે વીતરાગ પ્યાર. ૫૬૫
સહે વીવેકી સંગને ગુણ ગ્રહણ જ્ઞાન,
જેમ આંકડા પાછળે શુન્ય થશે ગુણવાન. ૫૬૬
મચ્છાદીક જલ જંતુઓ સગાઈ પગપરૂં થાય.
પણ જ્યાતી મળી દુગને પુંઠે વળે ગવાય. ૫૬૭
બે પહેર શશીરાજનો કાંતી ગરજ્યાં થાય,
પણ જ્યાતી શુદ્ધ રવીની પુંઠે વહેલા ગવાય. ૫૬૮
જેનો રાજ પ્રાછંગી તેની વતન ગવાય,
રાજની પ્રભુતાથકી સાહેબ નામ કહવાય. ૫૬૯
વાયશ કાગથ કુકડો કુળ રેશ્વા કરનાર,
કુનશ ગજ ઢોર વાણીના કુલના ડેપીચાર ૫૭૦
કુલ મીઠાઇ ઘૃત પય દેહ કેશાનને દારા,
ઇત્યાદિક વસ્તુતણું મુલ કદી ન તપાસ. ૫૭૧
નેત્ર ગુર્વનાં તેજથી દેખે સઘળી વસ્ત,
પણ નહી દેખે મનુષ્યજે થશે એકનું અસ્ત. ૫૭૨
ત્યમ ઉદ્યમ હૈને કરી થશે સંપુરણ સીદ્ધ,
એક અવાવે વ્યર્થછે એવુ ખરેખર બુધ. ૫૭૩
ઊદ્યમ અક્કલ બે થકી જાણશે શીક્ષક ગ્રંથ,
એક થકી સુઝે નહી શુદ્ધ વચનના પથ. ૫૭૪
જેમ ગ્રંથ કે ગુરૂવીના ક્યમ દીપે મતિમાન,
તેમ દીવાને જ્ઞાનવીણ ક્યમ રીઝે ભગવાન. ૫૭૫
જ્યમ અક્ષર ઓળખાણથી વાંચે શબ્દ પ્રસીદ્ધ,
તેમ નામ ઓળખાણથી થાશે કારજ સીદ્ધ. ૫૭૬
પણ વાંચનવિણ શિક્ષકો લેખે કેમ ગણાય,
દસ્કત ખુદ વાંચે ખુદા એહવું ન્યાય કહાય. ૫૭૭
વિના વાંચણીથી થશે અનરથ આમ અપાર,
જિનવર બદલે વાંચતાં જાનવરો તિણવાર. ૫૭૮
કણ ભરતાં નર કોથલા મજબુત હાતે સહાય,
ઘુણાવે તન તેહને દાણા પુષ્કળ માય. ૫૭૯

મદોન્મત ગજની પરે દોડે ચિત જરૂર.
અંકુશ જ્ઞાન પ્રહારથી કદિ ન જાશે દુર. ૬૧૦
સુભટો ને સંગ્રામમાં સભા મધ્ય બુધ તેમ,
જય અપજય ક્ષણમાત્રમાં બની જાયછે એમ. ૬૧૧
ન ચલાવે પાંપણ કદા ચક્ષુ ચક્ષુ કોટ,
શીશ પક્ષ જુગ દેહને સ્થિરતા કરીશ ચોટ. ૬૧૨
નાક અણી ઉપર ધરે દષ્ટી દ્રઢ વિશેશ.
એક પગે ઉભો રહે બગલો તાપસ બેશ. ૬૧૩
પણ સમરણ કરે મીનનું એ મોટી છે ખોટ,
જલચર દેખી શીઘ્રથી પામર કરતો ચોટ. ૬૧૪
ઉપર ઉજવલ ઓપતો અંદર અંતર હોય,
ઠગબગરગથી સારખા મત વિચારો કોય. ૬૧૫
ઠગમાલા માયાતણિ ધ્યાન ધનકે ધાન,
જાપ પાપનુ આદરે તપગપનું સસ્તાન. ૫૧૬
જોગ સલો જુગતિ નહી ખરો અજોગ હરામ,
ધર્મ ધુરતનું ધરણીમાં શહિ ન સરશે કામ. ૬૧૭
ગુણકારી હરડે તથા ગુણકારક જે શીખ,
પ્રાપ્તિ કરવા કારણે માનવ માગે ભીખ. ૬૧૮
શ્રેષ્ઠ કવિ કૃત કાવ્યથી વાકય ગ્રહણ કરે કોય,
રત્ન ગ્રહણથી શાગરે કદી ન ખામી હોય. ૬૧૯
સર્જ્જન પીડા ભોગવે કીડા ભોગ અશાંત,
પુત્ર મરે દુખ તાતને એ કલિ કાળ કરંત. ૬૨૦
સ્વજન વૈરપર મિત્રતા રાજ્ય યવન પરિ પુર્ણ,
ન્યાય નહિ ધરણી વિષે આંજે કલિમલ ચુર્ણ. ૬૨૧
નીરશ ધરણી ખલ નૃપ ધરે વિબુધ અહંકાર,
લોભી નૃપ જડ મંત્રવી ભરે અન્યાય ભંડાર. ૬૨૨
મેઘ અલ્પ તરણી તપે જપે ન કો પરમેશ,
સંપ જંપ પત્ત દુબળાં બલા નડેજ હંમેશ. ૬૨૩
બોધ યોધ પરીક્ષીણતા દેવશેવ બલહીન,
દાન માન દાક્ષિણતા ઘટી જુવાની દીન. ૬૨૪

દાતા માતા પડિતા ખંડિત હુતા આપાર.
રાજગૃહાગમ જાસમી સુરાપાન સિરદાર, ૬૨૫
નેમ પ્રેમ નીરોગતા સત્તા નાહીદુર.
મેઘ તેગ નિર્મળ થયા શંક પંકનું પુર, ૬૨૬
સોગ રોગ કંટકતરૂ લાંચઆંચને વાંચ.
પંચ પ્રપંચી વંચકા વળો વેગલોસાચ, ૬૨૭
વૃત્ત તરૂ નિસ્ફલ ઘણા જોશ કોશ લઘુતેમ.
નંગરંગ જુદા ચલે કલિ મહીમાછે એમ, ૬૨૮
સ્થાન મહા બળવાનછે સ્થાને પુજા હોય,
રાજ તખ્ત વિશે રહે દીપે અધિકો સોય. ૬૨૯
મત્રાપપોધિમાં થકે ખેંચે ગજ બલવાન,
જલ મુકી થલમાં થતાં ઠગે તેહને સ્વાન. ૬૩૦
પંકજ સરોવરમાં વશે તોજ વિકસ્વર થાય,
સ્થાન ભ્રષ્ટ થાતાં થશે હીન પ્રભાગુણ જાય. ૬૩૧
સૂર્ય ચંદ્ પણ કમળને કરે મુકુલિત પ્રાય,
જળ મુકી સ્થલમાં થતાં તો જાશે ચગદાય. ૬૩૨
રાજા મંત્રી કુલવધુ દંત પુરૂષ નખ કેશ,
સ્થાન ભ્રષ્ટ શોભે નહિ સ્થાને શોભ વિશેષ. ૬૩૩
આશ્રયથી લઘુગુરૂ થશે એહુ ખરૂંછે ન્યાય,
દર્પણમાં લઘુતા લહે જેમ જુઓ ગજરાય. ૬૩૪
લહે મહાજન સંગતે કીંમત પુષ્કલ સોય,
જલબિંદુ પણ છીપથી મુક્તાફલ પદ હોય. ૬૩૫
ધન મેળવતાં આપદા ત્યમ ગોપવતાં કષ્ટ,
પરીસહા પરીષહ થકી દરશો બહુ ઉતકૃષ્ટ ૬૩૬
લેખક ગુણ ગુણજ્ઞે તમે જીતેંદ્રિય લઘુહસ્ત,
એક વચનમાં સમજશે નિર્ભયતા સમસ્ત. ૬૩૭
શબ્દ શાસ્ત્ર પરિચિત કરે મન એકામ આબાદ.
બેઉ ગુરૂ આશાને એ લેખક ઉન્માદ. ૬૩૮
અવસર વિણ કરતે ક્ષમા કલ્પષપરે દિનકાર,
અવસરથી ચનમુખ થયો જેમ કોરતમણિકાન. ૬૩૯

દ્વેષ નહિ યાચે નહિ નહિ પર નિંદા હોય,
તેડયા વિણ આવે નહિ નથી શેશને તોય. ૬૪૦
એહવા ગુણ ધરતાં થકાં પથ્થર પણ પુજાય,
તો માનવ કયમ નવિ લહે ઉત્તમ પદવી રાય. ૬૪૧
વૃધ્ધવયે પણ ગુણ ધરો થાશે લાભ વિશેષ
આભવમાં કદિ નવિ થશે પણ પરભવમાં બેશ. ૬૪૨
બે માનવ આ વિશ્વમાં લેહે સુર્ય વિમાન,
ક્રિયા યુક્ત મુનિ જાણવો પામર પણ દે દાન. ૬૪૩
બે માનવ આ વિશ્વમાં દેવ થકી પણ સાર,
સમરથ શાંતિ આદરે નિર્ધન પણ દાતાર. ૬૪૪
થોડું મુખ આપદ વિષે પ્યારૂં લાગે તોય,
જયમ ઉન્હાળે આકનું છાયું વલ્લભ હોય. ૬૪૫
અતી પરીચયથી માનવી લહે નહિ સતકાર,
પુન્યમલરી નહિ માનતાં જાગે ભીલ સહીસાર. ૬૪૬
ચકતિને વાંચ્છે સહે એ ઉત્તમ વ્યવહાર,
કૃશાકૃતી શરી બીજાઓ વાંછે ગાઢુ નરનાર. ૬૪૭
ધનવાળો દાતા હશે ભુપ વિવેકી તેમ
વિદ્વાન, ધરે વૈરાગ્યના શીલવતી ત્રિય એમ. ૬૪૮
પુરૂષ પ્રભુતા પામીને ધરે નહિ અભીમાન,
પાંચ રત્ન વસુધા તણાં પાંચે રેહે સમાન. ૬૪૯
જેના ગુણ જાણે નહિ તેને નિંદે નિત્ય,
ઘરે ચિણોઠી ભીલડી તજી ગજમુક્તા ચિત્ત. ૬૫૦
સભા નહિ તેહને કહ્યો નથી [illegible] સભુરાય,
ધર્મ ન સમજે તેહને કેમ ધર્મ નરરાય. ૬૫૧
ધર્મ ગ્રહ્યો નહિ તેહને [illegible] નથી જ્યાંહ,
સત્ય ન ગ્રહ્યું તેહને [illegible]. ૬૫૨
[illegible]
[illegible] ૬૫૩
[illegible]
[illegible] ૬૫૪

જેને જે માન્યું સદા તેને તેનું પ્રમાણ,
જાસ્યા નેરૂર રાત્રમાં વાંચે બીજે પખાણ. ૬૫૫
પુત્ર પણ આપકાળથી પામે આપદ કેમ.
હીરાદી ખાણાં કહી સાયર ન દીઠ એમ. ૬૫૬
નબળા પણ પ્રભુ સદાયથી નકે બીજનું માન,
જ્યમ હીરાકે શરૂથી ટક્યો ઉદ્દકનિધાન. ૬૫૭
વ્યોમ વિભુવણ ચંદ્રમા ભામા ભૂષણકંત,
સુમી ભૂષણ ભૂપતી વિદ્યા ભૂષણ શંત. ૬૫૮
મન મધુકર મદ માનની ગજાસમતુલ્યમ મેગ,
મદન મર્કટ માયા મમાદકાનું ચંગળ વેગ. ૬૫૯
જ્ઞાન દીવા સમજે નહિ વિનય પ્રશંસે એવ,
જેને ઘૃત ખાધું નથી તેલ પ્રશંસે તેહ. ૬૬૦
આશા દુષ્ટ નદી વહિ મનોરથ જલપુર,
તૃષ્ણાલહેર વધે સદા ગ્રાહમીન ગણ ક્રૂર. ૬૬૧
તીર રૂપ પક્ષી વસે ધૈર્ય વૃક્ષ હરનાર,
મોહ પ્રવાહ પ્રચુ૰ડ ચિંતાતીર અપાર. ૬૬૨
શંકર નોકા જેનથી નદી ઉલ્લંઘ્યા જેહ,
પામ્યા સુખ મેરૂ સમા દંદ ન પામે તેહ. ૬૬૩
સ્ત્રી અથવા શ્રી વિષે ઘરે ભરોંસો જેહ,
મુરખ નર ઘણો મહિ આપદ પામે તેહ. ૬૬૪
બાલા કે બ્યાળી તણું કરે કોણ વિશ્વાસ,
સ્વાસ વાસ આશા જેસે થશે દેહનું નાશ. ૬૬૫
નારી અધિકારી હશે ઠગ મિત્રાત્યમ જાણ,
સુરખ આગેવાન જ્યાં તે મંદીરની હાણ. ૬૬૬
દાન થકી દેતા કદી વસ્યન થાય નરેશ,
માન સેવકે સરલથી શસ્ત્ર શાસ્ત્ર કે વેશ. ૬૬૭
પાશ હાથ કે ચાશથી વનિતા વસ્યન હોય,
દેવ દેવ માને નહિ છતી ન શકે કોય. ૬૬૮
ભેદ ગજગિર કેતશથી વાયુ ગમન કરાય,
જે ગજનો કોઈ નિરણય તોપણ પશુ કહાય. ૬૬૯

વિના વિવેકે વિશ્વમાં સાનવપણું કયમ થાય.
શુક શીખે હુનર ઘણા પશુતા નહિ પલટાય, ૬૭૦
કાક તનુ કંચન મઢે ચંચુ નંગ જડાય.
હંશપણું નહિ પામશે કાંકાં કયમ ભુલાય. ૬૭૧
સિંહ ચર્મ ધરે ખર કદી શિંહપરે દર્શાય,
શીઘ્રગતિ કરે જોશથી ભુંભુકયમભુલાય. ૬૭૨
ક્ષુધા થકી પીડયો ઘણું જરાજીર્ણ તનુ જાશ,
રોગાદિક વ્યાધિ સહે શિંહન થાય ઉદાશ. ૬૭૩
કાલ કરાલનાં પાશમાં પડયો કદિ વનરાજ,
ઘાશ ગ્રાસ ચિત્તે નહિ ન તજે કુલનુ ખાજ, ૬૭૪
ત્યમ ઉત્તમ કુલના નરો સજન પંડિત સંત,
હિનકાર્ય વાંછે નહિ ભારતી એમ ભણંત. ૬૭૫
હીન પુરૂષને હેતથી બોલાવે દુખ થાય,
જ્યમ લીહાલા હાથમાં લેતાં કર મલિનાય. ૬૭૬
અદાતા કુલ દોષથી દરિદ્રી પાપનું વાંક,
પિતા દોષથી મુરખતા જનની દોષે ચાગ. ૬૭૭
જોવન ધન પ્રભુતા તથા ત્યમ અવિવેક વિચાર,
એક થકી આપદ મળે કહો કશું જ્યાં ચાર ૬૭૮
નીચ કોપ જો આદરે સરે કહો કયમ કાજ,
કપોત ઘણા પ્રાક્રમ કરે કયમ વસ્ય વરતે બાજ. ૬૭૯
નર વિભુષણ રૂપછે રૂપ શોભા ગુણસાર,
ગુણ વિભુષા જ્ઞાનછે ક્ષમાજ્ઞાન શણગાર. ૬૮૦
શાપ કરો સજન સહુ આપદ કેમ નડાય,
જ્યમ પાણિમાં વસ્તુનું બોજું નહિ વરતાય. ૬૮૧
ગિરિરણ શાયરમાં તથા રોગઅનલ શંકષ્ટ.
રક્ષાથાશે તેહની પુન્ય હશે ઉતકૃષ્ટ, ૬૮૨
દાનયુક્ત ચપલામલે દેહનિરોગીસાર,
શ્રધા યુક્ત મન શોભતા સદાચાર હિતકાર, ૬૮૩
દીર્ઘાયુઆગમ મતિ અમૃત રશમય વાક્ય.
માંસથાશે તેહનાં પુર્વ પુન્ય અથાગ, ૬૮૪

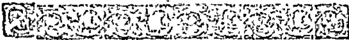
[illegible] દયા [illegible].
પારનહિ પરિવારનું [illegible]ની સાથ. —૧ ૬૮૫
[illegible] ચાલે પણ [illegible] [illegible],
વદન વિના બોલે નહિ [illegible] [illegible]; —૨ ૬૮૬
પર્વત ઊપર રથ ચડે [illegible] પણ [illegible].
ચાલે વાયુ વેગથી [illegible] સદા સ્થિર [illegible], —૩ ૬૮૭
[illegible]નહિગોદડી [illegible]નહિનાર.
પાંચપતીનહિ[illegible]દી [illegible] ભાગ. —૪ ૬૮૮
[illegible] નહિ[illegible]શીષ.
આભુષણ શરનહિ છાલ વસ્ત્રનહિ શિષ, ૬૮૯
પાણીમાંહીનેએ સદા નહિ[illegible]નહિ કુંભ.
ડીલનથી વેચાય છે ખરુંએહ અચંભ, —૫ ૬૯૦
ચક્ર ત્રશુલ ધરીરહે નહિહરિહરહોય.
ગદા બાણીષ જાણજો નહિ ભીમ[illegible] હોય. ૬૯૧
સ્વછંદે ચાલે સદા નહિ જોગી નરનાથ,
શીતા લીધેહો બોગવે નહિ તથા રઘુનાથ, —૬ ૬૯૨
રક્ત પીએ રાક્ષસ નહી બિલવાશી નહી નાગ,
રાત્રિમાં ભમતો રહે નહી ભુત નહિ વાઘ, ૬૯૩
શીઘ્ર ગતિ નહિ વાયરો મુખ તીક્ષણ નહી બાણ,
દુખ દાયક વૈરિ નહી નામ કહો ગુણખાણ. —૭ ૬૯૪
હાડ માંશ લોહી નાડી જીવ નહિ તેમાંહિ.
શિર છેદન કરે દેહથી શસ્ત્રાદિક પણ નાંહિ. —૮ ૬૯૫
એક પદારથ એહવું પ્રગટયુંહમણા જ્ઞાત,
આંખ્યુંથી ભોજન કરે પેટ ઉપર બે હાથ. ૬૯૬
દેહ રૂપાળું તેહનું કરે નિરંતર નાદ,
સ્થાનર પણ ચાલે ઘણું ઉપજાવે આહ્લાદ. ૬૯૭
જુદીજુદી જીતના ઊપના શુભ આકાર,
ચીશ કરે કદી જોશથી જીવ નથી નિરધાર. —૯ ૬૯૮

૧ [illegible] ૨ [illegible]. ૩ કુંભારનુંચાક ૪ [illegible]. ૫ [illegible]
૬ [illegible] ૭ [illegible]. ૮ કુંભારનોદોરો. ૯ ઘડીયાળ.

પેઠી એક હિંડી લહી બાવન ખંડ ઉદાર,
ત્રણ કાળે ખૂટે નહિ રાતુને શુભકરનાર. —૧૦ ૬
આજીવ પણ ચાલે રથ્થણ જાતે આગળા ગોય,
સું.° રાખ્યન ઉપર ચડે પણ ખૂટે નહિ [illegible] —૧૧ ૭
રત્ન રાહુ ચાલક નહિ વરતે ભણું પ્રકાશ,
કરવ આદર્શ ભાગે રહે છે સાથણની પાશ. ૧૨ ૭
હે જિનવર જગ આંગિરિત તારતાર તું તાર,
બાળક અંતર કેશરી અણુ ભુવન ભર્તાર. ૯
સમતા આયુત ઇંદ્રો નિત્ય ગાજા હોશાર,
ધર્મેન્દ્ર ચાંદીરામ ભાગ્ય નિશાળ વિચાર. ૭
કર્મચંદ્ર મનમાનજી કાંતિ બાલક જેમ.
અભેચંદ ભાઈ ખાવન ભાવ કરતા રહેતા પ્રેમ. ૯
શિવલાલ સુખડિ સાથી શ્રાવક કેશર હૈ,
[illegible] ૭
[illegible] જિનવર [illegible] વિવેક,
[illegible] જ્ઞાનચંદ્ર [illegible]. ૯
[illegible] હાથ,
રત્નમુનિ કરી રચી [illegible] ગુરુ આશ. ૭૮
[illegible] સુખકાર,
[illegible] પ્રભુની કૃપાથી સુખકાર. ૭૯

નિરુપમી.

[illegible]

અથ ગુણઠાણાનાં

દુહા.

હેમાચાર્ય પદ પ્રણમીને, કહું ગુણસ્થાન સરૂપ,
નિર્ગુણિને ભવ્ય પ્રાણિયા, સહજ તરે ભવ કુપ. ૧
મિથ્યા દર્શન ઉદયથી, મિથ્યા દ્રષ્ટિ ગણાય;
અધિક પ્રગુણિ આશ્રયથી, મિથ્યા દ્રષ્ટિ ગુણ થાય. ૨
મિથ્યા અનુદય વરતતે, તીવ્રાનું બંધિ જિવાન;
પદ આવલિકા પર્યાદર્ન, સાસ્વાદાન નિરધાર. ૩
સમકિત મિથ્યા યોગથી, અંતર્મુહુર્તે સ્થિતિવાન;
તેને ત્રીજે વર્ણવ્યું, મિશ્ર દર્શન ગુણ થાન. ૪
અપ્રત્યાખ્યાની ઉદયથી, અવિરતિસમ્યક્ જાણ;
તીવ્રાનુબંધી ક્ષયોપશમે, કે ઉપશમ પીછાણ. ૫
પ્રત્યાખ્યાની ઉદયથી, વિરતાવિરત વિચાર;
દેશવિરતી એ નામ છે, પંચમ ગુણ આધાર. ૬
સર્વ વૃત્તિ પામ્યા પછી, કરે પ્રમાદ નિબંધ;
અપ્રમત્ત અનુસાર જે, સપ્તમ ગુણનું પંથ. ૭
ઉભય પરસ્પર પરાવૃતે, અંતર્મુહુર્ત અધીન;
જિન કલ્પી આચારનું, એ ઉત્તમ વિધિવાન. ૮
જે ગુણસ્થાનક પામથી, સ્થિતિ ઘાતાદિ સર્વ;
કરે અપૂર્વ રીતથી, એ છે કરણ અપૂર્વ. ૯
તેમાં સ્થિત મુનિ કેશરી, ઉભય શ્રેણિ આરૂઢ;
ઉપશમ અથવા ક્ષપકથી, કરે કર્મનું મદ. ૧૦
અથવા નવ નિમેષનાં, અન્યો અન્ય તમામ;

નિવૃત્તિ બાદર કષાયની, નિવૃત્તિ બાદર નામ. ૧૧
જે ગુણ સ્થાને મુનિ તણા, પરસ્પર સ્થુલ કષાય;
તેથી નિવૃત પ્રણામનું, ફેરફાર નહિ થાય. ૧૨
એક સરીખા પરિણામ જે, સાહુના દૂર તે થત્ર;
અનિવૃતિ બાદર નામએ, ગુણ સ્થિતિ અંતર્મુહુર્ત. ૧૩
જે ગુણ સ્થાને વિચરતા, સુક્ષ્મ લોભ ધરંત;
સુક્ષમસંપરાયિક કહ્યું, ઉભય શ્રેણિ વિચરંત. ૧૪
મોહનીય ઉપ સમ થકી, ઉપસાંત મોહનામ;
મોહ ક્ષીણ કરવા થકી, ક્ષીણ મોહ ગુણ ધામ. ૧૫
ઘનઘાતીનાં ક્ષય થકી, કેવળ જ્ઞાન લહંત;
નામે સજોગી કેવળી, એ ગુણ ઠાણ કહંત. ૧૬
ત્રણ યોગનાં ક્ષય થકી, પંચાક્ષર પરિમાણ.
નામે અજોગી કેવળી, ચઉદસમું ગુણ ઠાણ. ૧૭
એ ચઊદ ગુણઠાણનાં, જે નિશ્ચયથી જાણ;
તેના રત્ન મુનિ કરે, સર્વ વચન પરમાણ. ૧૮
શલાકા નર ચરિત્રમાં, અનંતનાથ અધિકાર;
તેમાંથી ગુણ સ્થાનાં, દોહા કીધ અઢાર. ૧૯

વૈરાગ્ય વિષે.

સોરઠા.

આ સંસાર અપાર, સાર ન મળશે સર્વદા;
ચેતી થા હુશીયાર, નહિતર નડશે આપદા. ૧
જન્મ્યો તે જનાર. નથિ રહેવાનું કોઇને;
મરણ સમે નરનાર, સઘળાં રહેશે રોઇને. ૨
પાપી પોતો જામ, કરશે અનરથ આપડા;
ભુલી મઝ ગુલામ, રખડી રહિશ તું રાંકડા. ૩
જે દીધા અપરાધ, લેખો ચોક્કસ પુછશે;
ખુંચી લેશે ખાંધ, ત્યારે કશું ન સુઝશે. ૪
ઢીલાં પડશે અંગ, અરે નર્ક ધાકશ ફેના;
ધણ વિનાનાં ઢંગ, વાંકો આકારે ઊંટનાં ૫
જેમ કરશે ઉતપાત ત્યારે રડિશ નિહાળીને,
રડે ચોરની માત કોઠીમાં મોહો ઘાલીને. ૬
આ ભવ ખોયુ વ્યર્થ પરભવ મારૂં નહિ થશે,
કીધાં બહુ અનરથ બાધો એથી રહી જશે. ૭
ધારો સઘળું ધૂળ તારૂં એમાં કાંઇ નથી.
ઊડે જેમ આકતુલ્ય મહા. તોફાની પવનથી. ૮
ઝાઝા મ કર જતન દેહ છેહ દેશે શહી,
ચંદને સહે ન્તન ક્યારે પણ ટકશે નહિ. ૯
દોહિલુ થાશે ડીલ મરણ હુંવ મેનામુનં.
નીકળતું મુખથીજ મહાદેવ વાણી દલાજને. ૧૦

વણશી જાશે કાજ, પછિ પસ્તાઇશ પ્રાણિયા;
ગયું રાવણનું રાજ, એક જો નોતા વાણિયા; ૧૧
ભલે મલે સુરવાસ, તેમાં મતલબ શું શરે.
મીઠી તોપણ છાશ, દુધની ગરજ નહિ શરે, ૧૨
જ્યારે છોડિશ દેહ, થાવાનું તો થઈ રયો.
પાછો નાવે ગેહ, મડો મશાણે જે ગયો, ૧૩
ધિક ધિકરે બેભાન, ખોયું સઘળું ગાંઠનું.
જમ ધોબીનું સ્વાન, નહિ ઘરનું નહિ ઘાટનું. ૧૪
આવ્યો ભીડી મૂંઠ, અંતે કર કીધા ખુલા;
વાયુ પ્રમાણે પૂંઠ, તેં તો આપી વેવલા. ૧૫
અવેજ ખોયું ફોક, હવે શું બનશે બાપડા;
ખાધાં નહિ તેં પોંક, હાથ ખાધા અમથા જડા. ૧૬
પ્રાણીપર દઇ તલપ, ધુળધાણી કરી નાંખશે;
તોડી સહુનો કલ્પ, એક લાકડે હાંકશે. ૧૭
હજી બચવાની આશ, અરે આવિ છેલી ઘડી;
વાગ્યું સત્યાનાશ, મીયાંની ઊંચી ટંગડી. ૧૮
ફટફટરે મસ્તાન, તારૂં નહિ ચાલે નકી;
ગાડા નીચે સ્વાન, ભાર ઉપાડે મન થકી. ૧૯
પૂંઠે ફરે કૃતાંત, જ્યમ ગેડી પૂંઠે દડો;
ભાળે નહિ કમજાત, ડાંગ ન દેખે મીંદડો. ૨૦
હૈડામાં હરખાય, શેખસલીથી શો ગુણી;
ઓસવી ના ઓસાય, આશાની બળતી ધુણી. ૨૧
હારી બેઠો માલ, પણ તૃષ્ણા નહિ ઉપસમે;
જુવરે હાર્યો માલ, જુગારી બમણું રમે. ૨૨
અંધા ધુંધું એમ, ગડબડ ઘોટું તે કર્યું;
સાંગા બોકડા જેમ, આવીને તેં શું કર્યું. ૨૩
આહીં આવીને એમ, હતો ન હતો જ્યમ થયો;
રળીયા ગદ્ધા જેમ, ઉકરડા માથે તેં કર્યો. ૨૪
મસ્ત ગુમાની મંડ, ભર્યા પાપનાં તેં ઘડા;
ખટકી કાઢી કોટ, તેં નાંખ્યો રે બાપડા. ૨૫

રેઝળ્યો ભવમાં એમ, કરમ વિગરનું ફાંફડો;
ફરે આંધળી જેમ, પાછળ ચાવે વાછડો. ૨૬
સાહવ ક્રોડ ઉપાય, તેડો ન ફરે કાળનું;
સોનીના સો ઘાય, એકજ ઘા લોહારનું. ૨૭
લેશે તે બેધડક, ગગડાવીને ગાડુઓ;
થાઇશ અરે ગરક, સાગરમાં જેમ લાડુઓ. ૨૮
જે જે કીધ અકાજ, છાજ્યા પામરને ઈહાં;
નથી પાપાંનાં રાજ્ય, ખાંડા ખેલ ખરા ત્યહાં. ૨૯
સગપણ તુટ્યું તામ, ખાલી રહેશે કોટડી;
મુઓ માલિયો જામ, પરચારી રહે ગોઠડી. ૩૦
મતલબનાં સહુ યાર, આવીને મળશે તહીં;
રોનારા હજાર, સાથે ચાલે કો નહીં. ૩૧
એવું ધારી આર્ય, સંભારો જગંતાતને;
સુધારો નિજ કાર્ય, માની મારિ વાતને. ૩૨
એવું કરો પ્રયત્ન, બચી શકો જયમ કાલથી;
ઇમ ભાખે મુનિરત્ન, દુહા સોરઠા ચાલથી. ૩૩

ઇતિ સંપુર્ણ,

દુહા સોરઠા.

રાખી અતિ વિવેક, કામ કરે શુભ અશુભ જે;
છાનુ નરહે છેક, ઝાહેર થાશે જગતમાં. ૧
શુભાશુભ જે ગંધ, પસરે જેમ આ જગતમાં;
પુન્ય પાપ એ દ્વંદ્વ, કદી ન રહેશે ગોપવ્યું. ૨
ચુકે કોઈક ઠોર, ચંચલ નર કોઇ વાતમાં;
ભક્ષે જેમ ચકોર, ભક્ષ્ય તજી અંગારને. ૩

દુહા,

જે જેનાં મનથી ગમ્યું, તેમાં સમઝે સાર;
ચકોર ચતુર પણ ખાય છે, ધગધગતા અંગાર.
પ્રેરક શક્તિવડે કદી, મૂળરૂપ બદલાય;
અંતે અ

પાંચમા આરાનો પ્રબંધ.

॥ શ્લોક ॥

[illegible]

દુહા.

[illegible]

હરીગીત.

માહાવીરનાં નિર્વાણથી ત્રણવર્ષને તે ઉપરે,
આઠ માસ દિન પંનર વીત્યા દુઃખ સુખનાં સૂપરે,
તદાવરત્યો દુઃખઆરો આપદાબ્ધિ વિશ્વમાં,
નથી હેવાલો કહી શકાતાં શું નીપજશે ભવિષ્યમાં. ૩

ગીતી.

આજ સંવત્સર સુધી વર્ષોવીત્યા તમામ પંચમનાં,
ચોવીશ શો ત્રેવીશે દિવસો વરતે સદાય અધમનાં.

છપ્પા.

આવ્યોછે કલિકાલ મહા આડંબર કરતો,
મુકાવે મર્યાદ ધર્મ નીતિને હરતો,
ભુજલ નિરસ કરંત સંતને આપદ દેતો,
આધિ વ્યાધીપુર વરે તે હરદમ વહેતો. ૫
આસદાયક ગુણતાસ વાસ કરી જગમાં પેઠા;
ગુંથ્યા શાસ્ત્રોમાંહે આજતો નજરે દીઠા,
નગર થશે તે ગામ ગામ સમશાન ગણાશે,
કુલીન જે નરનાર દાસ દાસી સમ થાશે. ૬
મંત્રી લાલચવંત ભુપ યમદંડ સમાના,
કુળનારી નિર્લાજ ત્યાગશે કુલનાં ખાના,
વેશ્યા સમકુલ નાર થશે અંગજ કુછંદી,
શિષ્યગુરૂ અપવાદ બોલસે અક્કલમંદી. ૭
દુર્જન પાપી લોક થશે તે જગમાં સુખિયા,
સદ્ધર્મ ધર્મી ઊંચ ગુણિજન થાસે દુખિયા,
દુર્ભીક્ષ દુષ્કાળ પૃથ્વીમાં પડશે ઝાઝા.
મંદગણાસે વર્ષ ધાન્ય જલધરનાં રાજા. ૮
ઉરપર ભુજપર છવ તણી દાદાઓ વધશે,
ગાનજ રુપ નરેંદ્ર લેકોનાં પ્રાક્રમ ઘટશે.
ધન લોભી બહુ દંભી ઉપરંગક બહુલા,
ધર્મતણા મતભેદ કારણે ગુરૂઓ ભમશે. ૯
પાખંડી જે દેવ પાખંડે પુજ્ય થાશે.

ધૂર્ત મુરખ ગુણહીન પોમાસે પામર પાછા,
ગુરૂ દર્શન દુર્લભ્ય સભ્યતા સર્વે વિરામી,
વિદ્યાધરની શક્તિ ભક્તિના નાસજ પામી. ૧૦
ગોરસ નીરસ થાય જીંદગી સ્વલ્પ ગણાસે,
સાધુજનને યોગ્ય ક્ષેત્ર તે વિરલા થાસે,
શ્રાવક પડિમા તેમ સાધુની પડિમાનાસ્તિ,
દંડક તસ્કર રોગ વિગેરે ઘાસ્તિ જાસ્તિ. ૧૧
નહિ ભણાવે જ્ઞાન શિષ્યને પરમારથથી,
શિષ્ય થશે અયોગ્ય ચાલસે તે સ્વાર્થથી,
ક્લેશી અધરમી નીચ કુજાતિ થાસે લોકો,
સજ્જન ધરમી શ્રેષ્ઠ હસે તે વિરલા કોકો. ૧૨
આચાર્યો ગણગચ્છ કાઢસે સામાચારી,
મુરખને વિશ્વાસ રૂપણી જાલપસારી,
બાંધી કરસે વાડ ભાખસે આગળા ગ્રંથો,
આપ મસંઆકાજ કાઢસે ન્યારા પંથો. ૧૩
નિષ્પક્ષી ગુણવંત પ્રમાણિક ન્યાયી સરલા,
શુદ્ધ સ્વચ્છ મતિવંત વિવેકી થાસે વિરલા,
મ્લેચ્છ જોરનું તેજ જામસે કલિમાં બોહળું,
આર્ય જોરનું તેજ ક્ષીણ થઇ જાસે ઓછું. ૧૪
મોટા કુળનાં જીવ કામ તે નીચું કરશે,
કેવલ પેટ અન્યાય વડે ભંડારો ભરશે
કરશે કે ઉપવાસ માસ તપ સઘળું થાશે,
જુન સઘળુ કરનાર ચિત્તમાં તે પસ્તાસે. ૧૫
છે એકવીસ હજાર વર્ષની સ્થિતિ આરાની,
[illegible] જ્ઞાન આજ [illegible] વાણી,
ઉદય [illegible] પાંચ [illegible] ઉઠાડે બીડે,
[illegible] પીડે. ૧૬

[illegible]

[illegible]
[illegible]

દૃષ્ટાંત કહ્યું તે શિખરે મહિમંડળે લહિ સાંકેરછે,
બિલબાનુ ભૂપતિ ત્યાં ગોપદાની હદુર છે. ૧૭
રત્ન સંચય શેઠ નિવસે તેમ બીજો ધનપતી,
મંદગર છેરત્નસંચય ધનપતિ નિર્ધન મતિ,
ધનપતિએ જગ્યા આપી લીધી રત્ન સંચયે,
પ્રસ દીધું તેહને કુડકપટ નહિ રંચએ. ૧૮

દુહો.

જૂની જગ્યા પાડિને નવીબનાવે જામ.
પાયામાંથી તેસમે નિધિદેખાણું તામ, ૧૯
શેઠવિચારે ચિતમાં નધરે લેવું એહ.
તેડાવી જગ્યા ધણી વાત સુણાવી તેહ, ૨૦
તેકહે હું ન લહું કદા તારા પુન્યનું છેજ.
મારા ધરમાં જો હતો મને કેમ નથાકેજ, ૨૧
ત્યારે તેકહે મિત્રને જંગ્યા માલિક હુંજ.
આભ્યંતર મિલકતતણું લાગે નહિ કશુંજ, ૨૨
અન્યો અન્ય નિરીહતા વધતી ચાલી જામ.
દેશું આનિધિ ભૂપને ઇમ ઠેરાવ્યું તામ ૨૩
બેજણ નૃપ મંદિર જઇ વાત પ્રકાશીતામ.
લ્યો ભૂમીમિલકત તમે નિગુણી નૃપ કહે આમ, ૨૪
નહિ મનલભ એહનું કશું સ્વસ્વ ભાગ્ય પ્રમાણ.
ખાઓ પીઓ ખરચો સુખે કરઓ અપને કાણ, ૨૫
ત્યારે ધર્મદેવ કહી આવ્યાનજનિજ ગેહ
ચોથા આરાનાં વળતનું અંતિમ દિનછે એહ, ૨૬
દિવસ અસ્ત થતાં થયું સત્ય સકલનુ અસ્ત.
અસત્ય વ્યાપ્યું વિશ્વમાં કલિકાલ મદમસ્ત, ૨૭
સાંજરી તમ વિસ્તર્યું સત્ય ધર્મનું અસ્ત.
આર્ય રવિ આંખો કર્યો કલિકાલ મદમસ્ત, ૨૮
જગ્યા દાતાચિંતવે થયો ગધા મતિહીન.
ધનનિધિમાંગ્યો નહિ અરે નકામિમહીન. ૨૯

કહેવા આવ્યો બાપડો મનાહ કરીમેં તાસ.
હવેલડી રાખું ઘરે સાચી કરૂં તપાસ, ૩૦
જાગ્યા શાહુક તે હવે કરતો પશ્ચાત્તાપ.
અણસરજી આપદ ગ્રહી કીધું અતિસંતાપ, ૩૧
રાજા પણ અફસોશથી ચિંતે આધી ભુલ.
ધન દેવા આવ્યા હતા હું જથયો પ્રતિકુલ, ૩૨
ચાર પ્રહરમાં ત્રણજણાં પામ્યા કલેશ અપાર.
મહા કષ્ટેવીતી તદા કાલરાત્રી અનુંહાર, ૩૩
કલિ ઊગ્યો સતઆથમ્યો થયોપ્રભાત જિવાર.
તેડાવી વ્યાપારીને લુંટીલીધ તીવાર, ૩૪
પ્રથમ દિવસથી માંડીને આજ દિવસ પર્યંત.
રાજા લુંટે લોકને ઇમ કળિકાળ કરંત, ૩૫
વેઠ વીઘોટી ખંડણી કર વેરાથી રાય.
નૂતન બાંધી કાગદા પૈશાહરણ ઉપાય, ૩૬

હરિગીત.

રૂગ્વેદ જુનું વેદ છે તે ઇસ્વીસનથી આગલે,
દોઢ હજાર વર્ષ પહેલાં વિરચ્યું રૂષિએ ભુતળે,
ગૃહ્ય સૂત્ર સ્મૃતિ ગ્રંથ વિરચ્યું સન અગાઉ સાતસો,
તિવાર પછી મનુ યાજ્ઞવલ્કય મિતાક્ષરાદિ ધારશો. ૩૭

મનહર.

ન્યાય વૈશેષિક યોગ સાંખ્ય પુર્વમિમાંસા છે,
ઊત્તરમિમાંસા પટ સાસ્ત્ર આર્ય ધર્મનાં,
ગૌતમ કણાદ મુનિ પાતંજલ કપિલને,
જૈમિનિને વ્યાસમુનિ કર્ત્તા સાસ્ત્રમર્મનાં,
દોયન્યાય દોયયોગ કર્મકાંડ વિધિમિશ્ર,
વેદાંત સ્વરૂપ કહી કાઢી નાંખી ભર્મનાં,
સનથી અગાઊ બન્યા પાંચસો વર્ષ પુર્વે.
સોધકોએ સોધી કાઢયાં વિદ્યાતણાં પર્વનાં. ૩૮
બૌધધર્મ સ્થાપનાર બૌધ ઇશુશન પુર્વે,
છસોને ત્રેવીશ વર્ષ સોધકોએ માન્યું છે,

[illegible] પછી નવ [illegible]
[illegible] તે [illegible]
[illegible] કનિષ્ક [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ૩૯

ચંદ્રાયણી.

બૌધ ધર્મ દીપક નૃપનીમાં ચંદ્રગુપ્તમહીપ છે.
ધર્મદીપાવવું રાજ્યમાંહે આવી મદદ [illegible].
આવી મદદ [illegible] ઇસ્વીસનથી [illegible]
એવા [illegible] બૌધ ધર્મ દીપક નૃપનીમાં ૪૦
ચંદ્રગુપ્તનું [illegible] [illegible]
[illegible] બૌધદીપ વિસ્તાર.
બૌધ દીપવિસ્તાર [illegible]
શિલાલેખ અનેક [illegible] ચંદ્રગુપ્તનું [illegible], ૪૧
તે પાછળથી કનિસ્ક નામે [illegible] વંશ [illegible].
શાનથી [illegible] વર્ષ આગલે કરતો રાજ વિશેષ,
કરતો રાજ વિશેષ સુધારે [illegible] સિરદારિ.
[illegible] તે પાછળથી કનિસ્ક નામે. ૪૨
શિલાદિત્ય ઉર્ફે નરરાજા કનોજનો મહીપાલ,
ઇસ્વીસન છસો ચાલીશમાં ઉત્તર હિંદભુપાલ.
ઉત્તર હિંદ ભુપાલ ગણાવ્યો બૌધધર્મને ખુબ દીપાવ્યો
સુગતનાં વજડાવ્યાં વાજાં શિલાદિત્ય ઉર્ફેનર રાજા, ૪૩

દુહો.

ઇસ્વીસનથી આગળે ઇરાનનો આધનાથ,
પાંચસો અઢાર વર્ષમાં ઇરાન સહુનર નાથ, ૪૪
હિંદુસ્તાનની ઊપરે. કરી લડાઇ તામ.
ધસ્તાસ્પેદ સ્વેશક્તિ, એ પણ એના નામ. ૪૫
ગ્રીસ મહીપતિ પ્રાક્રમી, સીકંદર નર ઇસ. .
ઇસ્વીસનથી આગલે ત્રણસે સત્યાવીશ. ૪૬

હિંદઉપર સ્વારી કરી જીતી બહુલાદેશ.
બત્રીસ વર્ષ વચભોગવી કીધું ન્યાય વિશેષ, ૪૭
ચંદ્રગુપ્તનાં વખતમાં યુરોપખંડ પર્યંત.
પુર્વે જાતા અંદરે આર્યલોક વિચરંત, ૪૮
મંક સિથિયાના ભુપતી શક યવનાદિક રાય.
હિંદ ઊપર સ્વારી કરી કીધું મહાઅન્યાય, ૪૯
ઇત્યાદિક વાત લખ્યા હિંદુ ઇતિહાસ આધાર.
સઘળું ખુબ વિચારથી ઇતિહાસી અધિકાર, ૫૦

છપ્પા.

વિક્રમ પ્રાક્રમ પુર પુરું એહોનું રાજ્યું.
આર્યલોક સંતાપ વેગનિવારી નાખ્યું
શકલોકોનું સૈન્ય હૈન્યકરી દુર હઠાવ્યું.
સંવત સ્થાપી નામ શકારિ નામ ચલાવ્યું. ૫૧

હરિગીત.

મહાવીરનાં નિર્વાણ પાછલ ચારસો સીત્તેરમાં.
રાજ્યકીધું આગળ [illegible] પાટમાં
[illegible] શાલિવાહન ભુપતિ શક જીતીને
શાકો ચલાવ્યું લોકમાં સુધારી આર્ય નીતિને, ૫૨

કુંડળિયા.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ૫૩
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] ૫૪
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] નહીં.
નામ આમ પરિમાણ હવે કહું [illegible] મહી. ૫૫
આદિ યુધિષ્ઠિર નૃપતિ [illegible] પૂરે નામ,
[illegible] નામ,
[illegible] નામ [illegible] વિભાગો,
[illegible] ઉપર ધારો,
બીજો વિક્રમરાય માલવ દેશ મહીપતિ.
એહનો પાંત્રીસ વર્ષ આદિ યુધિષ્ઠિર નૃપતિ. ૫૬
[illegible] શાલિવાહને પ્રતિષ્ઠાનપુર માંહે,
વર્ષ [illegible] શાક ચલાવ્યું ત્યાંહે,
શાક ચલાવ્યું ત્યારે વિજયાભિનંદન રાજા,
ચિત્રકૂટપુરનાથ, થયો [illegible] પ્રમાણ.
શાક વર્તાવ્યું આમ સોધી પ્રાચીન નાદને,
કાયમ રાખી નામ રાજસ લીવાદને. ૫૭
નાગાર્જુન ગોરેશ નૃપ ભારતીય સુજાણ.
ચાર લાખ ચૌરાનવું શાક પરિમાણ વિચાર,
શાક પરીમાણ વિચાર કર્ણાટક દેશ વિશેષ,
હસ્તીનાપાન માંહે કલ્કી અવતાર જ સેશે,
આઠસોને એકવીશ વર્ષનું સંવત કલ્પ,
જેતિષમાં અધિકાર નાગાર્જુન ગોરેશ નૃપ. ૫૮

દુહા.

ગને સોદાસો ઉપરે, એકશાહાની સાલ,
અંગ્રેજ આવી વસ્યા સ્થાપ્યું રાજ્ય વિશાળ. ૬૦

સત્યું ધીરાળી કદરથી કુસંગ કાલ નિવાર,
ધીરતકા નિર્વાણથી કરો પુણ્ય અપાર. ૬૧

છપ્પા.

અનુકૂલ દયાથી રૂપ વિનય ગુણ લાજ વિનાના,
ધર્મ ભાવના હીન અજ્ઞાનથકી મસ્તાના,
તુચ્છ શાસ્ત્ર ગુણહીન આચરણી છળ કરનારા,
સ્વાર્થી નિંદક ક્રૂર લોભીયા ચોર જુગારા. ૬૨
અસ્થળગંગાજલ ત્યાગ બ્રાહ્મણ તસ્કર થાશે,
ગાયત્રી ધાર્ દુકાળ હતિ ગરજી કેલાશે,
દેશભંગ અવિવેક કૃપણ ધનવાળા જાણો,
દાતા નિર્ધન થાય વિરાગ દુષ્ટ પ્રમાણો. ૬૩
સજ્જન અલ્પાયુષ્ય ભૂપ ગુણહીના હોશે,
દુર્જન સુખિયા લોક ગુણીનર સંપદ ખોશે,
દ્વાપરયુગમાં ભૂપ યુધિષ્ઠિર રાજ્ય કરેછે,
ક્રીડા કરવા તામ બાગમાં વિચરેછે. ૬૪
નીચે બેઠી ગાય વાછડીના આંચળથી,
દુધ પીએ છે આપ ગ્રહિ મુખમાંહે બળથી,
દેખી આશ્ચર્ય એહ વદે વિપ્રોને રાજા,
વિપ્રો ભાખે તામ ભેદ સુણો મહારાજા, ૬૫
ભવિષ્યમાં કલિકાલ આવસે ધરણિ માથે,
નીચ માવિત્રો તામ વેચસે પુત્રી હાથે,
ધન લેસે પાપીષ્ટ આપનુ કામ ચલાવે,
વેચી કન્યામાંશ હલાહલ ઝેર મચાવે. ૬૬
ત્યાંથી ચાલ્યો દૂર ત્રણ સરોવર દીઠ',
મનોહર પંક્તિબંધ તત્ર પક્ષીગણ બેઠા,
પ્રથમ સરોવર નીર જાયછે તર્ત ત્રીજામાં
બીંદુમાત્ર જલ ત્યાંહ નહી પડે બીજામાં, ૬૭
પુછ્યુ વિપ્રને તામ વિપ્ર ઇમ ઉત્તર ભાખે,
આ ઉપરથી સર્વ કલિમાં આ જ થાશે,
નિકટસબંધી ત્યાગ અન્યથી પ્રેમ ધરેછે,

કામાતુર પ્રમાણ કહીને ફરી અરજ કરે. ૬૮
જગમાંહીની [illegible] કુળ ફરી નીકળી જઈ,
[illegible] આવ્યા તે [illegible] તે કાઢી કહે,
પવન કરી [illegible] ફરીયો માંગવા કેડો,
વિપ્ર વડે [illegible] ફરીમાં [illegible] વિચારે. ૬૯
ફરી પ્રમુખ [illegible] કરી ધન [illegible]
[illegible] નૃપ જ્ઞાન વિશે [illegible]
[illegible] આરંભો પછે વિચારવું કેવળ જ્યારે,
રોકાણી [illegible] નીર વડે અવિરત આવે. ૭૦
અવિરતાથી ફરી નીર કુવામાં આવે પાછું.
વિપ્ર અને કુરનાથ તેહનુ કારણ પુછયુ,
પ્રમાણ [illegible] મહીપતિ કહ્યુ કેહે.
ખતનું ખાતું ભુપ દેખતે કહ્યુ ન રહે, ૭૧
વળી દેખે નરનાથ તરૂવર મધુર સારો.
નિરે સમસી વૃક્ષ નિષ્ફળ ગુણે નકારો.
લોકો મળી અનેક તને સમસી પુછેછે.
અવલ દેખી આમ વિપ્રને નૃપ પુછે, ૭૨
ત્યારે ભાખે વિપ્ર ઘણી કલિમાં આ રીતી
લાયક સજ્જન સંત તેહમા ઘટશે પ્રીતી.
દુર્જન દુષ્ટલોક તેમની વધશે પુજા.
મહાપુરૂષ નરવીર રહેશે આમ અપુજ્યા ૭૩
ફરીદેખે નરેશ વાલઅણીની માથે
આધર શીલા લટકાય તામ પુછયુ નરનાથે.
કલિયુગમાં સુણ ભુપ શિલાસમપાપ ગણાશે
વાલાગ્રસમ ધર્મ એટલી મદદ જણાશે, ૭૪
જ્યારે ભ્રષ્ટધર્મ લોક સહુ બુડી મરશે.
કલિમાં ધર્મલોક સીધ્રથી ભવજલ તરશે
ફળ આધારે વૃક્ષ તેહનું શું? ફળ થાશે,
જનક વૃક્ષ સમાન પુત્રફળ સરિખા ભાખે. ૭૫
ધન અરથે નિજ નંદ તાતની ઘાત કરે છે.

લોહ કડાઇમાંહે મદિરા માંસ ધરેછે,
ભાષે વિપ્રતિવાર મેલીને અપણી જાતી,
નામી અપણો શીશ પુજશે લોક વિજાતિ. ૭૬
ગરૂડ અપુજ્યા દેખ સર્પને લોક મનાવે,
પાપી લહે સતકાર સંતજન વ્યર્થ રીબાવે,
ખરજુતા રથમાહે તેહનુ ઉત્તર આલે,
કુલીન નીતીહીન નીચ મર્યાદા પાળે. ૭૭
હંસો મળી અનેક એક વાયસને સેવે,
ઊંચા કુલના ભુપ યવનથી પ્રેમે રહેવે,
મ્લેચ્છ મુકુટ ધરનાર ક્ષત્રિયો સેવા કરસે,
આર્ય થશે પરતંત્ર નીચની આજ્ઞા ધરસે. ૭૮
એકદા પાંડવ પાંચ ગયા વનવાસે જ્યારે,
સુતા ચારે ભ્રાત ભીમની ચોકી ત્યારે,
આવ્યો ત્યાં કલીકાલ ભીમને એવું ભાષે,
હણુ તુજ બાંધવ ચાર તો મુજ આનંદ થાસે ૭૯
કોપ્યો ભીમ ભુજાલ હઠાવ્યો કલીયે ત્યારે
અનુક્રમે કલિ સંઘાત હઠયા ત્યાં પાંડવ ચારે,
સુતા ચારે ભ્રાત યુધીષ્ઠિર સ્થિર થઇ જાગે,
પુર્વ પેઠે કલીકાલ આવીને ઉભો આગે, ૮૦
મારૂ ચારે ભ્રાત ક્ષમા તવ ધર્મે દીધી,
સાહસ દેખી તાસ સેબુરી કલીયે લીધી,
મુકી ક્રુર સ્વરૂપ ધરમની મુઠી માંહે
પેઠો ત્યાં કળિકાળ જગાવ્યા બાંધવ ચારે, ૮૧
કળિ વસ્ય કરનાર ભુપ યુધિષ્ટર જાણે,
ક્ષમા ખડ્ગ ધરનાર કળિમાં રહે સપરાણો,
કૌતુક એકસો આઠ યુધિષ્ટિર ભુપે દેખ્યા,
વિપ્રે ઉત્તર દીધ પુરાણે ચાલી વ્યાખ્યા. ૮૨

કુંડલિયા.

કલિમહિમા દર્શાવવા ભાખું કરિ વિસ્તાર,
રંકગુમ રાજાનનાં રોાલ રતમ અધીકાર.

સોલ સ્વપ્ન અધિકાર નગર પાડલીપુર વારૂ,
ચંદ્રગુપ્ત મહારાય શ્રાવક ગુણે ઉદારૂ,
પાક્ષિક પૌષધ કીધ પાપ વેગળા ટાળવા
આત્મધ્યાનલીન કળિમહિમા દર્શાવવા. ૮૩
ભુપતિએ રજની વિષે દીઠા સ્વપ્નો શોળ,
ગુણ અવગુણ શું એહનું કરતો હૃદયે તોલ,
કરતો હૃદયે તોલ દિનકર ઉગ્યો તેહવે,
ભદ્રબાહુ મુનિરાય વનમાં આવ્યા એહવે,
ચાકર પાસે વારતા નિસુણી તવ ભુપતીએ,
વંદન કરવા તામ રજની વિષે ભુપતીએ. ૮૪
નૃપ પુછે ગુરૂરાયને સ્વપ્ન અર્થ વિસ્તાર,
પ્રથમ સ્વપ્નમાં એહવું ભાખુ તાસ વિચાર,
ભાખુ તાસ વિચાર ડાળ સુરતરૂની ભાંગી,
ગુરૂ કહે ઉત્તર તામ વેલા નહારી લાગી,
દુષ્મકાલ વિષે હવે સંજમ ન આવે રાયને,
ભુપ અવરની હોય નૃપપુછે ગુરૂરાયને. ૮૫
દિવસ છતાં રવિ આથમ્યો બીજે નિરખ્યું એમ,
આજ પછી ભારતક્ષેત્ર કેવળ ન લહે તેમ,
કેવલ ન લહે તેમ ત્રીજે શશિ ચાલણી જોવો.
સામાચારિ પ્રથક ધર્મ નથી એકજ રહેવો.
ભજશે ન્યારા પંથ જે જેનાં મનમાં ગમ્યો,
કરશે તાણાતાણ દિવસ છતાં રવિ આથમ્યો. ૮૬
ચોથે સ્વપ્ને નાચતા દીઠા બહુલા ભુત,
ધર્મ ધુર્તની માન્યતા થાસે હવે પ્રભુત,
થાસે હવે પ્રભુત પાખંડ બહુ પુજાશે,
પંચમ સ્વપ્ને ભુપ બારફણો અહી ભાસે.
વીર પ્રભુ નીર્વાણથી બારસો સાઠે ચાલતાં,
પડસે બાર દુકાળ ચોથે સ્વપ્ને નાચતા
છઠે દેખે મહીપતી ખાખું વગનુ નામ,
દેવ વીમાન આકાશમાં ગયું અનેકે ઠામ

દુહા.

દેવમાં દેવપણું નથી જોગી કપટ કરંત,
પુર્વ ગ્રંથને પરીહરી કલ્પીત સાચા ભણંત, ૯૯

મનહર.

બંધુ સ્નેહ સુજનતા શશશ્રૃંગ વંધ્યા સુત,
ગુણજ્ઞતા વ્યોમફુલ સમાન દેખાય છે,
નૃપદ્રષ્ટિ હલાહલ સરખી હે કલિદેવ,
તારી દ્રષ્ટિચક્રવડે અવળું જણાયછે,
ભુમી સરસાઇ હીન ઔષધી ખુમારી હીન,
નીચ પ્રભુતાઈ લહે નૃપનું અન્યાય છે,
નારી શત્રુ સમ તેમ પુત્ર દ્વેષી વિપ્ર ઢોંગી,
હાહા ખેદ કલિકાળે મુએ સુખ થાયછે. ૧૦૦
સંતજન નથી અને હશે તો દુખથી જીવે,
પંડીત છે અભીમાની રાજા લુંટનારછે,
દાતા સેવા થકી રીજે મદ્યમાંસ રૂચી કરે,
કન્યાદ્રવ્ય ધર્મદ્રવ્ય વિષે વ્યવહારછે,
ગાથા ગીત વીનોદથી માનવી રંજીત થાય,
સીદ્ધાંતકી બાત નહી વીકથા પ્રચારછે,
હુંડા અવસરપીણી ફેરવે અવળું ચક્ર,
દિનપ્રતીદીન વિષે ન્યારો અધિકારછે. ૧૦૧

દુહા,

સજ્જન પીડા ભોગવે ક્રીડા ભોગ અસંત,
પુત્ર મરે દુખ તાતને એ કલીકાલ કરંત. ૧૦૨
સ્વજનનેર પરમીત્રતા રાજ્ય યવન પરીપુર્ણ,
ન્યાય નહિ ધરણી વીષે આંજે કલીમલ સુર્ણ. ૧૦૩
નીરસધરણી ખલનૃપ ધરે વીબુધ અહંકાર,
ઉદાસીનૃપ જડમંત્રી ભરે અન્યાય ભંડાર. ૧૦૪

મેઘ આષાઢતણી નહિ વર્ષે ન કો પરમેશ,
ગ્રામજ ધન દુભજા ભસા નરેજ હમેશ. ૧૦૫
બાદશાહ પદવીધીજાના રજપૂત અસદીન,
દાનમાન દાદીજાના પછી જુવાની દીન, ૧૦૬
દાતા માતા પંડીતા અંગીન થશે અપાર,
વાદ વ્યવહાર જગમાં મુસલમાન કીરદાર. ૧૦૭
તેમ પ્રેમ નીરોગતા, શાતા નાઠી દૂર,
મેઘ તેમ નીરજળ થયા શાંકપંકનું પુર. ૧૦૮
રોગશોગ કંટક તરૂ લાંબ આંચ ને વાંચ,
પણ પ્રપંચી ચંચળા રહ્યો વેગળો સાચ. ૧૦૯
ફુલ તરૂ નિષ્ફળ થયા લોભ ઠોરા લઘુ તેમ,
નંગ રંગ જુઠા થયા કળીમહીમા છે એમ. ૧૧૦

મનહર.

કલીકાલ વીષે દશહજાર વર્ષ સુધી,
કૃષ્ણદેવ મનુષ્યને દર્શન કરાવશે,
ગંગાનદી પુર પાંચ હજાર વરસ લગે,
વિદ્યાધર વિદ્યા તેમ લઘુતા ધરાવશે,
ગ્રામ પુર કુલદેશ આરક્ષક દેવ જેઇ.
અઢીહજાર વરસથી પછી નાઠી ફાવશે,
બદરી સમાન ધેનુતણા જેવો તરૂવર,
નાહેર સમાન નદી કલીમાં જણાવશે. ૧૧૧

દુહા.

કલી મહીમાથી વિશ્વમાં વધ્યા ધરમનાં ભેદ,
તાણખેંચ કરતા થકાં ઉલટા પામ્યા ખેદ. ૧૧૨

હરીગીત.

જૈનમત વેદાંત વૈદિક યોગ સ્મૃતિ સાંખ્યછે,
ચાર્વાક ચામાચાર દિગુન શ્વેતદિગંબર શાકયછે,

પ્લેગ ભયંકર રોગ પ્રજાળ્યુ અગાડી ત્યાંથી.
પામર પાસ્યા મરણ પ્રતીદિન ભુખ મરાથી ૧૨૪
ગમ્મુપોતા પરલોક કોકબચવાને પામ્યા.
તૃગુજલ ી તંગાસ થકી તે પ્રાક્રમ વામ્યા:
છપન માથે ભેર ખરેખર દુખની વાગી.
છે અવસર બારીક બીક બચવાની લાગી. ૧૨૫
ઘટયા પ્રજા સંખ્યાક રાંક રણુમાં રખડાતા.
દરેક પ્રકારે ઘાય લોકમાં કૂર અસાતા.
કલિકાલ ચક્ચાલ હાલમાં પુરણ કરતો,
ધરણીપર બેધડક દેશદેશાવર ફરતો. ૧૨૬

ગીતિ.

અકલ ગતિછે જેની ખબર પડે નહિ કદાપિકોઇનરને
ત્રિજગ નાટક કર્તા નમોનમેઃ મહાનઇશ્વરને, ૧૨૭
ઉત્પાદક પણ એછે વ્યય કર્તા પદાર્થ સઘળાનો
સ્થિરતા રક્ષક એછે તે અકલસરૂપીકાલચક્ર જાણો. ૧૨૮

મનહર.

કલિકાલ વ્યવસ્થાનું પ્રબંધ પુરણ કર્યું,
લોકોને પ્રબોધ દેવા કાલ અધીકારમાં,
સંવત્સર ઓગણીશે સતાવન સાલવિષે,
આસાડ પુનમદીને સુર ગુરૂવારમાં,
કૃપાસીંધુ ગુરૂદેવ કર્મસીંહ સ્વામીજીનો,
અંતેવાસી રત્નરચે કવિતા વિચારમાં,
પંચમ સમયતણાં ચરમ દિવસ સુધી,
ભુપરે આ ગ્રંથ રહો અખંડ આકારમાં. ૧૨૯

કલિકાલ પ્રબંધ સંપૂર્ણ.

શુદ્ધિ પત્રક.

પ્રષ્ટ	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પ્રષ્ટ	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧	૮	શરદાર	સરદાર	"	૨૨	અણુત	અણુંત
"	૧૭	મને	મળે	૧૮	૨૭	નક્ષરથલ	નક્ષત્રથલ
"	૧૮	શકલ	સકલ	૨૨	૨૮	શનાથી	દેશનાથી
૨	૬	ધાંમ	ધામ	૨૪	૧૬	વ	દેવ
"	૧૦	રહેશેતાનકું	રહે સેતાનકું	"	૨૦	ત્રી	મૈત્રી
"	૧૩	ઘડીમાં	ઘડીમા	"	૨૪	શર્વ	સર્વ
"	૨૦	[illegible]	[illegible]	૨૫	૭	સકૃતિ	સકૃતિ
"	"	[illegible]	[illegible]	"	૧૦	[illegible]	ન્યુન
"	૨૪	આપાન	આદાન	"	૨૧	[illegible]	રૌબે
"	૩૦	[illegible]	[illegible]	૨૬	૨૨	[illegible]	સ્લોકથી
"	૩૦	[illegible]	[illegible]	૨૭	૫	નધ	પદ્ય
"	૧૫	[illegible]	[illegible]	"	૭	[illegible]	સમુત્પન
૩	૧૭	[illegible]	[illegible]	૨૮	૨૯	[illegible]	કહી
"	૧૮	[illegible]	[illegible]	૨૯	૭	[illegible]	શુભેને
"	૨૯	[illegible]	[illegible]	"	૭	[illegible]	તેવ
"	[illegible]	[illegible]	[illegible]	૩૦	૧	[illegible]	અન્વયવ્યતિરે
૪	[illegible]	[illegible]	[illegible]	"	"	[illegible]	ક્લેશાનાં
૫	૬	[illegible]	[illegible]	૩૧	૬	[illegible]	[illegible]
૭	૧૮	[illegible]	[illegible]	૩૨	૭	[illegible]	[illegible]
"	૨	[illegible]	[illegible]	"	૧૬	[illegible]	[illegible]
૮	૩	[illegible]	[illegible]	૩૪	૨૨	[illegible]	[illegible]
"	૧	[illegible]	[illegible]	૩૫	[illegible]	[illegible]	[illegible]
૯	૩	[illegible]	[illegible]	"	[illegible]	[illegible]	[illegible]
"	૨૨	[illegible]	[illegible]	૩૬	[illegible]	[illegible]	[illegible]
"	૨૩	[illegible]	[illegible]	"	[illegible]	[illegible]	[illegible]
"	"		[illegible]	"	૨૫	[illegible]	[illegible]
૧૦	૨૮	[illegible]	[illegible]	"	[illegible]	[illegible]	[illegible]
"	૫	[illegible]	[illegible]	"	૨૭	[illegible]	[illegible]
૧૩	૧૨	[illegible]	[illegible]	૩૭	૮	[illegible]	[illegible]
"	[illegible]	[illegible]		"	૧૫	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	૩૮	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	

[illegible]	૧૩	વી- બાળો	વીરબાળો
[illegible]	૧૫	[illegible]	જગ
[illegible]	૧૪	સતા	સાતા
[illegible]	૯	પામો	તો પામો
[illegible]	૨૫	ત સો	તરસો
[illegible]	૧૬	ફી	ફર
[illegible]	૨	સુરીલ	સુરીલ
[illegible]	૩	ફર	ફર
[illegible]	૬	શાંતો	શાંતો
[illegible]	૧૯	શાખા	શાખા
[illegible]	૨૫	થાશે	થાસે
[illegible]	૩	ભાગી	ભાગી
[illegible]	૮	પુંઠ	પુંઠ
[illegible]	૧૭	અપ	અપેક્ષા
[illegible]	૨૫	સા	સારા
[illegible]	૨૫	સુધરે	સુધારે
[illegible]	૨૫	સો	સોલ
[illegible]	૩૦	કર્તીર	કર્તીલે
[illegible]	૨	ભાસે સચિતે	ભામે સચિતે
[illegible]	૧૨	અલિતાક	અલિતાક
[illegible]	૧૬	ગુણગ્યાન	ગુણગ્યાન
[illegible]	૨૨	ને ડસે રેડને	તેડસે રેડસે
[illegible]	૨	વિરલ	વિરલ
[illegible]	૯	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

"	૧૩	ભભન	મભન
"	૨૦	પેતિયે	પતિયે
"	૨૨	નસમરસલગ	નસમરસલગ
"	૨૪	સ્વાભાવ	સ્વભાવ
૫૬	૧	દૂરે	દૂરે
"	૧	મૃગાંકિત	મૃગાંકિત
"	૫	કરવા તજો	કર વાત જો
૫૭	૧૪	બલાંમણજો	બસાં બણજો
"	૨૦	વિધાનિજ્પમ	વિદ્વાનોનીજ્પમ
"	૨૧	(રગલ(૬	(ર ૬ ગ લ)
૫૮	૩	ધન્યાત્મિકોની	ધન્યાત્મિકોની
"	૫	પજવા જોગ	પુજવાજોગ
"	૧૧	ઇંદ્રવિપ(બ ૬)	ઇંદ્રવિજય (ભ ૬ ગ)
"	૧૩	પૃથિવી દુલદે	પૃથિવીંદુ લદે
"	૧૫	પ્રાપ્તિ	પ્રાપ્તિ
"	૧૬	(જસગ)૭	(જ ૭ લગ
"	૧૭	વિસ્નુ સદા શિવ ઇશ્વિર	વિષ્ણુસદાશિવઇશ્વિર
"	૧૯	ગોપ્ય પદ	ગોષ્પદ
૫૯	૨૧	(જભજભજભજર)	જભજભજભજભસ)
"	૨૪	કર તપાસ	કર ખૂબ તપાસ
"	૨૫	અરેહન ! ભાગ્ય	અરે હનભાગ્યા
"	૨૫	સરૂપ	સરૂપ
"	૨૫	કરપા મરમોહ	કર પામર મોહ
૬૦	૨	સુદારસ	સુધારસ
"	૪	દિમાં	દિવ્યમાં
"	૬	(નિસલ)-૭	નસ ૭ લલ)
"	૯	વિન	વિધાન
"	૧૮	આર્યવર્ત	આર્યાવર્ત
"	૧૮	કુમંપ	કુમપ
"	૨૨	મસ્યને	મદયને
"	૨૫	નિધ	રૂદ્રિ
૬૨	૨૧	હરપુર ઘર'	હરપુરજુદ્યું

,,	૧૭	સવ-ાને	સવલાંને
૬૩	૩	ફ=સે ફરેંગો	ફસસે ફરેંગો
,,	૧૦	પૃષ્ઠ વાત	(પૃષ્ઠ ૨) વાત એ
,,	૧૭	અગ્જુઓ	ખગ્જુઓ
,,	૧૭	પમજે	સમજે
,,	૧૮	સુતસાગરમાં	શ્રુતસાગરમાં
,,	૧૯	શું સમજે	કશું સમજે
,,	૨૦	આદે।	આદેય
૧૫	૫	કણી. છે	કમીરછે
૭૮	૧૪	પ્ર. ત્ન	પ્રયત્ન
૮૫	૧૩	આ ડા	આંતરડા
૮૮	૨૫	ભ વ સ	ભવભવસં
,,	૧૪	વ્હેમની	હેમની
૯૮	૨	છવે	છવો
૧૦૦	૧૩	કાતિગરમાં	કાત્મિરમાં
૧૦૧	૧૫	કચ્છ	કચ્છમાં
,,	૬	पुरास्कतेन	पुराकृतेन
१०९	१४	धर्मा दुर्गति	धर्माद् दुर्गते
,,	१९	वस.ते	वसंति
,,	૯	ખેન્મેર	ખેરમેર
૧૧૦	૧૩	ગરેબરે	ગરીબને
,,	૪	ત કર	તસ્કર
૧૧૨	૧૫	શું કા ણનછે	શું કાનછે
૧૧૩	૨૭	રાણી ી। બરો	રાણી પ્રીતે બરતાસો
,,	૩	કહે	કહે એમ
૧૧૪	१९	दुलस्वत्तलदायग	सुरक.स्सदायग
,,	२०	नवंग	नयंद
,,	९	स्तग ग्गाणं	स्तग्गाणं
११९	१०	तिरलोगं	तिगलोगं
,,	२१	सधुदुंनासजे	उघाडु दंडासणे
,,			

૧૧૬	૦	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૧૭	૧૫	ગમ્યુનફે.	ગમ્યાપણે.
,,	૮	ઓદ કલિશ	ઓદકોદ કલેશ.
૧૧૮	૧	કુટિલ	કુટિલ
,,	૧૮	વિગ્નારિ	વિસ્નાદિ
૧૧૯	૨	એકગઓ	એકપદનો
૧૨૦	૧	નામ	નાપી
,,	૨	ગુનેગાર..	ગુનેગાર
,,	૧૦	ન દખે	ન દેખે
,,	૧૨	ન વિશારે	નવિ સરે
૧૨૦	૨૧	અધિક	અધિક
,,	૨૨	સહેવા વસ પરે	સહે વાયસપરે
૧૨૨	૭	અ ય	અન્ય
૧૨૫	૭	ખરિદાન	ખરિવાત
૧૨૮	૨૨	કાલસિંધુકનાગ	કાલસિંહ કણુંનાર
૧૩૬	૧૩	તગારો	તપાસોજ
,,	૨૩	બાવશશ	બવરાશ
૧૩૮	૨૩	કદાપી	તથાપી
૧૪૨	૭	બદિવિષે	બહિ વિષે
૧૪૩	૨૨	બાપડા	બાપડા
૧૪૪	૩	અગી ાત	અગીરાત
૧૪૫	૨૦	ઇપકારી	ઊપકારી
,,	૨૧	હો ધ્યારા	હો પ્યારા
૧૪૭	૧	રમણુ	રમણી
,,	૧૮	જગુત	જગત
,,	૧૮	પા । શકતા	પાય સકતો
,,	..	મો !	મોરો
,,	૨૩	બરદારા	બરદાશ
૧૪૮	૧૭	જરબાપછે	જવાબછે
,,	૨૫	રમુસાર માલમી	રસુરસ્સાગાલમી
૧૫૩	૩	અનિંથ ૫	અનિંયાન્ય

,,	૧૭	મૃત્યુ લોકે	મૃત્યુ આવા લોકે
૧૬૧	૨	सोयमुंमाते	सोयमुंडा- ते
૧૬૨	૧	द व्व मइनाणं	दव्व मइनाणं
૧૬૬	૮	રખાપછે	રખાયછે
૧૬૭	૧૬	ભક્તિભા	ભક્તિ ભાવ
,,	૧૯	િના ચરણ	વીરનાં ચરણ
,,	૨૦	માનીક માન	વિમાનિક માન
૧૬૮	૬	કા બરી	કાદંબરી
,,	૨૪	મેડી	મેડી
૧૬૯	૩	નકી કાનમાંહી	નક્કી મનમાંહી
,,	૧૮	હ ગે તન	હરખ્યો તન
૧૭૦	૨૩	સારયા	સારછ
૧૭૨	૨૪	જાણુંસ મોતીતુરાની	જાણુ સંમીતિ તુરાની
,,	૨૯	પ્રયાહ	પ્રયાશ
૧૭૪	૨૨	શુસ બાદ	સુલસ આદ
૧૭૭	૨૫	મહિ પચમે	મહિય ચમે
૧૭૯	૧૯	ભાવનગરેન/	ભાવન ગરેન/
૧૮૩	૧૨	રચાણ	રસાયણ ફોલ
,,	૧૪	સઘળી	સઘળાં
૧૮૪	૧	[illegible]	[illegible]
,,	૯	[illegible]	[illegible]
૧૮૫	૪	[illegible]	[illegible]
,,	૧૦	[illegible]	[illegible]
૧૮૬	૧	[illegible]	[illegible]
,,	૧૮	[illegible]	[illegible]
,,	૨૧	[illegible]	[illegible]
,,	૨૯	[illegible]	[illegible]
૧૮૭	૨	[illegible]	[illegible]
,,	૬	[illegible]	[illegible]
,,	૧૪	[illegible]	[illegible]
[illegible]	૨૪	[illegible]	[illegible]

૨૬	દિલ્ની	દિલ્લી
૨૦	રાનતા	રાખતાં
૪	ફ્ના	ફરતા
૧૯	શીતલરે	શીતલકરે
૨૬	િનકરનું	દિનકરનું
૨૭	મુગ્ધ	મકરો
૧૯	વ- સ	વર્ષ
"	યાય	ન્યાય
૨૨	માની રે	માનીએકો
૨૦	સુ l પુષ	સુદ્ધ શુદ્ધ
૨૧	આય અપ	આર્ય અર્પ
૧	શાક્ષગોરિ	માક્ષગોધિ
૫	ક્યમ દાધ	યમ દાધ
૧૬	કુંશ	કુંડાદ
૨૬	ગર	ગદિ
૨૩	મિ-ાયકી	મિત્રથકી
૨૮	મર	મરદ
૧	૪૩૩નો બદલે	૩૮૫ પૃષ્ઠ(૨૦૨)માં
૧૮	૪૫૬ પછી	૨૦૫ માં પૃષ્ઠમાં "૪૫૭ થી
૨૪	૪૬૨ પછી	૨૦૧ મા પૃષ્ઠમાં "૪૬૩ થી
૧૭	પધ્ધ	પધ્ધ છે
૨૫	[illegible]	[illegible]
૩	પુર	[illegible]
૨૦	કનિષ્ઠ	કનિષ્ઠ
૩૦	[illegible]	[illegible]
૩	[illegible]	[illegible]
૧૧	[illegible]	[illegible]
૧૪	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

	૭૪	શુભ્રગી	શુભ્રગીર
,,	૨	અભિગ્રહ	ગ્રહિપર
૨૦૭	૬	અહમાંગદ	અહમાગુર
,,	૧૧	ગિરિ	ગિરિ
,,	૨૮	પરતિયા	પરતિયા
,,	૫	આકારથી	આકારથી
૨૦૮	૧૭	ઉત્તમાનનો	ઉત્તમાનરનો
,,	૨૫	શીખવશે	શીખાવશે
,,	૨૭	શંકટ કરીર કેનથી	સંકટ તર કેતથ
,,	૧	પ્રમ	પ્રેમ
૨૧૦	૩	કે	કેરે
,,	૧૧	નિષ્ઠીણ	નિષ્ઠાનો
,,	૨૨	[illegible]	તાળા
૨૧૨	૨૮	હાને	હાથે
૨૧૩	૮	જાતા ભત	જાતાભૂત
૨૧૪	૬	કરીશ ચોટ	કરી સચોટ
૨૧૬	૧૮	અસાંત	અસાંત
,,	૨૦	કાલ	કલિ
,,	૩	ભરે	ભરે
૨૨૦	૨૩	[illegible]	[illegible]
,,	૨	[illegible]	[illegible]
૨૩૦		प्रभू	प्रभु
,,	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	૧૮	[illegible]	[illegible]
,,	[illegible]	[illegible]	[illegible]
,,	[illegible]	[illegible]	[illegible]
			[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]		[illegible]	[illegible]

ગામ પુના તાબે કચ્છ ભાવસીઆ સાહેબ.

૧ શા. દેવજી શામજી દેસાઈ. ૧ શા. હરખશી સુંદરજી ગાલા.
૧ શા. વાલજી આણંદજી હા. ભા- ૧ શા. ખારશી હીરાચંદ.
,, ગવાન વાલજી ૧ શા. પરશોતમ હીરાચંદની શી-
૧ શા. મોતીચંદ હીરજી ,, શ્રી બાઈ સાકરબાઈ ...
,, હીરબાઈ ભાઈ લખમીચંદ. ,, ... રત્નાણી.

ગુજરાતી પારેખ કુતડીઆ તાલુકે કચ્છ ...

૧ શા. મેગજી લખમણ કોઠારી. ૧ શા. ભરમશી દેવજી કોઠારી.
૧ ,, દેવરાજ ... ૧ ,, સુરજી ભેગાભાઈ ...
,, ... ૧ ,, જગજીવન લક્ષ્મીચંદ કોઠારી.
૧ ,, દેવચંદ હીરાચંદ કોઠારી.

છસરા ગામે રતાડીઆ.

૧ શા. દેવશી કુરપાર શા ૧ શા. રાજાજી સુરજી શા
૧ શા. હના લખમશી રાઘવ શા ૧ શા. ... રત્નાણી ...

નીતંગ.

૧ શા. નથુ રામજી મહેતા

